

Գիրքը լուսադարձնումանվել է

“Համահայկական էլ. գրադարան”

կայքի՝ www.freebooks.do.am

կողմից և ներկայացվում է իր

աջակցողների ու շաղկապներ:

The book created by "PanArmenian E. Library"

Գիրքը կարելի է

օգտագործել միայն ցանցային տեսքով...

For more info: www.freebooks.do.am

Իրիտի

THESE VOLUMES WILL BE OF IMMENSE VALUE, ESPECIALLY
UNPUBLISHED, SCIENTIFIC, HISTORICAL AND RARE
LITERATURES OF THE

WORLD. THESE VOLUMES WILL BE OF
MUCH VALUE TO THE SCIENTIFIC, HISTORICAL, AND
LITERARY

www.freebooks.in.in

THESE VOLUMES, OF COURSE, BE OF THE
HIGHEST QUALITY AND INTEREST.

Gifted To: freebooks@pandora.net

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՌԵՍՈՐՍԻՎ

www.freebooks.do.am

www.freebooks.am

«ՄՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ»
ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՐԵՎԱՆ 1983

ԻՍԼԱՄ ՌԷԼԻԺԻՍՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐԱՆ

Surge

Աշխատանքային և ՄԵՍ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Նաղաշ Հովնաթան.

Ն260 Տաղեր/ աշխատանքային և Մնացականյան—
Եր Սովետ գրող 1983 — 256 էջ («Հայ բնարեղբու-
թյուն» մատենաշար).

Ժողովածուն ընդգրկում է 17—18-րդ դարերի հայ բանա-
ստեղծության խոշորագույն ներկայացուցիչներից մեկի Նաղաշ
Հովնաթանի սիրտ, խնշույթի երգիծական խոհա խրատական
տաղերը

Սույն ժողովածուն ձրատարակվել է 1951 ին լույս տեսած
նրա «Բանաստեղծության ներքին» ձեռնակի վրա լրացումներով և
վերամպրումներով։ Իրեն հավելված ներկայացված է բանաստեղ-
ծի որդու՝ Նաղաշ Հակոբի ողբը՝ հոր մահվան առթիվ։

Ն 4702050100 (207)		ԳՐԴ 8421
Ն 705 (01) 58	88 «Տ»	Կր 1

ՆԱԴԱՇ ՀՈՎՆԱԹԱՆ

Մովսէս Խորենացին իսկ ժողովրդի անցյալի խորատական գրիտգները ինքեյնս, վկայակոչում է Գողթան գինեզիտ գաւառի Խորանազոր երգիչներին՝ Միջին դարերում ծանր եղաւ իսկ այդ գաւառի ճակատագիրը աստղատկություններ, կռաւորածներ սեղանահանություններ: Միապարտաւ էր, մամաւ խմել, Շահ Արամի կապաններսած լուսի սոլ դաժանութիւնը (1604 թ.) Ադեաի տխուր վկաներից են միջնադարին շուկաւ ւրին տրեւելան շաղկապուն տանող Զուղայի աղերսակները՝ դոս գերեզմանացի իռաշարարին դարդաշանդակ սեւտադր Բարքի ժառանգարիւղ ժուղանցին և ինքը Նոր Զուղան:

Բարեբախտաբար այդ սեղանահանութեանց շատերն էին գրկելել՝ սպաւքներով սեւեաւաչելի բանածեղայերին և անահաւաց բարանձաւներին Շէտտ նրանք զգուշութեամբ ցած իրան բարձունքներից և սատիւանաբար կենդանութիւն տը վին լքած շեներից շատերին Այդ շեներից մեկն էր գեղաւնիտ Շատոր, որը, սպարեմելով դարձաւ նուրիսի գաւառադար Աղտեղ էր անա, որ Տեր Հովհան քահանայի ընտանկբում 1661 թվականին ծնվեց Նաղաշ Հովնաթանը:

Նա իր կրթութիւնն անաղաղ սեղում ապա Ազուխում Ակգրեանկան շրջանում ւստանալի Հովնաթանն իր իոր օրինաւ կով դրաւքում էր գրչութեամբ և մանրամեղաւրչութեամբ, միաւ

ժամանակ մասնակցելով ժամերգության արարողություններին Շուտով, սակայն պարզվեց որ բնութաբան նրան բազմա-կողմանի շնորհներ ու սեփ կայունություններ էր պարգևել. Բն ջրն էլ չխնայով թե ինչպես ծնվեց իր հոգեակն ու տարած վեց Լուրբ հասավ Թիֆլիս թափանցեց արքունիք և գրավեց Վախտանգ Վեդեբարցի ոչնչությունը: Բանաստեղծն իր սի-րունուն երգ էր ծանում, Լըր Շոտոթ հասան «Գյուրչսանից» Լիամ տարածվածները

Գիր էի գրում քո անուան

Միտք ի անում քո սիրտ բաժն

Ետենա ողբերկեց Վախտանգ Բաժն

Քնդ ա՛նց մոտեցում գաղտն

Ես ո՛րեք հետանամ գաղտն

Ընդ տեսնում Արքունիքը սիրով բնականեց Շոտոթը սակայն մշտապես ետ էր կանչում նրան

Բրականագա՛ր՝ Շոտոթ վերադառնալու նրա ցանկությունը, չգիտենք, հարտնի է միայն որ 1722 թվականի հոկտեմբերի 28-ին հայրենի հողն իր մայրական գիրկը բացեց կարո-տաբազ՝ քաղվելի անյունի առջև

1961 թվականի հոկտեմբերին երբ Շոտոթի վերջին բնա-կիչները դեռևս չէին լքել իրենց բնօրանը, Նաղաշ Հովնաթանի ծննդրան 300 ամբարկն նվիրված հանդիսությունների կապակցությամբ Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մատենադարանի մի խումբ աշխատակիցներ եղան Շոտոթում և կամեցան այդ սակ դեռ տապանին Որոնումներն իդուր անցան Տարեցնե-րը հիշում էին որ տապանաբարք մինչև 1920-ական թվա-կանների վերջերը պահպանված է եղել Վերաթին պետք եղավ միտքաթվել ախ ճշմարտությամբ, թե իսկական հուշարժանը

հարկյալի թույլած ժառանգությունն է իսկ Նազաշ Հովնաթ¹ ւո ժառանգությունը մեծ է ու բաժանաւս և իր, և՛ իր ծնեղ² փայլի փառքն ու ինչառաւիկ միշտ փառ պահելու համար Ա³ լիւիք են գրչութիւն, մանրամեկտրչութիւն հասարցային Ն⁴ հարչութիւն տղանեկարչութիւն ապա բանաստեղծութիւն⁵ և բարաբնասի, և՛ արդերգութիւն բնագաժանեկում նրա կ⁶ ատրած շողջողուն ներդրումները

Առաջին իմրի արվեստների գծով Նազաշ Հովնաթա⁷ ւունքը կառվում է Հովնաթանբն յաշարաժող տունի Ն⁸ ւո արչական դպրոցի վիթխարի գործունեության հետ որն ալ⁹ ի բան 200 տարի փայլեց Անդրկովկասի երկնքի տակ և ի¹⁰ Կաշադործ ներկասրեակով ծառայեց արևունդ սայրոյ ժող ղարդներին

Նազաշ Հովնաթանի ժառանգության կերտող իմրից պա¹¹ փանկը ու մեզ է հասել ալիկի բան ինք տաւաթի բանաստե¹² ծություն Այստեղ էլ իս ունեցաւ իր խշորդներն ու դպրոց¹³ ուր, ապաքն, ինքն անգիրապանց միաց մինչև որ կրտպարս¹⁴ կիթեւր Սայթթ Նովան:

Նազաշ Հովնաթանի շարածուն ինքնատիպ անսկնկայ է իւ ժառանգակի հայ գրականության հսկե ֆունդում Թ¹⁵ վում է քն գործ ունեւք ոչ թե ուշ միջառդարի այց իս ժառանգակ¹⁶ րի ստեղծագործութունների հետ. Այս երեսոյթը պարմանս¹⁷ փորված էր մի կողմից բանաստեղծի անհատականութեամբ¹⁸ իսկ մյուս կողմից քաղաքային արն միջառդարով որի մեջ ալ¹⁹ գաւ նրա կյանքը իսրենի Ըտտրից ու Ագուխից մինչև Թա²⁰ րիւլ ու Թիֆլիս, գրեցեն «Ֆաւնիզատան» ու «Հոռմանց տան»²¹ Կրտնական կենսապալի մտորվները համարյա անորդնագե²² րտրա էս մոված նրա երգացանկից Որաքն կանոն բառու²³ տեղծի տալիքը լցված են կրտեքի բնութեան տպատագրիւ²⁴

հոգւոյ ազնիւի աշխատանքի արդար փաստակի կոչ ու դրոշմատանքով: Ոչ մի աղաքամտութիւն Անգամ վարդի ու սփռա կի հնամենի ու սիրգած մտախմբելու տեղ չունեն Մեծ Շնոր թէցու էրզելում Բակ էթի ստեպ են նաեւ վարդի ու աշխուղ սալա դրանք բնութեան մեջ գործութեան ունեցող և բնական տեւաբաններին վերաբոսապայտեան բաղկացուցիչներինց են Նաղաշ Տոմարաւնի տաղերում համարյա իսպառ տեղ չի գտել նույնիսկ միջնադարում մշակված կրօնական աթի սուրբը որով հեղինակներն աշխարհիկ տաղերի վերջում պղծում էին ու հիշում գաղիք տեղի դատաստանի օրը՝ Արտեղ ընդհանկա տակը բանաստեղծը կոչ է տնում վարդիկ այսօր որովհետեւ «Անցեալ օրին օր չի՝ հասնիլ կեղեիք փոշխան...» «Գալ տա րի ո՞վ սաղ ո՞վ մեռած...» Այս փոխառնապայտեմք են շնչում նրա բոլոր տաղերը:

Երեք տասնութից ամեյի սիրտ էրգեր են հասնել մեյ Նա ղաշ Տոմարաւնից երեք տասնութեան էլ լիւթիցուն սիրող սրտ տերի ջնրմ բարաններով Կրաթի հնքով խենթացնող ծարա վով ու տաշտումներով Երգիչը կարողացել է ամեն տեղում մի տար նրբէրանդ ապրումների մի նոր ծաղը գտնել իր ներսւշ իսարեք բացահարանիւ և իրեն գերող գեղեցկուհու բարեմաս նութունները դրստանելու Այն հրապած է կրտեքի ու կենցա ղի գունագեղ երանգներից, ծուլված բնութեան կենսապարզի երեսդրաներին Արտեղ աղջկե ճնապօրոված է նաեւ սիրտու կերպարը. Նա առկա է ոչ միայն իբրեւ երազանք, աղն իբրեւ ասող-խոսող էակ որն ամոթեալած է, բուլք և կամակոր համեառ, բաց և իր գեղեցկութեան արժեքն իմացող

Ասանմին բարութեամբ է հնչում «Լուանի նման պարծառ երես չպղտած» սաղը, ուր բանաստեղծը, ընդհանուր տրամա-դրութեաններից շնորհիւով կոնկրետացրել է մեկ նրբէրանդի

կարտոփ պատրաստելու դրամատուրգը կարտոփ պիտուիտ դեմքը համբույրելու, կարտոփ կրա վարակերի հյուսվածքը քանդելու, կարտոփ հոնքերը տնտնելու, կարտոփ տախենքներին հազվելու, կարտոփ իրանը գրկելու և այլն:

Համառատորիմ էրգչի կոչմանն ու Լըրեմն էլ մարդկային լուրսբյուրաններին, Հովնաթան Նաղապը հաճախ էլ գերզել է սնունդեկալ սիրտ թովչանքներով և դրամատանքներ շտապել սյու կամ այն գեղեցկուհուն, որով փաստորեն բախացել ու խորացել են սիրտ թևմաթի ընդգրկումները

Անդուզական է «Գոզեմ պուսիս ուրուհիսկանու» հանդա-
հարա և մինչև օրս երգվող տաղը, որի մեջ փաստաբանված են
միմիկիս քաղաքն ու կրա գեղեցկուհիները

Աշխարհիկ տրամադրությունները Նաղապ Հովնաթանի
ստեղծագործական խոստանարանից դեպի կյանք են հորդել մի
սուրիշ ուղիով ևս

Ն աճեթ ի մէջիս հարք և եղբարք և մեծ պարտնայք

Թաւան յիմի,
Կարմիր գիճի,
Ձեզ անուշ յիմի

Տարիներ հետո Սաթար Նովան, Նաղապ Հովնաթանի հա-
օրորը վրացական արքունիքում, գերզած այս տաղի հմա-
րով գրեց իր «Թանի վուր շան իմ» երգը և ծանոթագրեց
«Էստէն Արուսիանի տաւած ճմաւերն յիմի, կարմիր գիմիս
խաղի հանգում »

Խնջուղի և ուրախության արագիսի մաղերին մեծ դեր էր
վիճակված նոր ջունչ մտցնելու շարականներով ու հոգևոր
տաղերով փոխացող հասարակական համաքայտերի ճաշկի-

բուքների ու հաքամիքների կենսաբան սորտները Նալաշ Հոֆաթանը այս առումով աստիճան հաշոր բանաստեղծը, եր գիշը և նվագողն էր Այս աստղերի ծննդավայրը ևս Շոտքն էր Այդ է վկայում հոտեկապիս Այվադի ջրաղացի գովքը Այսօր էլ կարելի է տեսնել գյուղից ոչ հեռու փոքրիկ ձորակի մեջ, սղո ջրաղացի աղերակները որոնք մի ժամանակ սվանօրէից նշմանկող շուրջանակի պարիտակներով» դեպի իրենց էին ձր գում ոչ միտի ցորեն ու գարի աղացողներին, այլև ուրախութիւն ու ժամացի պիտեարներին

Նորափող գնացք աստղոց փոփնչագոյ պաղպաքանիմ
Նայմ ջնաթն ի գրած անեն ջրաղացն որ է պատանական

Այդ փոփնչագոյ ու պաղպաքանիմ ջրերի նման էին նաև բանաստեղծի տաղերը հայ գրականութիւն մարգարէացտերում: Նոր ու բարմ, կենսաբան ու կենսադարգև.

Նալաշ Հոֆաթանն լծալած էր նաև երգիծելու կարողութիւնը. Նախորդ դարից գրական աշխարհ ներթափանցած քաղեջտի և ժամանցի ուրախ կատակները հիմք են դառնում յուր երգիծանքի Ներկարացվող Տաղարանն ունի հատակ ջարք ինտիմ քաղեջտից մինչև հաւարակական խոտելի երե վաթների սաքանիշ ծաղրը. Բոլորի մեջ էլ, քաղաքեւարար, բացառաբոված են ժամանակի իրականութիւն կենցաղի ու հաւարակական հալաքերութիւնների մանրամասնութիւնները: Անտեափառի կղակի ծաղրի ենք հանդիպում «Տեսէք եղբարք, այս ի՞նչ բան է» տաղում Երևան քաղաքի անբարեկարգ ու անմիտութիւն վիճակն է ծաղրված «Կամիք գովել դուք Երևան» ստեղծագործում: Առակալին-աղաքաւանական մեծ արժեք անդժագործութիւնն է կատար ու սկների մասին զոր ված ու ժողովրդական շունչ ունեցող տաղը Այսանիշ են Վա

փանոցի երեցի», «հաւկակիր» արեղարի», «հաւկակիր» կրօնաւորի», «Շաւիկերտունց Տէր Արաւիամի», Շոտարի «վերին», «ներքին» դասերի աշակերտների և մոնթերի մասին գրած տաղերը

Պատմական հարաստանը հետոց ի վեր ապրել է քաղաքային բուռն կրօնքով բնականաբար հայրական միջնադարյան բանաստեղծության մեջ տեղ են գտել այդ կյանքի տարբեր կողմերի արձագանքները ևս Այս առումով ամենացարտան էջերը պատկանում են, թերևս, Նաղաշ համբարունին Այսի ժողովածուի հատկապէս «հոռիա խրատակաւ» տաղաշարքը պոս փառուն զկայությունն է Արտեղ բանաստեղծը կարծես, ընթերցողներին թեանցուկ պատշտորդով է դուպի վաճառաւ կանախան և աշինեստադրական շարքերի ու շուկաների նոսր պետք Նրանց բողառաւ են երևում քեռնակիրներն ու խոքաւորքը, ճախարակ մասող կանայք ու վաճառականները ալկինի՜ աշակերտներն ու տառնակները Այդ քսիտքոնի մեջ, որպիսւս արդարության կաշիսլ զանգստաւորության մասն յալում է բու նաստեղծի խրատն ու հորդորը

Խարեւայ չո յինս, տշն-սյիննի
Զանես քնկերս քոս և տիննիլ չի
Դեռք տեղդուած հք միայ աշարչի
Վասն է՞ք քո գետես և մա գետիլ չի

Նա մաստեղգլած է նաեւ իր սաների գէթ տաղական լաւ դարգաւարության հարցով:

Ալկինության, արդարության կիրք ու քաղաքագարի լինել յու, խկանկան մաւրդ դուռնալու գաղտնիքը, տալորեցնում է բա նաստեղծը, ոչ թե բարձր պաշտոնի և մեծ հարստության մեջ

է, սպ գրագիտութեան ուսումնասիրութեան, ճիշտ դաստիարակ
կարթան

Ահրա իմքույթի, իսկա խրատական և երգիծական տա
ղաչաւքերի կողքին իստատի տեղ են գրագիտի Նաղաշ Շափնտ
թանի «Այլ տալերը» Դրանցից մի քանիսը ժամանակի ինչ
մտաւարական գործիչներէ մահման մասին գրած սրտատուշ
ողբերն են մի քանիսը կրօնա ծիսական տաղեր մի քանիսն
էլ ուրիշ բնույթի երգեր Մեծ արմեք ունի Շառթ գյուղի եկե
ղեցուն նիկրմած գովքը Այստեղից խանութ ենք, որ այն կա
ռուցիւ է 1702 թվականին, զմերթի՛ 1706-ին ճարտարապետն
է Գրիգոր Ագուեցին Իմանում ենք նսն, որ ծախար հագացել
են և ողջ գյուղի հաւարակութեան, և առնեմին մեծատուններ
(Փարսապանը, Մկրտիչը, Ալիալը Գրիգորը, Սարգիսը)՝

Այսօր էլ ադ եկեղեցին կանգուն է և տիրաւար իշխում է
գյուղի և շրջակայքի վրա՝

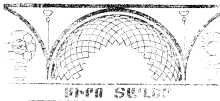
Բաժինն ու Տաղարանն աւերացում են հեղինակի պան
դիստած տարիների տառապանքներին նիկրմած մի գողտրիկ
տաղի փշրանքով, որի տողերից պատ էլ լսում է քաղմախոր
հուրդ կայտոյի նրնքա՝ն հասկանալան մթնունը

*Քաղաքական երգիւ Նաղաշ Շափնտան,
ՅԻ՛Մէ քանք քաշեցիւ մէջ դարիպոյեան,
Միթէ անտուած քաջի՛ դուսն ազատութեան
[Դէպի գիւղն Ծոօօր ա իս վնայի Վարան]*

Նաղաշ Շափնարանի քանաստեղծութիւններն իրենց աշ
խարհիկ թեմաներով, ժողովրդական սրտանաղաւարտներով,
այնիմ գաղափարներով, խառակցական լեզվով, արվեստի հը
նարանքների հետ աւ զգտագործնամը, քաղմ ու քովիչ պապաւ

յրամբ շատ են պիտիւնք ու տարածվել: Նրանց ընդօրինակու-
յ թանկութիւն կարելի է հանդիպել հաշուարկից ավելի ձեռագրե-
լաւմ Մասնագետներն էլ վաղուց են ուշադրութեամբ դարձրել
այդ լինելատիպ ստեղծագործութիւնների վրա և դրողվել նը
րանց հրատարակութեամբ ու հետադարձութեամբ: Նաղաչ Հով
տարանին բարձր են գնահատել Ա Չուրանբանը, Տ Թուման-
յանը Ն Ալիկանը Վ Բրաւալը Մ Արեղանը և ուրիշներ
Ասին ժողովածուն նրա տաղերի երբորդ, թաքցված և լիակա-
տաղ ժողովածուն է:

Ա ՄԵԼԻՅԱՆՍԿԻՆ,

1. ՏԱՂ ՍԻՐՈՑ.

Ի ՆԱԳԱՑ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱՆ ԲԱՆ-

Լուսնի նման սրայծառ երես բոլորած,
Ես մնացի կարօտ համբուրից համար
Վարսերոյ ոսկի թելի նման ոլորած,
Ես մնացի կարօտ՝ ետ տալոյ համար

Ունքերոյ կապել է կամար կրակոյ,
Աչքերոյ վառել է սրայծառ նրագոյ,
Ափսոս, որ ծածկել ես քարակ լաշակոյ
Ես մնացի կարօտ տեսնելոյ համար:

Մոցիդ շտամոններն խիտ է նորահաս,
Վախեա՛մ թէ թառամի, շատ մի կեմար սրաս,
Թէ ինձ նշանց չտաս ընկնե ս պատուհաս
Ես մնացի կարօտ՝ ձեռք տալոյ համար

Մէջքդ նազլու բարակ, աղէկ լաւ պաղան,
Վախեա՛մ թէ գիրկ անէ նաշի մայրդ նաղան,
Քեանմար էլ ես կապել տունդ տաղան
Ես մնացի կարօտ գրկելոյ համար

Բերանդ՝ կարմիր գինի, լեզուդ՝ համեղ նուշ,
Դու միմակ կու խմես ու կանես անուշ,
Նաղաշն թողել ես ծաբառ ու բեռշ
Ես մնացի կարօտ խմելոյ համար

2. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ, ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ, «ՃԱՅՏՆԵՑԱՐ ԳԱՐՈՒՆ»-Ի ՁԱՅՆՆ Է

Պատկեր մի տեսի լուսնի նման,
Աչքերն պայծառ արեգակնան,
Ունքերն կամար, խիստ պառտաւկան
Կու սիրեմ, զաղո՛ւմ, զաղո՛ւմ,
Ինչ մտտ կու բերեմ, զաղո՛ւմ

Ծամերդ ըմբան և տառամբար,
Ծոցէդ հոտ կուգայ մուշկի ամբար,
Վզել կախել ես ձեքալ, չամբար
Կարօտ շատ ունիմ, զաղո՛ւմ,
Թող մէկ համբուրեմ, զաղո՛ւմ

Բոլոր խաչ ունիս, սխառ ծամեր,
Մատուցդ բարակ՝ թափած մոմեր,
Դու քո ձեռօքն թառ մի խմեր,

Ես կոտտամ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
 Մաղիլ կու մնամ, զալո՛ւմ
 • Ծոցդ աղբիւր է՝ երկու լողայ,
 Վլըսացու քաղոր գիմու կողայ,
 Իմ աչքերըն արտաաւուօք կու լայ.
 Ծարաւ կու կանչեմ Ռաբա՛ն, զալո՛ւմ,
 Ինն ըրամն արա՛, զալո՛ւմ

Գլխիդ կապել ես սափուր ետղլոխ,
 Ոսկի մարջան ընկած օրթալոխ,
 Նարինջի արթաւ, կարճ արխալոդ.
 Դե՛ս՝ դըրմզի գող, զալո՛ւմ,
 Ես՝ շէշտայ քլքուլ, զալո՛ւմ

Խաթայի գօտիկ, շապիկդ մաւ,
 Քաղցր ծիծաղիս որպէս կաքաւ,
 Ինն շատ մի աներ աչքաւ-ունքաւ.
 Հոգիս կորցրիր, զալո՛ւմ,
 Ինն փռչացրիր, զալո՛ւմ

Մատնումդ կայ զմբոյթ մատանի,
 Պօյլ նման ոսկէ շամուանի,
 Թու փաքսի զըքումն նա միտանի,
 Եք բռտայ բըթէ, զալում*.
 Խիստ լաւ վախտ է, զալո՛ւմ

* Դե՛ս պարսկական լեզուն չգիտե՛ս
 Եկ, մեկ Ռաւբուդ տուր, զալում

Ես սիրոյ բանի չէի խաւարար,
Մէկ օր ինձ տուիր վարդի նուբար,
Սիրտըս վառեցիր քեզ քարէքար
Միտըս եմ բերում, զալո՛ւմ,
Ես յիստ եմ երվում, զալո՛ւմ

Ձեր կտերըն ծաղիկ ես վարել,
Խնճորի մէջն մեխակ շարել,
Ողարկել ինձ, շատ բարեւ արել
Դու կեցի ջըմուն, զալո՛ւմ,
Ես եղէ Մէջլուն, զալո՛ւմ.

Ինձ ճամեցիր իմ գործ ու բանէն,
Թամաշա կանեմ մեր ալիանէն,
Չե՛ս թողուլ հետանամ իմ տանէն.
Քանի ես սաղ եմ, զալո՛ւմ,
Քեզի դուքսաղ եմ, զալո՛ւմ

Քո ձեռքն մէկ գիր ես գրել,
Մեխակ ու շաքար մէջն դրել,
Ես հիւանդ էի, մէջ իր տվել.
Ողջացայ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Հեշտացայ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ

Ասել ես, թէ՛ «Նա որ Նադաշ է,
Գիրտէ՛ ունքերս դարսդաշ է,
Ասե՛ք՝ տուրաթիս նման քաշէ».
Քաշե՛լ եմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Մաշվել եմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ.

Ասել ես «Տե՛ս, նաղաշն տա՛ն ւ,
Գիր ուղարկի՝ սիրտս մովանայ,
Ծածուկ ուղարկի, մարդ չիմանայ»
Գրա՛ծ եմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Մերած եմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ

Գիր էի գրում քո անուանն,
Միտք ի անում քո սիրոյ քանն,
Եսանէս ուղարկեց Վախտանց Խանն
Քեզ ո՛նց մոռանամ, զալո՛ւմ,
Ես ո՛նց մեռանամ, զալո՛ւմ

Ասել ես. «Տեսք գրէ տաղով,
Ծաղկէ լաջվարդ ոսկի վարաղով»
Գրել եմ, կապել՝ ստրմալ քաղով
Կուղարկեմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Փախուկ եմ, ջալո՛ւմ, զալո՛ւմ

Խաղաք ես դրկել քո թերանն
«Ասէք, շատ մի՛ մեռանալ տանէն,
Մէկ օր գալոյ եմ քո քերթանէն»
Մէլով եմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Սիրոյդ գինով եմ, զալո՛ւմ

Եսքաթ օր եկիր իմ տալամն,
Զեղդ առիր տիֆթ-դալամն,
Անունս գրեցիր էն դամն
Ինձ խաացրիր, զալո՛ւմ,
Մուրազրիր, զալո՛ւմ

Դու եկիր, ես իմ բանին մատայ,
Ասացիր «Ա՛յն է դրոստ ուստայ,
Որ իմ մատանում ծաղիկ դուս տայ»
Կազմեցի, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Մալեցի, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ

Զալո՛ւմ, էդ ինչպե՛ս դատաստան է,
Կամ դիտան արա, կամ լրացանէ
Կասեմ «Հեթիմ ես՝ ցա՛նս հանէ»,—
Հոգի՛ս կու հանես, զալո՛ւմ,
Խե լքս կու տանես, զալո՛ւմ

Խօսքն ինն հատա քո բերանին
«Շատ բարև հաջի Յովնաթանին»
Ասեք խօսքդ վերայ իմ ջանին
Կարդացի, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Խնդացի, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ

Յ. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԳՈՒՐԶՍԱՆԱՅ ԳԾՋԱՆԵՐԻՆ Ի ՆԱՂԱՇ ԶՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱՂ

Գովեմ արախ ուրախական
Թիֆլիզ քաղաքն արատական
Խխտա գեղեցիկ եմ սիրական՝
Վրաստանայ գօզաղներն,
Վրաստանայ գօզաղներն,
Գուրջստանայ խաթուններն

Ինքնագույ ջերմեռանդ համամ,
Արջի խաթուններն թամամ,
Արատակ բռնախ, բոլոր շամամ՝
Վրաստանայ արմադաններն,
Վրաստանայ արմադաններն,
Եւն Թիֆլիզու թառադներն

Կարմիր Լոկա մման վարդի,
Ինչպէս ծաղիկ ծաղկազարդի,
Ուշ ու խելք կու տանեն մարդի՝
Վրաստանայ գօզալներն,
Վրաստանայ գօզալներն,
Գորջստանայ խաթուններն

Ղալամ ունքեր՝ կապած կամար,
Աչքերն վառ՝ շամաի դամար,
Կուսիչ եւ մորասայ քամար
Վրաստանայ արմադաններն,
Վրաստանայ արմադաններն,
Եւն Թիֆլիզու թառադներն

Վարսերն դաստայ ոչորած,
Երկան՝ լրափն բոլորած,
Շատ մարդ է տեսած մոլորած՝
Վրաստանայ գօզալներն,
Վրաստանայ գօզալներն,
Գորջստանայ խաթուններն

Տեսօք եմ ամէն հարսարակ,
Բայն ու ջամալն է մորաբրակ,
Բառտանն՝ քայն, մէջքն՝ քարակ՝
Վրաստանայ արմաղաններն,
Վրաստանայ արմաղաններն,
Շէն Թիֆլիզու թաւաղներն

Մէջիս նստեն սազով-դամով,
Լեզուն քաղցր, խոսքն համով,
Գինի խմեն ոսկէ ջամով՝
Վրաստանայ արմաղաններն,
Վրաստանայ արմաղաններն,
Շէն Թիֆլիզու թաւաղներն

Սիրամարգի նման քային,
Աստղանման գունով փայլին,
Տեսողքն գարմանան, մայլին՝
Վրաստանայ գօզաղներն,
Վրաստանայ գօզաղներն,
Գորջանունայ խաթուններն

Հագել եմ դրամաշ ու խարայ,
Ունեն շատ դարբասաշ, ծառայ,
Խօստ եմ կանանչ թաւայ թառայ՝
Վրաստանայ արմաղաններն,
Վրաստանայ արմաղաններն,
Շէն Թիֆլիզու թաւաղներն

Աթաղ եմ հագել հառաւար,
Մամուր, վաղափուշ ասրէսար,
Ամե՛ն պարոն եմ, աղասար՝
Վրաստանայ գօզալներն,
Վրաստանայ գօզալներն,
Գորջա տանայ խաթուններն

Ես՝ Նաղաշա մեղաց ծով եմ,
Նոցա սիրովն գինով եմ,
Խապար չեմ թէ ինչպէ՛ս գովեմ
Վրաստանայ արմաղաններն,
Վրաստանայ արմաղաններն,
Եւն թիֆլիզու թաւաղներն

4 ՏԱՂ ՄԻՐՈՅ ԿԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱԼ.
«ՀՈՒՄԱՐ ՔԱՀՈՒՐ ՀՈՒՄԱՐ» Ի ԶԱՅՆՆ Է

Նոր ծաղկեցաւ ծառն, գարունն էհաս, է՛ր ես ինձնէ
ճեռանալիս,
Նազանի քաղցրիկ եար, բարով դո՛ւ էլ գաս, է՛ր ես ինձնէ
ճեռանալիս,
Մէկ ճեռացդ շուշայ, մէկն՝ գինի թաս, է՛ր ես ինձնէ
ճեռանալիս,
Թէ ինձ կու սիրես՝ մէկ դու խմես, մէկ ինձի տաս, է՛ր ես
ինձնէ ճեռանալիս

Մէնակ ու ծածուկ մնալիս՝
Սիրու աէրդ ճեռանալիս

Դարդերս է՞ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսդ բանալիս

Արլան ունիմք, առջեմ՝ նոսն ծառ, է՞ր ես ինձնէ հեռանալիս,
Լէրերդ անգին քարի նման փաղլի վառ, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Է սրան շատիկ հագար, ետխէմ՝ ստորմալ զառ, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Է՛րդ հաճութեամ կամ թէ չէ իմ հոգիս առ, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս.

Մէնակ ու ծածուկ մնալիս՝
Միրու սէրդ մոռանալիս
Դարդերս է՞ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսդ բանալիս

Իսկամ ունքով, ծով աչքերով ծիծաղում, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Կուք տալոյ կամք ունիս, զարդարված՝ խաղում, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Ընայր ամ, քո սուրդ ինձնէ Լ՞ր ես գաղում, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Ետզ ամենդ խի՛ստ Լ իմ սիրտս դաղում, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս՝

Մէնակ ու ծածուկ մնալիս՝
Միրու սէրդ մոռանալիս
Դարդերս է՞ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսդ բանալիս

Սեղ եւ, «Իճճճէ քեզ շատ քարս լինի,— է՛ր եւ իճճճէ
 հետամալիս,
 Սեղանն զարդարել արծաթ ե շինի,— է՛ր եւ իճճճէ
 հետամալիս,
 Գա՛մ, քեզի մօտ նստիմ, տո՛ւր սիրոյ գինի,— է ր եւ իճճճէ
 հետամալիս,
 Իմ գեղեցիկ պատկերիս նման շինի»,— է՛ր եւ իճճճէ
 հետամալիս

Մէնակ ու ծածուկ մնալիս
 Սիրո սէրդ մոռամալիս
 Դարդերս է՛ր չեա իմամալիս՝
 Գեղեցիկ երեսդ քանալիս

Ըս՛տ մարդոյ սիրտ էրել, արիւն եւ արել, է՛ր եւ իճճճէ
 հետամալիս,
 Նաղաշն շինել Մաշլուն, խելքն եւ տարել, է՛ր եւ իճճճէ
 հետամալիս,
 Բարո՛ւ մաշեա ճարինք առդա՛ն եւ կարել, է ր եւ իճճճէ
 հետամալիս,
 Մէկ համքորի համար խիստ եմ պաշարել, է՛ր եւ իճճճէ
 հետամալիս

Մէնակ ու ծածուկ մնալիս՝
 Սիրո սէրդ մոռամալիս
 Դարդերս է՛ր չեա իմամալիս՝
 Գեղեցիկ երեսդ քանալիս

Ճ. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ.

Ի ՆԱԿԱՅ ՇՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՏՅԵԱԿ ԲԱՆՍ

Գեղեցիկ պատկեր իս, դո՛ւ, իմ պատեղի,
Ես դիտանայ ջունուն եղէ քեզ համար
Աչքերդ՝ վառ կանթեր, ժաքուր հայելի,
Ես դիտանայ ջունուն եղէ քեզ համար,
Ասարայ Մաջլուն եղէ քեզ համար

Անաստուց ձեցիդ վարդն կու փոփի,
Ես թամաշայ կանեմ, խեղքս կու ցրվի,
Թող քո վեամ ու հալն թղթի մէջ գրվի
Ես դիտանայ ջունուն եղէ քեզ համար,
Ասարայ Մաջլուն եղէ քեզ համար

Ո՛չ դարդս գիտես, ո՛չ հաբս կիմանաս,
Ո՛չ ինտաֆ կանես, ո՛չ երեսդ քանաս.
Ա՛յ զալում, դու իմչալէ՛ս ինձ կու ժողաւաս
Ես դիտանայ ջունուն եղէ քեզ համար,
Ասարայ Մաջլուն եղէ քեզ համար

Դու ինձ մեա զրուցէ, հալըդ իմանամ,
Մէկ իսարսար ուղարկէ, որ ուրախանամ,
Ե կ, իմ դարբդու արտիս եարեքըն բանամ
Ես դիտանայ ջունուն եղէ քեզ համար,
Ասարայ Մաջլուն եղէ քեզ համար

Երբ որ կու տեսնեմ երեսիդ իսպն,
Մուշկուդ ու փերիշան կելմի իմ հալն,

Դու եւ Նաղաշին ապրանքն ու մալն
եւ դիւանայ ջումունն եղէ քեզ համար,
Ասարալ Մաջլուն եղէ քեզ համար

6. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ.

Ի ՆԱԳԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ: ԱՄԱՏԵԱԼ ԲԱՆՍ

Ուստի՝ կու գաս, քաղցր քրոյ,
Քեզի բարեւ, եւ քեզ եմ դոյ,
Լեզուդ շարքաթ, աչդ սմբոյ,
Քաղցր լեզփփփ ջար տոր ինձի

Վաստի կասեն խիստ անմեան,
Քեզնէ գաս էլ չամիմ կուման,
Եւ ինչ կամեմ հազար թուման,
Երբ դու եար կու լինիս ինձի

Նաշխուն երես, քոյր տարաթ,
Մնացել ամ ճէրան ու մաթ,
Ըոսմմ արտ, ճե՛շ, թե՛ մոյովաթ,
Քամի՛ քարէքար տաս ինձի

Առաւօտուց բացվել վարդն,
Դու եւ գոգաղներուն զարդն,
Քո կրակի մէջ ընկնող մարդմ՝
Այլ մեղադիր չեղնիլ ինձի

Թուխ ծամ ունես, դալամդաշ եւ,
Ինչ որ հազնիս՝ քարով մաշես,

Եռվ աչքերովդ դաժկայ քաշես,
Առը դամակով կու տաս իմնի

Առամենդդ տատաֆ իմջի,
Ծոցդ արդչայ է թուրիմջի,
Ես եղայ սէֆիլ զարդմջի,
Էլ ի՞նչ խելք կու մմայ իմնի

Նաղաշ կասնն իմաս բէշարայ,
Ե՛կ, իմն մի՛ ամեր տարայ
Աջաւոի քաներս քե՛զ համար ալ,
Այլ դու ե՛րբ կու խղմաս իմնի

7. ԽԱՂ ՍԻՐՈՅ ՅՈՎՆԱԹԱՆԻ.

ՃՈՒՐԻ ՎԱՐ ՌԹԱՂԻՆ ԳՈՇԱՅԵ-Ի ԶԱՅՆՆ Է

Ռրախտութեան զքեզ գովեմ, սրտներ գովելի,
Ամա՛ն-ամա՛ն, խիտ ես ամուշ, մազլու սիրական
Կարմիր երեսդ կու փայլի ինչպէս հայելի.
Ամա՛ն ամա՛ն, խիտ ես արայծառ, շող արեւքական

Վարրի մման քոյ երեսդ փայլի, շողշողայ,
Աշկերս զարմանայ, մայլի, և սիրտս դողայ,
Ծոցդ ծով է, ձեռս՝ թռչունք, թող մէջքն լողայ
Սմա՛ն ամա՛ն, զքեզ գովեմ սրտիվ լիական

Նորասրտս սպիտակ շամամներ կայ քո ծոցին,
Նշանց մի տալ, զալում քաֆիր, խելդն է իմ հոքին,

Կարմիր վարք եւ լցել ի մէջ քոյ գօգին
Ամա՛ն ամա՛ն, զնորոյ տուտան, ծաղիկ ետուտան-

Անուշ լեզուդ քրտուի՝ խօսի, քաղցր ծիծաղի,
Եւ կու լսէմ ձեռաց կերթամ, սիրտս մկառի,
Իմ սիրելիմ՝ անուշահոտ ծաղիկ զանքաղի.
Ամա՛ն ամա՛ն, քո խօսքերդ է անմահական

Թէ ինձի հետ սէր ունիս՝ ե՛կ ինձ մոտ, քաֆի՛ր,
Ծոցդ համէ, սուր ինձ նշան՝ ըսման, դանաֆիւ,
Քեզ կարօտ եմ եւ մնացել, սարգարդան սէֆիլ.
Սմա՛ն ամա՛ն, ինձ ողբարկէ խօսք արախական:

Աչկեր[դ] է շամշի դամար, ունքերդ՝ կամար,
Մէշկըդ կապել եւ էրծարէ մարասալ քամար,
Է՛յ բէմորվար, ինասֆ արալ, մեռալ քեզ համար.
Ամա՛ն ամա՛ն, դու արժան եւ թագաւորական

Նուան կարմիր ծաղկի նման ծամելոյ հինաս,
Դու՝ ինձ գրկելու կարօտմ՝ սքրտումս մնաց,
Չես աւիլ, թէ Նախաշին ուշն ու խնկըն գնաց,
Ամա՛ն ամա՛ն, չեմ մոռանալ մինչեւ քախտեան

8. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ ՆԱՂԱԾ ՅՈՎՆԱԹԱՆԻ. «ՊԱՐ ԳԱՆՈՅ»-Ի ԶԱՅՆՆ Է

Եկ գնամք քախչէմ, նստեմք չորս բողբոն շարած վարդի
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրտդ եղեր եմ դալու դիտմալ

Ծոցիդ եմիշներն, իմձնէ զստ, մշանց շտաւ արիշ մարդի-
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ:

Խաղերդո՛ւ սրայծառ առադունք, երեսդ է բոլոր լուսին,
Սիւսն ծամերդ՝ ոլորած, բնկած քո թիկունքին, ուսին,
Քո դարդէն ես կու մեռնիմ, ի՛նչ լայնդ է քո մամուսին
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ:

Լեզուդ՝ քաղցրախօս քլբու, ստամբներդ՝ մարգարտնշար-
Ծոցդ՝ բախչա, կանանչ բօտոսն, շամամ, խնծոր շարեշար,
Ընկայ քո մեղաց ծովն, Իլ չի մընաց սոգոյ պաշար
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ:

Ունքերդ կասրած կամար, թըրի նըման կու շողշողաւ,
Աչքիդդ՝ ետդի ջաղլադ, որ տեսնեմ՝ սիրտս կու դողայ,
Երանի տամ այն մարդին, որ քո ծոցումըն կու լողայ
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ:

Աստուած սիրե՛ք՝ գընացէ՛ք, տեսք, թէ իմ եարըն տա՛ն աչ,
Երթամ, աղաչեմ, քաղքի ըտանմ անի, դուռն բանայ,
Մէկ քերամ իմձ մեռ խօսի, որ երված սիրտս սոգանայ
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ:

Առաւօտուց Լրկնից ցօղն կարմիր վարդի վրայ մաղած,
Իմ սիրելին իմձ համար, տե՛ս, քանի՛ ցեղ վարդ է քաղած,
Նորա սիրոյ կրակովմ՝ իմ սրտին մէջըն է դաղած
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ:

Սիրամարգի նման ես, զառ ու զառքափով զարդարան,
Մէկ համբարեկոյ համար ես մնացել եմ պաշարան,
Դու Նազաշն է՛ր կտրամեն, տեսնեմ՝ թէ քեզ ի՞նչ է արան.
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ

9. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ.

ՃԱՂԱԼԱՐ, ԲՈՒ ԳՈՐՆա-Ի ԶԱՅՆՆ Է

Նազկի ծաղիկ, սառն քեզի բարե,
Ետ քաց երեսիդ վրայ չարսամ
Աչքերդ ինձ աչքեց զինչ ամուսն արե,
Ինձ բարձիշ արեց քո սիրոյ նստն

Աչքերդ լարած նետ ու աղեղն,
Թշխմիկ ետրադով ես նստել օթաղն,
Ինձ վար կու ձգես զինչ վայրի եղն,
Ունքերիդ՝ կախած չախմախ ու դամն

Ինձ դարձադ արիւր, կու պանեն ջափով,
Թէ որ դիմիշ կանեն, արա ինտափով,
Դու զարդարվել ես զառ ու զառքափով,
Նաշխտն քաղցրախտն քան զկարսան

Կախէ տարախալու զառերդդ քոտն,
Ե կ, նստեմք մէջլիս, սառնք կոտն կոտն,
Դու ծոցեդ հանէ սերկևիլ, նստն,
Ես քերեմ զինի, տապակած հաւն

Գանգատիս ձայնն լցաւ սար և ձոր,
Շատ քարե դրկեմ՝ քեզ կարմիր խնձոր,
Բեր ձծեմ լեզուդ ինչպէս մեղրի ծոր,
Քանի ինչ ընկած ես Նաղաշին թաւ

10. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ Ի ՆԱՂԱՅ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ

Սյաթ եղև պաշտառ արև,
Իմ նազելի,
Նոր սիրելի,
Ինձ ողարկել ես շատ արև,
Իմ նազելի,
Նոր սիրելի

Աչքերդ քաշել ես պորմայ,
Լարդ շաքար, լեզուդ խորմայ,
Կարմիր մատներ, ոսկի պորմայ,
Իմ նազելի,
Նոր սիրելի

Ձգել ես գօտկիդ քարեքար,
Ոսկի, մարքան ու քանրուքար,
Դու, ինձ հաճար, թազալ նուքար,
Իմ նազելի,
Նոր սիրելի

Ինչ կելնի՝ ինձ ձեր սուն սառնեա,
Բոլոր նռներ ծոզիդ հառնեա,

Գիւնի խմեմք, անուշ ամեն,
Իմ նազեղի,
Նոր սիրելի.

Ասեմք է՛ս էլ մէկ դուքսանդ աչ,
Քանի՜ պահես փառէքանդայ,
Ես կու լամ դու տառ գոլթանդայ,
Իմ նազեղի,
Նոր սիրելի

Քեռաֆիւ ջաղատի նման ես,
Կամքդ էն աչ ինձ ըստամեա,
Դիլակ ունիմ ազատս ամեն,
Իմ նազեղի,
Նոր սիրելի

Սիւսն է քո դալամդաշն,
Դու ես իմ ճամդան սողաշն,
Մէկ խմէ, մէկ տուր Նադաշն,
Իմ նազեղի,
Նոր սիրելի

11. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ ՆԱՂԱԾ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱԼ. «ՅՈՒՍ ԷՆԻ»-Ի ՁԱՅՆՆ Է

Նոր իմ սիրելի, զարնան ծայիկ, բարով տեսաչ, կարմիր
վարդի թէր,
Սիւսն կամար ունք, թոյրք աչք, պայծառ նրեա աչ, կարմիր
վարդի թէր,

- ասունկ կեցում ես, էտ իմչալէ՛ս էջիս ու հաստս աչ, կարմիր
վարդի թէր,
• Եւ, ինձ մօտ մատիր, ինչ գանգաւտ ունեա՛ ինձ ասաց,
կարմիր վարդի թէր

Մաշիլ եմ, մաշիլ եմ, սիրուդ եմ մաշիլ,
Զալո՛ւմ, չեմ կարիլ գեղեցիկ երեսդ հաշիլ,
Սիրտս եարալու է, տխուր եմ լալով,
Մեռայ քո սիրուն կարօտ մնալով
Այ քարակ շապիկ, քոյր քամամ,
Թող համբարեմ, որ իմ սէրն լինի քամամ.

- Եւ կեսու դնեմ վարսերիդ ոլորած ծալին, կարմիր
վարդի թէր,
• Եվտակ քովախիդ վերայ շարած սիւսի խալին, կարմիր
վարդի թէր,
• Եւ ինչ ես խարար քեզ համար երգողի հալին, կարմիր
վարդի թէր,
• Կարօտ մնացի ծոցիդ անքանքին ու մալին, կարմիր
վարդի թէր.

Մաշիլ եմ, մաշիլ եմ, սիրուդ եմ մաշիլ,
Զալո՛ւմ, չեմ կարիլ գեղեցիկ երեսդ հաշիլ
Սիրտս եարալու է, տխուր եմ լալով,
Մեռայ քո սիրուն կարօտ մնալով
Այ քարակ շապիկ, քոյր քամամ,
Թող համբարեմ, որ իմ սէրն լինի քամամ

Շէջտայ բլրով եմ, տեսող կարօտ եմ մնացել, կարմիր
 վարդի թէր,
 Լալով շուտ կու գամ, կանանչ գարունն է գնացել, կարմիր
 վարդի թէր,
 Շատ վախտ է երեսդ ու ծոցդ իմ մօտ չես քացել, կարմիր
 վարդի թէր,
 Քեզ ի՞նչ եմ արել, որ ինձ թարկել ես, մոռացել, կարմիր
 վարդի թէր:

Մայիլ եմ, մայիլ եմ, սիրող եմ մայիլ,
 Ջալո՛ւմ, չեմ կարիլ գեղեցիկ երեսդ հայիլ,
 Միրտա եարալու է, տխուր եմ լալով,
 Մնասդ թո սիրում կարօտ մնալով,
 Այ բարակ շապիկ, բոլոր շամամ,
 Թող համբարե՛մ, որ իմ սի բն լինի թամամ

Ես քեզ գիրկ ածեմ, էլ չի կանչեմ ձեռնեդ ամսա՛ն, կարմիր
 վարդի թէր*,
 Բարս՛վ գաս ինձ մօտ, իմ սիրելի՝ խխտա անճմամ, կարմիր
 վարդի թէր,
 Ես քեզ գիրկ ածեմ, էլ չի կանչեմ ձեռնեդ ամսա՛ն, կարմիր
 վարդի թէր,
 Մոցիդ նոր քախչե՛ն քաղեմ ծաղիկ, վարդ, ետամամ, կարմիր
 վարդի թէր:

Մայիլ եմ, մայիլ եմ, սիրող եմ մայիլ,
 Ջալո՛ւմ, չեմ կարիլ գեղեցիկ երեսդ հայիլ

* Մեկ տող հետո այս տողը, բութիմացաբար, կրկնվում է

Սիրտս ետրալու է, տխուր եմ լալով,
Մեռալ քո սիրուն կարօտ մնալով
Այ բարակ շաւիկ, բոլոր շամամ,
Թող համբուրեմ, որ իմ աչքն լինի թամամ.

Ի՛նքի Նաղաշ եմ, պատկերիդ մնամ կու քաջեմ, կարմիր
վարդի թէր,
Ի՛նքի շատ մի՛ թողիլ, որ քո դարդէն հաղիմ, մաշեմ, կարմիր
վարդի թէր,
Ի՛նքուդ երվում եմ, ասել ես խիստ դաքամդաշ եմ, կարմիր
վարդի թէր,
Ի՛նքի գիշեր ինձ տար ծոցդ պամիւ, քեզ աղաշ եմ, կարմիր
վարդի թէր.

Մաշիլ եմ, մաշիլ եմ, սիրուդ եմ մաշիլ,
Զալո՛ւմ, չեմ կարիլ գեղեցիկ երեսդ հաշիլ
Սիրտս ետրալու է, տխուր եմ լալով,
Մեռալ քո սիրուն կարօտ մնալով
Այ բարակ շաւիկ, բոլոր շամամ,
Թող համբուրեմ, որ իմ աչքն լինի թամամ

12. ՏԱՂ ՍԻՐԱՅ

Ի ուրիշ ծաղիկ ես դու ի մէջ ծաղկանցն վարդ թաշխար,
Ի կոխդ աչքն աչքովդ ինձ յաչունեցիր, մաքլաքիդ հաւար
Ի բլում անելու մի՛տջ ունես, հազել ես կարմիր սարաւար.
Ի՛նքի զալում եար, է՛լ քեմուրվար, դու աշաքս լոյս հաւաւար:

Թեևերդ՝ թափած մոմեր, բոլո՛ր կանանչ սաղսի չիմաթ,
Երեսդ՝ բոլոր լասին, աչքերդ՝ վառ կանքեղ ֆամար,
Շրթունքդ՝ սիրու շարքաթ, մասն պտտուղ, կարմիր գոլիմար,
Է՛լ, գալում եար, Է՛լ, բեմորվաթ, քեզ լռամմն չունիս դիմար:

Ծամերդ՝ կանանչ քախչալ, ծաղի՛կ ես վարել ոսկե թելով,
Ես, սեֆիլ բաղպանի մման, խոլ մետալ քեզ աղաչելով,
Իմ սիրաղ արո՛ւմ արիթ, դու՛ կեղմես, շատ գաս ծիծաղելով,
Է՛լ, գալում եար, Է՛լ, բեմորվաթ, սիրտս դաղելով:

Շուրջ կու գաս վարդի մման դու զարդարած կարմիր
առկասով,
Դու քան իմն եղեր ես եամուդ՝ Էջսի ձեռաց խիստ հասարով,
Քեզ անուշ լիմի գիմին, որ կու խմես արծաթե թասով
Է՛լ, գալում եար, Է՛լ, բեմորվաթ, մատանիդ ոսկե ալասարով:

Առատուոց կեղմես սիրամարդի մման շողշողալով,
Խելքս ցրտի, կու մմալ դաղամն ձեռացս դողդողալով,
Հերիք է, իմսաֆ արա, քամի պամես Նաղաչքն լալով,
Է՛լ, գալում եար, Է՛լ, բեմորվաթ, դու կազիր բարով:

18. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Նոր ծաղկեցաւ աչքիմ, եկել է գարուն,
Է՛ր իմ սիրտս կամես եարալու արիւմ,
Դու ես իմ սիրելի աղա ե պարոն,
Ես եղել քեզ իկրան,
Դու՛ մարալ-ջեկրան

Բախչի դուռն բաց է, աչք է լսւ վախտն,
Զալո՛ւմ, ծոցդ էլ բաց, մտնեմ դրախտն,
Թող ես շամամ քաղեմ, դու նստիր թախտն.

Եւ եղէ քեզ ճէշքան,

Դու՝ մարալ-ջէշքան

Գիտեմ, որ դու, քանց զիս, սիրոյ թաճան ես,
Նոճերըդ հո՛ղ կու դառնալ, է՛ր պինդ կու պահես,
Թող մամբուրեմ, օրհնեմ, հոգով զարդարվես

Եւ եղէ քեզ ճէշքան,

Դու՝ մարալ ջէշքան

Զինչ ձուկն՝ ջրէն դուրս ես կու գամ տասրակ,
Դու էլ իմ սիրովն ծարաւ ես, սրտքակ,
Սպաս է՛ր կու մընամք մէք միմեանց փառիաք

Եւ եղէ քեզ ճէշքան,

Դու՝ մարալ ջէշքան

Էլ չունիմ սիրելի քանց քեզ պատուական,
Իճճ կարօտ մի՛ թողուլ, նազլու սիրական,
Կու մեռնիմ, կու մնաս դու իճճ պարտական.

Եւ եղէ քեզ ճէշքան,

Դու՝ մարալ-ջէշքան

Երեսդ նման է կարմրափայլ վարդին,
Թող քո հաչքն մեռնի, ապրի իր արդին,
Բալքամ ըտեմն աննա դարիպ նամփադդին

Եւ եղէ քեզ ճէշքան,

Դու՝ մարալ ջէշքան

Մարմինդ զառքաժող մոր զարդարեցիր,
Ծոցդ մշանց տըխր, ալվի ծածկեցիր,
Իմ սիրտս երերով կարօտ պահեցիր.
Ես եղե քեզ ճեղքամ,
Դեռ՝ մարալ-ջեղքամ.

Բարձին վրայ բազմիս ի մեջ դարպասին,
Ես դու եմ քո հազիդ կարմիր առջասին,
Փող Յովնաթան մեկ տաղ ասլ քո թասին.
Ես եղե քեզ ճեղքամ,
Դեռ՝ մարալ ջեղքամ

14. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Նոր զարուն է, հնչեաց հարաւ,
Իմ սիրելոյն խիստ եմ ծարաւ,
Այսօր տեսայ՝ խեղքս տարաւ
Աչքս ելաց,
Խեղքս գնաց
Խիստ եմ կարօտ, ինտաֆ սրա,
Երեսդ բաց՝

Աչքերդ է շամսի դամար,
Կապել ես մութաւայ քեամար,
Քանի, մեկ պար տալիս համար,
Ինչ պահէս եսս,
Քաթէքար տես
Այս գիշեր դուսն քաց թողեմ՝
Մեր տունն զաս

Ղարամ ունքերդ կու խաղալ,
Կու տեսնիմ՝ փրտու կու դողալ,
Կարմիր երեսդ կու շողշողայ
 Բանդիլում եմ,
 Ինչպէ՞ս ամեն
Հոգիդ սիրես, ինձ մէկ սլազ տոտր,
 Քեզ դուրքան եմ

Առաւօտանց վարդ կու քաղես,
Ինձ լաց կանես, դու՝ ծիծաղես
Թէ մեր տուն գաւ՝ ինձ դօնադ ես...
 Հազար քարի,
 Ինձ մօտ արի
Բարե չես տալ խապար չեմ քե,
 Քեզ ի՞նչ արի

Երմանկերդ մօր է հասել,
Ծամերդ եկել, վրայ դասել,
Այսօր տեսայ, խելքս՝ պակսել
 Կանչեմ հարսա՛յ,
 Ըռամ արայ,
Քեզնէ խնդրեմ, որ մի՛ անիւ
 Ինձ ստարայ

Նոր փոքամ Վարդի նման ես,
Ախրս՛ս, որ խիստ շատ մազ կանես,
Գնաց դոյրան, կու փոշմանես,
 Հոգոց հանես
 Իմ սուլքան ես

Թողեմ կերթամ, ով որ տեսնաս՝
Կու հարցամես

Է՛, իմ սիրամարգ, ոսկեհաս,
Քաղցրախոս և մախչում կարտ,
Մարդոց սրտ չասես վատ և լաւ,
Երես անդու,
Շէտազ քըռու
Թող ես կամչեմ, որ դուն բանվաս
Ղրմզի գու

Աղէկ խաղվար է օթաղմ,
Տօշտիւն է արած թաղտն,
Քեզ գրկելոյ էս է վախտն
Գիւնի սիրտի
Ո՛չ խնում ես,
Ո՛չ քերում ես

Սուտ քնած ես, դու արթուն ես,
Գիտեմ՝ սասար ու դարար չունես,
Խապար եմ՝ քեզ էլ միտք ունես
Է՛ր մազ կամես,
Հոգոց հանես,
Իմ գրած տաղն կու կարդաս
Ու տազ կամես

Արի միմեանց գիր ողարկիցք,
Թօմմար թամր անելն թարկիցք,
Յուրտ է, արի մէկտեղ պատկիցք,

Որ տաքամանք,
Գինովանանք
Մերկնիլ մազսդ պէտք կու գալ՝
Ծոցդ բանամք.

Յառտ սիրոցդ եւ հիւանդ եմ,
Եւ բամ զքեզ դարդիմանդ եմ,
Նազլո՛ւ, եւ սիրտս ո՞նց բանդեմ.
Սիրական ես,
Պատուական ես,
Մաթ կու մնամ, թէ է՛ր նամակս
Ինձ կու ազանես

Եւ մաղիլ եմ ծով աչքերիդ,
Սուտամբար կալ մէջ վարսերիդ,
Կու նաղիմ խալ խալ պատկերիդ,
Ապուշ մնամ,
Զետաց զմնամ,
Ծիծաղելով աչօք կանես,
Կու զարմանամ

Ահա զարուն, եկաւ մարտն,
Կու շատամայ սիրոյ դարդն,
Մէջ կընկնի փախիլ նամարդն.
Լաւ իմացիր,
Ղաղիմ կացիր,
Քո խօսքն ինձ թեւս մէկ արտայ,
Որախացիր

Իսա Լ. քո սխարուն կենդան չի,
Քեզ տեսնողն ո՞նց ամանչի,
Քանի քո ըսկեսոր տամ չի՝
Եկ արլանն,
Բեր սեղանն,
Քեզ հետ խմի, տաղեր կանչի
Յովնաթանն՝

15. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ ԿԱՂԱՇ ԵՌՎԿԱՔԱՆԷ ԱՍԱՑԵԱԼ

Գարուն եղև, քաղցր խօսի ջրբույն,
Ձեր բախչի մէջն քաջվել ա սմբույն,
Սոճաբարձոյ պակաս չ՛ քանդաղույն
Ես դարիս եմ, դիպչիլ մի երան սրտիս,
Ծիծաղելով եկ՝ առնեմ վրայ գրկիս

Սչքերդ՝ ծով, փըռանգի դուրսանոյ գեամի,
Ունքերդ՝ ետդի, սրիմառնեղ հարամի,
Սուրն ձեռնիդ՝ ինձի ըստանել կամի
Ես դարիս եմ, դիպչիլ մի երան սրտիս,
Ծիծաղելով եկ՝ առնեմ վրայ գրկիս

Բախչի մէջն ամէն օր վարդ կու քաղես,
Ինձ կու տեսնուս, աչքով կամես, ծիծաղես,
Վաստ կրակով սրտիս մէջն կու դաղես
Ես դարիս եմ, դիպչիլ մի երան սրտիս,
Ծիծաղելով եկ՝ առնեմ վրայ գրկիս՝

Մոցիդ մէջն քուրք շահամ ես վարել,
Երկու կողմանց ուկի կոճակ ես շարել,
Պոս իմ ուշ ու խելք ու միտքն ես տարել,
Ես դարիս եմ, դիպչիլ մի երամ սրտիս,
Միծաղելով եկ' առնեմ վրայ գրկիս

Ես գումամբար, մեղաց գերի Նաղաշ եմ,
Քեզ տեսնելով, ախ թաշելով կու մաշվեմ,
Ի՞նչ մօտ մտոյի, պատկերիդ նման քաշեմ,
Ես դարիս եմ, դիպչի'լ մի երամ սրտիս,
Միծաղելով եկ' առնեմ վրայ գրկիս

16. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Ամէն առաջոտ կու գաս ծաղկներով,
Երեսդ նման է շաճ ու դամարայ
Ծով աչքերդ լցած անգիւն քարերով,
Ունքերդ վրայ կապած ճրելէն կամար ալ.

Լուսին երեսդ ամէն օր կու մորի,
Քեզ տեսնողին խելքն ինչպէ՞ս քուրքի,
Քո ծոցն քախչայ՝ մռա՛ն, խնծորի,
Պիմդ կու պահես, աջա՛ր, էդ ո՛ւմ համար ալ:

Շրթունքդ քարակ է, կարմիր և փայլուն,
Տեսնողն խե կողի և սիրտն՝ արիւն,
Նրբ որ քարով հասնիմք շնորհազարդ գարուն
Եւ էլ չեմ համբերել, կեղնեմ աւարայ

Ճանապարհոյ կու մաքիմ, տեսնեմ ե՛րբ կու գաս,
Ծածուկ ծիծաղելով, ինձ քարն կու տաս
Ափսո՛ս, որ թշնամոյցն շուտ կու մարտատաս
Ես կու չամ, դու՝ ուրախ մտոիր, դա՛մ արա:

Դու չես վախել շահէն, սուղեան ու խանէն,
Մէկ խաւար չես դրկել ի քո բերանէն,
Ա՛յ գալում, ի՛նչ կուգես Նաղաշի ջանէն,
Քարասիրտ, քէիմնաֆ, մէկ ըռանմ արա

17. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Ակսոր ծագեցաւ մոր արն,
Իմ սիրելին ետ ինձ քարն,
Սրտիս բուսաւ կանառն յերն
Նազանի՛, մամ դարիր ամ,
Թօքմա՛ դանըմ,
Աղամ, ջանըմ՝.

Որ աղալես սէր տնիս վարար,
Ապա է՛ր ինձ չարիր խաբար,
Նոր իմ սիրտս ընկաւ դարար
Նազանի՛, մամ դարիր ամ,
Թօքմա՛ դանըմ,
Աղամ, ջանըմ

* Նազելի, ես պանդուխտ եմ,

Մի քաֆիր աղտոնա,

Պարոն, ջան:

Զարդարվել ես զառ զառքարով,
Դու ինձ քանի՜ պահես իռքով,
Եամամների՝ ձեռնիս չափով
Նազանի՜, մամ դարիք ամ,
Թօքմա՛ դանըմ,
Աղամ, ջանըմ

Գնանք, քանանք բախչի դռան,
Դէպի ծոցդ մեկնեմ կռան,
Դու ծաղիկ քաղէ, ես՝ նոսան.
Նազանի՜, մամ դարիք ամ,
Թօքմա՛ դանըմ,
Աղամ, ջանըմ

Բախչի մէջն մեկնենք խաղի,
Գինոյ շուշեմին սիրանի,
Պար տուր, ապտուած արդիդ պանի.
Նազանի՜, մամ դարիք ամ,
Թօքմա՛ դանըմ,
Աղամ, ջանըմ

Վարդ նզեցիք ի մէջ գոգիս,
Զլիմի՝ ձեռս ծոցէդ ջովիս,
Թող՝ հուպ տամ, մի՛ ստնէ հոգիս.
Նազանի՜, մամ դարիք ամ,
Թօքմա՛ դանըմ,
Աղամ, ջանըմ

Կարեն հետ ծաղիկ ձգեցիր,
Թաւն դէպ ինձ մօտ խմեցիր,
Յովնաբաւն սիրով աչրեցիր
Նազանի՛, ման դարիր ամ,
Թօքմա՛ դանրմ,
Աղամ, ջանքմ.

18. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ

Քանի կամչեմ ամա՛ն, ամա՛ն, ես չունիմ դարար,
Քո սիրտդ հալեալ մաշեցադ, դու էլ չես խաղար,
Ղարամ ունքերդ կապել է հրեղէն կամար
Էս դիւանալ ջունտն եղէ, գալո՛ւմ, քեզ համար

Աչրերդ ծանր շոտ կամես, հագիս կու համես,
Պաշտասագոյն արկ գակսն, լուսնի նման ես,
Իմ քաղցրախօս ըրտալ, խելքս կու տամես
Զալում եար, ինչի՞ մազ կամես

Լաչակիր դրադն քարակ վառ գողաքըթուն,
Էլ չկա քան զքեզ սիրուն, նազանի խաթուն,
Ճակատիդ շարել ես ոսկի աշրտփի ալթուն,
Զալում եար, կարմիր գոտարթուն

Վիզդ ձգել ես գամշիրով հէքալ համալի,
Քաղցր խօսքով կու ծիծաղիս, կու մնամ մալի,
Կարմիր երեսդ կու շողջողայ, չեմ կարիլ հալի.
Զարամ եար, կամ խելքս պահիլ
Մով աչրերիդ մտիկ կամեմ ձեռաց կու գնամ,

Աջա՛ւ, դու էլ ինձ խղճա՛ս, թէ աչալէս կու մնամ,
Թէ որ դու էլ ինձ կու սիրես, ասե՛, իմանամ,
Զաղում եար, շատ ուրախանամ

Ես որ պինդ հոգոց կու հաճեմ, է՛ր չես իմանալ,
Մոցիդ ծածուկ մտիկ կամեմ, է՛ր չես ետ քանալ,
Սիրոս կրակով երում ես, էլ չի՛ հովանալ
Զաղում եար, ես չե՛մ դիմանալ

Մոցիդ շամաճներն զուարթ նուան քաղչալ է,
Զորս քողոքն ոսկի կոճակ, վարդի քաղչալ է,
Թող էդ քաղչէն մէկ վարդ կտրեմ, դու էլ պինդ պահե՛
Զաղում եար, իմ խաթրն շահե՛

Մոցունդ կայ ոսկէջքամ երկու ծաղկաման,
Սնուշանոս վարդ, դարանձիկ, սմբուլ, ետաւանան,
Ձեմ կարիկ դադամով քաշիլ պատկերիդ նման
Զաղում եար, խիստ ես անճման

Իմ սիրելեաց մէջն չկալ քան զքեզ աղիկ,
Հենց էս կարմիր վարդ փոքրամ, զամբարի ծաղիկ,
Դու քանի՛ սէճիկ Նաղաւշին սրտիկն դարկիք,
Զաղում եար, և շունչն քաղիք

19. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ ՆԱՂԱՇ ԳՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱՆ

Նման ես դու կարմիր վարդի,
Ատամներդո՛ շար մարգարտի,
Սիրտն երեկ ես շատ մարդի

Բոլո՛ր սուրաթ,
Ինձ արիր մարթ,
Ա՛յ բեմորդար

Այ ըսանց թողթ գիր կու դրկես,
Կասես «Բարով արդիոյ կարգես,
Զլնի՛ ինձ մտամամ, թարգես».
Քեզ ո՞նց թողնիմ,
Ո՞նց հետամամ,
Ո՞նց մտամամ

Ղեղաջ աչքով մտիկ անես,
Միծաղկով հագոց համես,
Ունքերովդ ինձ կու տպանես՝
Զիկարս արիր
Փարսւյ-փարսւյ,
Սիրսու է կարսւյ

Այսօր ամէն դարդս բանամ,
Կացիր բարով, ես կու գնամ,
Վախեմ մեռնիմ, կարօտ մնամ.
Քեզ դուրսդան եմ,
Խիստ ախար եմ,
Ե՛կ՝ համբուրեմ

Ծամամներիդ համար դառն եմ,
Թո՛ղ, որ ձեռս մէջն խառնեմ,
Ինձ ծախեմ՝ էդ բախշէդ առնեմ:

Զաղում, թո՛ղ՝ ես
Եմիշ քաղեմ,
Մէկ ծիծաղեմ.

Է՛ր ես կարմիր երեսդ ծածկում,
Չարտադ վերադ հասարում,
Նաղաշին սիրում ես տապալում:
Ես քէշարալ,
Կամչեմ հարա՛ն,
Ըռա՛նմ արալ

20. ՏԱՂ ՍԵՐՈՅ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱՆ

Գարուն որ եղև ամառյն ապրիլի,
Յանկարծ քեզ տեսալ, իմ նոր սիրելի,
Աչքերդ կամթեղ, երեսդ հայելի,
Ունքերդ կապած կամար գովելի

Մոցդ լցել ես ռեհան, մեխակով,
Իմ սրտին կու տաս սրած դանակով,
Զիկարս աղբեցիր անշէջ կրակով,
Նստիր քեզ ստեմ դարդերս կարգով.

Խալերդ՝ սիան, վարսերդ՝ ոլոր,
Երեսդ՝ աղխաակ, կարմիր և բոլոր,
Դու ինձ արել ես իմ խելքէն մոլոր,
Դարդերս եղև շատ թաղալ և նոր

Ե՛ճճ ճետ մի՛ կենար զիմչպլւս դան աղան,
Քեզ շատ կու սիրեմ, խիտտ եւ արմաղան,
Մոցո մէջիս է, զարդարած սեղան,
Մերմակ շամամներ մէջն կու խաղան.

Բոյ սիրամի, ծամերդ պատուական,
Խիտտ եւ քաղցրախօս, մազլու սիրական,
Դու էլ կու մեռնիս, չե՛ս անմահական,
Ի՛ճճ Լ՛ր կու պահիս տխոր, տրտմական:

Մոցո կալ երկու քաղաք զատնշան,
Մէկն Ըսպահան է և մէկն Քեսաշան,
Սա որ կու տեսնեմ՝ մնամ փերիշան,
Բաց թող ճամբորեմ հաշտութեան նշան

21. ՏԱՂ ՍԻՐՈՑ.

Դ ԿԱՂԱՇ ԾՈՎԿԱԹԱՆԷ ԱՍԱՑԵԱԼ ԱՅՍ

Քաղաք եւ խորալի Մուկով,
Խեղքս տարար անուշ խօսքով,
Ճակատդ լցել եւ ոսկով,
Ունքերիդ ճետ խի՛տտ է խառն

Կերթաւ՝ ճարիս ամարաթն,
Կու շողշողալ թո տարաթն,
Բաղչամուն մէջի շօհրաթն,
Դու եւ ճարինջի ծառն.
Ե՛կ, միատեղ նստեմք սեղան,
Մոցիդ եմիջմերն խաղան,

Քեզանէ՛ մոկեր արմատան,
Ես բերեմ գինի և գառն

Ծով՝ աչքերոյ ճրագ է վառ,
Ռոկերոյ՝ քաջած՝ դադամ գառ,
Երեսոյ կարմիր և սպա՛ծառ,
Ինչպէս մոմեր վառած ճառն

Ինձնէ վարդ ևս ստեղ, տարեղ,
Թուխ վարսերիդ մէջն շարեղ,
Ծառ վախտ է աչքով չես արել
Խաղար չեմ ի՞նչ է սպանառն

Աչքերոյ լուսաւոր Ֆինար,
Ծոցոյ պաղչաւ, ապրիլի չինար,
Ես քաղեմ կարմիր գուլիմար,
Երբ որ քարով գայ սանառն

Ես խիստ շատ եմ սրբաշակում,
Դու Ի՛ր ես Նաղաշն ամարդում,
Խաղար ու գիր չես ողբարկում,
Նքա ճամար խիստ եմ դառն

22. ՏՅՂ ՍԻՐՈՅ

Մանուշակ քանաւշաւ, սմբոլ,
Քաղցր գարման ոմնի՛ս խաբար
Ես եղել եմ չկտաւ բլրով,
Կարմիր վարդէն տոբ ի՞նչ խաբար

Քաղցրախոս դուրի ու դամբոս,
Հա բաւ փռչացորիս ումբոս,
Յաստ կարօտ մնաց սրտումս,
Նոր եւ եղեր դարտիս խաբար

Գովելի եւ և սրտումբան,
Խօսքերդ է անմահական,
Չունիմ քան զքեզ սիրական,
Ումնից որ կռակս առ խաբար՝

Դու ինձ քաջիտար, իմ պարոն,
Մտտեցել ազ կանանչ զարտն,
Աչերքս դարձել աչ արիւն,
Թէ ինձ ո՞վ կու բերէ խաբար.

Ազդագ արխաղոտ փռանգի,
Երեսդ է վարդի ըռանգի,
Եւ եղեր եմ յեւ ու քանգի,
Հարգիզ իմ դարդին չես խաբար

Աչքերս գետի մման վարար,
Հարգիզ չունիմ սապր ու դարար,
Նաղաշարարին յեկքն տարար,
Իսկի ոչ որ չարար խաբար.

28. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ
Ի ՆԱՂԱՅ ՏՈՂՆԱԹԱՆԷ ԱՅԱՅԵԱՒ

Առաւօտուց մէկ մի տեղաց զարդարած,
Դու իմ խելքն տարար,
Եւ չունիմ դարար
Ոսկի շատ էր կապել, մարդարիտ շարած,
Դու իմ խելքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

Լայն է սփարսակ մակարտ, երեսդ՝ վարդի թէր.
Ծամալ կտուղ մեկնէ, ծաղիկ դէպ ինձ քեր,
Քեզ դանդ ու շարար տամ, իմ ձեռքն կեր,
Դու իմ խելքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

Աչքերդ այնպիսանայ, ոսկեղէն տօր աչ,
Միտն արտեանունքդ կապած է թորամ,
Քեզ սէրն կրակ է, իմ սիրտն՝ քորակ,
Դու իմ խելքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

Ունքերդ է հիշալ, վարդերդ լալալ,
Եւ քո սիրտդ կու լամ, կու կանչեմ նալալ,
Մեր միջի թշնամին անգամի քալալ,
Դու իմ խելքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

Լեզուդ քաղցրախօս հազարան բլբուլ,
Մէկ ձեռնիդ գիմու թաւ, մէկ ձեռնիդ՝ ամբուլ,

Երեսիդ յապերն՝ կապած սխառ գոտ,
Դու իմ խնայքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

Ծառի տակն նստեմք, քաղեմք քաղալ նուշ,
Ծոցիդ եմիշներն եւ անեմ անուշ,
Երեսիդ կու հաշիմ, կու մնամ քէուշ
Դու իմ խնայքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

Ծամերդ ոսկեթել, բօյդ է սալվի,
Թող ծամերդ քո ծոցին վրայ ծալվի,
Շատ մի թողիլ՝ Նաղաշն որ մաշվի, հալվի,
Դու իմ խնայքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

24. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ ՆԱՂԱՇ ԶՈՎՆԱԹԱՆԻ ԱՍՆՅԵԱՆ

Կանչեմ ֆիրդաւս ամ ու զարով,
Դու ինձի է՞ր չես տալ բարով,
Զեմ մոռանալ հազար տարով,
Հալ ու անվալ, հե՛ն, եա՛ր, ամա՛ն.

Գիտես, որ եւ վերոյ տէր եմ,
Միրովդ սիրտս կու երեմ,
Քամի քեզ միտս կու քերեմ,
Խնայք չի մնալ, հե՛ն, եա՛ր, ամա՛ն.

Նոր եւ եղիլ թագաւ ջիւան,
Ոչ շար ունիս, ոչ էլ դիւան,
Ինն հետ ունիս ամսո ու փէլվան,
Իմանայ գետալ*, հէ՛լ, եա՛ր, ամա՛ն

Ինչ կելնի՝ դուշմանն անարգես,
Քո փիս խաւիարն թարկես,
Թէ ինն մէկ իւրար ուղարկես,
Եւ էլ չեմ լալ, հէ՛լ, եա՛ր, ամա՛ն

Ղամդ ու շաքար դու մոխորի,
Քանի ծախես ինն ախմորի,
Հագեղ եւ կանամն ժախմորի,
Երեսդ ալ, հէ՛լ, եա՛ր, ամա՛ն

Ընկերիդ հետ վարդ կու քաղէք,
Մէկըդ քանց մէկըդ աղէկ,
Մէկ ձեռքիդ՝ թաս, մէկն՝ ծաղէկ,
Մակաւորի՝ խալ, հէ՛լ, եա՛ր, ամա՛ն.

Ունքերդ է կապած կամար
Սչքերդ է շամսի դամար,
Դու աէֆիլ՝ Նաղաշին համար՝
Ապրումք ու մալ, հէ՛լ, եա՛ր, ամա՛ն:

* Հախաղի եկ

25. ՏԱՂ ՍԻՐՈՑ

Եղեալ ես արկանն,
Դու կանես աչքսան,
Մարտի ջէքսան, չաղաստ՛ւմ,
Ես եմ քեզ հեքսան

Ծամերդ ոլոր,
Աչերդ բոլոր,
Սիրելի նոր, չաղաստ՛ւմ,
Ինչ արիք մոլոր

Ղրմդի չոխաս,
Կասեմ շատ շոխ աչ,
Խօսքն քաղցր, չաղաստ՛ւմ,
Ունքերն թոխ աչ

Երիշդ է գուման,
Սրմաքի նման,
Մեռայ, ամա՛ն, չաղաստ՛ւմ,
Ամբող, եսսաման

Վարդը որ բացվաւ,
Ղափրս շառացաւ,
Քեզնէ ի զատ, չաղաստ՛ւմ,
Ոչ ով իմացաւ

Թէ ոմիս [չարայ],
Ինչ աչքով արաւ,

Ուրախանամ, չաղապո՛ւմ,
Խիստ եմ քեչաբայ՝

Դե՛ս՝ դոմզի գող,
Ես՝ չէմուսլ բլթով,
Խիստ եմ մաղբող, չաղապո՛ւմ,
Նաղաշն քեզի դող

26. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Այսօր իմն խիստ սպառտական է,
Սիրտս ուրախութիւն կանէ,
Զէրայ իմ սիրելունանէ՝
Ծառ բարե ու գիր եմ քերած

Ծոցդ նման է դրախտին,
Ծաղկած ծառոց ծաղկազարդին,
Ես երանի տամ էն մարդին,
Որ ծոցիդ եմիշն է կերած

Սչքերդ ծով անդնդական,
Նորուանէ հոգիս մարդկան,
Ակեկոծ փրթնալի նման
Ծառ մարդոյ տուն է արեւած

Երեսդ ալ, սիւսն խաղ խաղ,
Ունքերդ է քաշած փարգալ,
Ինչպէս կրկնաթէ սուր չանգալ,
Իմ ոսկերքը շատ է քերած

Բերանդ դանդ, լեզուդ մաքար,
Ծոցդ ոսկով սանդուղ, աքաթ,
Քեզ տեսնողին կու մնամ մար,
Թէ մա ինչպէ՞ս է համբերած

Ճակատ և ծոցդ զարդարած,
Միտան ծամեր վրայ շարած,
Գիտեմ, ով որ մտիկ արած՝
Նրա հոգին է շուտ մեռած

Ինձ քո սիրով դանակովն
Սպանել ես, ձգել ծովն,
Քո տեսութեան կրակովն
Նաղաչին սիրտըն ես երած

27. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Իմ հարըն նըստել դամով,
Լեզուն՝ քանց շաքար համով,
Ինձ կու սիրէ իւր կամով
Զալո՛ւմ, բարսիս եմ, ամա՛ն, ամա՛ն·

Երևար, վարդի թէր է,
Խօսքըդ սիրալըս կու երէ,
Ո՛վ ինձ խաղաթ կու քերէ·
Զալո՛ւմ, կարօտ եմ, ամա՛ն, ամա՛ն·

Աչքերիդ քանդիսան եմ,
Կողբեմ, որ հոգիս հաճեմ,

Հէքիմ ես, զանգատ կանեմ,
Զալո՛ւմ, դարթիւ եմ, ամա՛ն, ամա՛ն

Սև յապեր, ծամեր դաստաղ,
Պէնի սպլոքստոյ խաւատալ*.
Իմ եարքն ինձ մէկ թաւ տալ,
Զալո՛ւմ, ծարաւ եմ, ամա՛ն, ամա՛ն

Ծաղկած պաղշի նըման ես,
Ի՞նչ կեղնի՝ բռահմ ա՛ցես,
Նըռներըն ծոցէդ հաճես,
Զալո՛ւմ, համբուրեմ, ամա՛ն, ամա՛ն

Գըլխիդ ձրգել ես մահախի,
Գօզլարքն եանար դանդիլ*,
Խոցած սիրտըս մի քանդիլ.
Զալո՛ւմ, դարիւ պեմ, ամա՛ն, ամա՛ն

Պաղչումն ծաղիկ քաղես,
Ծածուկ դէպ ինձ ծիծաղես,
Կրակով սիրտս դաղես.
Զալո՛ւմ, երվել եմ, ամա՛ն, ամա՛ն.

Գիր ես գրել տողշարով,
Մէջն լցել շաքարով,
Յովնաքանին շատ բարով,
Զալո՛ւմ, կարդագի, ամա՛ն, ամա՛ն

* Ի նն միվամբասցել է

* Ա բերդ՝ վառ կամբել

**28. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ. Ի ՆԱՂԱԾ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՑԵԱԼ
ՎԱՐՆ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ**

Ստառտուդ զամքո տեսն, նազանի՛,
Ընա՛նք արա, զալո՛ւմ, քեաֆի՛ր, ամա՛ն, ամա՛ն,
Փայլէ քո կարմիր երեսն, նազանի՛,
Ինտաֆ արա, զալո՛ւմ, քեաֆի՛ր, ամա՛ն, ամա՛ն.

Իլ ըսր ալայքաւ ըտախտ հազար,
Ինն կանես դարթու, գունամբար, զալում եար, է՛լ,
Սի կ պազ տալոյ համար
Կու տաա ինն քարլքար, ըտա՛նք արա, ամա՛ն, ամա՛ն:

Վարսերդ քամին կու տամի,
Խալերդ՝ նման ռեհանի, զալում եար, է՛լ,
Խաւքերդ հոգիս կու հանի,
Նազլու եար, ինտաֆ արա, ամա՛ն, ամա՛ն

Աչքերդ ունքերդ լարած աղեղն,
Կու խոցէ արդար, ամմեղն, զալում եար, է՛լ,
Դարթու արտիս արա դեղն,
Նազլու եար, ըտա՛նք արա, ամա՛ն, ամա՛ն

Քե ծոցն՝ ծաղկանց բորաստան,
Ընն քաղար է Զոտեգատան, զալում եա՛ր, է՛լ
Ի՛նչ անեմ, չունիս դատաստան,
Նազլու եար, ինտաֆ արա, ամա՛ն, ամա՛ն

Դու գաս, անց կենաս մեր դուռն,
Զատ զառքափով տամ փողոց, զալում եար, է՛յ,
Բերեմ դուրս գինի և նոսն,
Նազլու եար, իննաֆ արա, ամա՛ն, ամա՛ն.

Քո ծոցն՝ քեռն-բարխանայ,
Նոր է եկած Հաշտարխանայ, զալում եար, է՛յ,
Թող Նաղաշն իր ձեռքն քանայ,
Նազլու եար, իննաֆ արա, ամա՛ն, ամա՛ն

**29. ՏԱՂ ՄԻՐՈՑ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱԼ-
ՎՈՒՍԱԽՈՐԵԱՅԻՆ» ԳՈՅՆՆ Է**

Ասել ես, թե՛ Գարնան վախտն,
Սիրեկա՛ն, ամա՛ն, ամա՛ն,
Որ քացվի մեր պաղչին վարդն,
Նազելի՛, մեր պաղչին վարդն,
Քեզ ցոյց կու տամ ծոցիս զարդն,
Նազելի՛, ամա՛ն, ամա՛ն
Եկ պաղչեն, այս է լաւ վախտն,
Սիրեկա՛ն, այս է լաւ վախտն,
Բացուել է վարդն

Վարդ դրկեմ քեզ կոկոն թազայ,
Սիրեկա՛ն, ամա՛ն, ամա՛ն,
Գլքեմ թղթով սիրոյ արզայ,
Նազելի՛, ես, սիրոյ արզայ,
Եկ պաղչեն, քեր արաղ մազայ,

Նազելի՛, ամա՛ն, ամա՛ն,
Եկ պաղչե՛ն, այս է լաւ վախտն,
Սիրեկա՛ն, այս է լաւ վախտն,
Բացուել է վարդն.

Վարդով գլուխդ զարդարե՛
Սիրեկա՛ն, ամա՛ն, ամա՛ն,
Ե՛կ, իմ խնդիրքս կատարե՛,
Նազելի՛, խնդիրքս կատարե՛,
Ինձ էս դարդէս ազատ արե՛,
Նազելի՛, ամա՛ն, ամա՛ն
Եկ պաղչե՛ն, այս է լաւ վախտն,
Սիրեկա՛ն, այս է լաւ վախտն,
Բացուել է վարդն

Վարդագոյն երեսդ է փալլման,
Սիրեկա՛ն, ամա՛ն, ամա՛ն,
Դու վարդ, ես՝ բլրովի նման,
Նազելի՛, ես բլրովի նման,
Բաճի կանչեմ զարով ֆրդան,
Նազելի՛, ամա՛ն, ամա՛ն.
Եկ պաղչե՛ն, այս է լաւ վախտն,
Սիրեկան, այս է լաւ վախտն,
Բացուել է վարդն

Վարդ տամ քեզի, որսխանաս,
Սիրեկա՛ն, ամա՛ն, ամա՛ն,
Ժամ սիրոյ դարդն իմանաս,
Նազելի՛, դարդեկոս իմանաս,

Նաղաշն չի՛ թողնես, մողանաս,
 Նազելի՛, ամա՛ն, ամա՛ն
 Եկ պաղչւն, այս է լաւ վախճան,
 Սիրելեան, այս է լաւ վախճան,
 Բացրուել է վարդն

80. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ Ի ՆԱՂԱՇ ԾՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱԼ

Յաղտնեցաւ զարում, հարաւ ոնչեաց,
 Ծառն կանանչացեալ ծաղկեաց,
 Իմ սիրելին իմն մոր մանանչեաց
 Քո սիրում եղէ եամայ եամայ,
 Դղամալիմ նեշա փարփամայ՝

Ունիմ շատ խորհուրդ, ոխատար եմ,
 Բե՛ր, ծոցիդ մէջը համբուրեմ,
 Քո մոր ըտախան շնորհատրեմ
 Էշփնմտէն օրսում եամայ-եամայ՝*,
 Մէկ խօսէ, սիրսս հոգեմայ

Վարդն կու քաղես, կանես սէլքան,
 Ես կու տեսնեմ, մնամ հէլքան,
 Աչքերդ է բոլոր, մարալ ջէլքան,
 Նորա համար եմ եամայ եամայ,
 Դօնմիշ ամ քարաք-քիրեամայ***:

* Գտալում եմ որպէս քիքեռ

** Սիրուցդ եղա բանա բանա

*** Դարձել եմ «քարաք քիրան» (վառդիւտաց)

Նոր դայամքնար արխալուղ հազար,
Էլ ինձի կու տաս քարէքար,
Ասեմք ես մէկ դուլ եմ գունաճըսար
Մի թողմիդ դուքսաղ եանայ եանայ,
Գեւալ, դուքթար, ստար դըր տանայ****.

Այ իմ գեղեցիկ ե խորասիկ,
Մէջքդ կաւրած զառքաճ գօտիկ,
Մէկ օր մատիք ինձի մօտիկ
Գրկելոյ խիստ եմ եանայ-եանայ,
Բըրդ ամ, դուշմիչ ամ ֆիղանայ*****

Թամաշայ կանես դու իմ քանիճ,
Ես մայիլ եմ խօսքիդ քերանիճ,
Ինձ բնա, թէ չէ՝ կասեմ իտանիճ
Ի եզուիդ կարօս եմ եանայ եանայ,
Մազա վեր քի իշտում տանայ*****.

Սսիր «Տաղ գրէ, ինձ համբուրէ»
Գրած եմ քո իղրարճ ո՛ր է.
Ղուրպան եմ, սիրտս խիստ տխուր է
Մի՛ թողմիդ կարօս եանայ եանայ,
Բիք ոսմեմ էլլա՛ տաճ մանայ*****.

**** Եկ աղատիր փարձք (օգտտ, խեր) է քեզ

***** Սոխակ եմ ընկած սղոք մեջ:

***** Մազա ստար որ խմեմ կեմաշդ

***** Մի գուք (զրուքտում) արա դու ինձ

Նման է ծոցդ նոր չարքաղի,
 Կրակով սիրտս կու դաղի,
 Թող Յովնաթան մէկ եմիչ քաղի,
 Խո՛ւշկ եմ մնացել եամայ-եամայ,
 Բաղրիմի դոճդարդըն դամայ *****

ՅԼ. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ Ի ՆԱՂԱՅ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱԼ

Նոր տեսայ մէկ նոր սիրելի,
 Աչքերն որպէս հալելի,
 Ծամերն նման ոսկէ թելի,
 Խիստ գովելի
 Բամաշայ, ամբու,
 Ղըրմզի գու,
 Է՛ն, քաղցր բլրու

Պօլըդ և կամամչ ծառ սալվի,
 Լեզուդ դիր թերամիս հալվի,
 Ծամերդ երեսիս վրայ ծալվի,
 Աչքերս մալլվի
 Բամաշայ, ամբու,
 Ղըրմզի գու,
 Է՛ն, քաղցր բլրու

Նոր ես դարս եկել համամի,
 Ծիծդ նման է շամամի,

~~~~~ Կուճաքս դարձիք արուն

Սիրտս մէկ համբարեւ կամի՝

Մերն թամամի:

Բանաշաղ, սմբուլ,

Ղըրմզի գուլ,

Է՛յ, քաղցր բլբուլ

Գնաց աշուն և ամառն,

Յամաքեաց ծաղկումը և ծառն

Ո՛ր է քո արած իղթարն,

Էնոյիբարն

Բանաշաղ, սմբուլ,

Ղըրմզի գուլ,

Է՛յ, քաղցր բլբուլ

Շատ վախտ է, որ չես երևում,

Մէկ խապար ու գիր չես բերում,

Վառ կրակով սիրտս ես երում,

Չեմ համբերում

Բանաշաղ, սմբուլ,

Ղըրմզի գուլ,

Է՛յ, քաղցր բլբուլ

Սիրոյ կրակի մէջն մնաս,

Երվիս, որ դարդըս իմանաս,

Երբ իմանաս կու հովանաս,

Ծոցդ թանաս

Բանաշաղ, սմբուլ,

Ղըրմզի գուլ,

Է՛յ, քաղցր բլբուլ

Քո սիրտդ եւ հիւանդացւայ,
Աջասրմբս ամէն մոռացայ,
Անտո՛ւ, որ քեզմէ հեռացայ,
Նուաղեցայ
Բանաշայ, ամբող,
Ղըրմզի գող,
Է՛յ, քաղցր բլրու

Երեսդ տեսնեմ՝ զարմանամ,
Չալնդ կու լսեմ՝ խեղանամ,
Մէկ խօսե՛, որ ողբախանամ,
Սիրտս քանամ
Բանաշայ, ամբող,
Ղըրմզի գող,
Է՛յ, քաղցր բլրու

Հաքել եւ դիպայ զառքաֆն,
Նստեմք խմեմք ձեր սարդաֆն,
Ինձ արա մորսկաթ, ինտաֆն,
Որ տանք գեաֆն
Բանաշայ, ամբող,
Ղըրմզի գող,
Է՛յ, քաղցր բլրու

Դու իմ պարտո՛ւն ես, իմ աղաւ,
Կանանչ արևուդ սաղաղայ,
Եւ տաղ կանչեմ դու էլ խաղա՛,

Գեղասի բաղայ՝
Բամաշայ, ամբու,
Ղըրմզի գու,
Է՛յ, քաղցր բլրու

Գուրջատան դարձիս մնացի,
Քո կառուտուդ խիստ շատ լացի,
Քեզ որ տեսայ՝ աչքս քացի,
Խիստ խնդացի.
Բամաշայ, ամբու,
Ղըրմզի գու,
Է՛յ, քաղցր բլրու

Մեր մէջն չմէր թշնամի,
Ամէն օր քո լեզուդ ծամի,
Ես ճտաւար, դուն մէկ գեամի.
Ա խ, լաւ բամի
Գաստուր տար իրանն,
Նստեմք ձիանն,
Գէլ՝ մեր վարանն

Մոցո, նոր կանանչ բուստան է,
Տէր չունիս՝ տիրութիւն անէ,
Քո բաղվանն՝ Յովնաթանն է,
Մոցեդ հանէ,
Մէկն՝ չուշան է
Մէկն՝ ճուտու
Ըռեման է՝

---

* Գնանք ազին:

82. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ Ի ՆԱՂԱԾ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱԼ

Ո՛վ նման ես արեգական,
Ղօշմնդա վեր մանայ մաքան*,
Բլրույներն նարայ կարդան,
Մանդայ բերայ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ**.

Վարդայ գոլար սամդայ իմիջ***,
Ե՛կ, դու ինձ մի աներ դիմիչ,
Վալլան, գունամ մանդայ իմիջ****,
Որ զբեզ տեսայ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ.

Նուրուֆար, ծաղիկ, եռամտան,
Եինդան սորայ նա՛ տան, նա՛ մամ*****,
Դարդի չեմ դիմանար, ամա՛ն,
Զամմ ալդմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ*****.

Աղ ուզնդաքի սիամ խալ*****,
Ինձ մօտ չկայ իխտիար, հալ,
Ման ճէլարամ ախչայ ու մալ*****,
Դե՛ւ կու պիտիս, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ.

---

* Մոցուծք ինձ տեղ տար

** Ես էլ արպես զալում, զալում

*** Ունես դու լալ ծաղիկներ:

**** Աստված վկա մեղքն ինձ էր

***** Այստեղտե ոչ դու ոչ ես

***** Հոգիս տար զալում, զալում

***** Սոյլտակ զիմքիդ ան խալ

** ***** Ես ինչ կամեմ փող ու ապրանք

Թող քեզ անեն շատ մահամայ,
 Բաղրլմ քաշիշի դոնդի դամալ,*****
 Այս կրակիս ո՞վ դիմամայ,
 Եանդուրոսիսան, զալո՛ւմ զալո՛ւմ.*****

Ալընդան զալմիշ ամ զարւայ,*****
 Դարդէդ հազմիմ սիամ-դարւայ,
 Բու սիմամայ էքա չարայ,*****
 Դո՛ւ ես քանդան, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ.

Նաղաշիմ սիրտն ադիր դոման,
 Գեօզլարն դարիեայ դուր, ոման,*****
 Ես անկայ մէջն քեզուման,
 Դո՛ւք ալմիան, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ: *****

88. ՏԱՂ ՄԻՐՈՅ

Նաղանի՛, դու գիա՛րդ թագուն շուտ կու գաս, է՛ր ես ինձնէ
 հեռանալիս.
 Մտե՛լ ես դու պաղչան, ինձ դոնադ կու գաս, է՛ր ես ինձնէ
 հեռանալիս,
 Քո գալլոյ բարի է թէ, չլնի վնաս, է՛ր ես ինձնէ հեռանալիս.

-
- ***** Արսիս (թաթա) ծաղր (զլուխը) աբուն հաքծալ
 ***** Վառել ես (ինձ) զարւմ, զարւմ
 ***** Քո ձեռքից վշտի եմ համդիակել.
 ***** Այս (վշտու) կրծքիս (սրտիս) մի ճաք աքա
 ***** Աչքեզդ ծով եմ, օվկիանոս
 ***** Բանիք ձեռքիցս զալում, զալում

Սիրամարգ, ընդէ՛ր տրտում իս,
Մէնակ ու ծածուկ կենալիս,
Սիրոյ սէրն մոռանալիս,
Դարդերս է՛ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսդդ բանալիս՝

Ի ս եմ քո ծովալիմ աշկերիդ ծառայ, է՛ր ես ինձնէ
Տեսանալիս,
Ինքերդ կու ամէ Բալխի Բուխարայ, է՛ր ես ինձնէ
Տեսանալիս,
Ի ետ է քո սրած թարթաւիդ, ո՛ւմ կանչեմ ճարս՛ն, է՛ր ես
Ինձնէ Տեսանալիս:

Սիրամարգ, ընդէ՛ր տրտում իս
Մէնակ ու ծածուկ կենալիս,
Սիրոյ սէրն մոռանալիս,
Դարդերս է՛ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսդդ բանալիս.

Որչափ քո սրտի սէրն, որ լինի սատած, է՛ր ես ինձնէ
Տեսանալիս,
Դարմիր պոկկներնդ ուշքս է տարած, է՛ր ես ինձնէ
Տեսանալիս,
Պոր ունի չորս թողորն մարգարիտ շարած, է՛ր ես ինձնէ
Տեսանալիս:

Սիրամարգ, ընդէ՛ր տրտում իս
Մէնակ ու ծածուկ կենալիս,
Սիրոյ սէրն մոռանալիս,

Դարդերս է՞ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսըդ քանալիս:

Ուրախանաց զքեզ տեսողքն ամեն, է՞ր ես ինձնէ հեռանալիս,
Էտ նազանք վիզդոյ թափած է մոմէն, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Ձկայ քեզ նման գեղեցիկ հողեղէն, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս:

Սիրամարգ, ընդէ՞ր տրտում իս.
Մենակ ու ծածուկ կենալիս,
Սիրոյ սէրն մոռանալիս,
Դարդերս է՞ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսըդ քանալիս

Գին չէ մին մատիդ քո, Թինա՛, թամամ Հնդիստան, է՞ր ես
ինձնէ հեռանալիս,
Թաքիճիդ քո հատա ի ձեռանկէստան, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Կարօտ եմ քո տեսող չոր Հարպաշեստան, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս:

Սիրամարգ, ընդէ՞ր տրտում իս.
Մենակ ու ծածուկ կենալիս,
Սիրոյ սէրն մոռանալիս,
Դարդերս է՞ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսըդ քանալիս

Իմ դարդին դու մին դեղ, մին ուսմի արայ, է՛ր ես ինձնէ
ճեռամալիս,
Ո՛ր՝ քաղիք իմ հոգին, [ինձ մին] ճար արայ, է՛ր ես ինձնէ
ճեռամալիս,
Պարի եկ մին ինձ մօտ՝ դու մտրվաթ արայ, է՛ր ես ինձնէ
ճեռամալիս:

Սիրամարդ, ընդէ՛ր տրտում իս
Մէնակ ու ծածուկ կենալիս,
Սիրոյ սէրն մոռամալիս,
Պարդերս է՛ր չեա իմամալիս՝
Գեղօցիկ երեսը քամալիս

84. ՊԱՏՎԱԿԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ...

Պատվական եղբայրներ, ինձ մի՛ մեղադրեք,
Թէ խիղճ ունեք, հասեք, ինձ մի ճար արեք,
Մամբա գտեք, ինձ սիրումուս մոտ տարեք.
Սիրում եմ, սիրում եմ, վատված եմ, ալա՛ղ,
Մեկ սիրումի Լշխով տարված եմ, ալա՛ղ

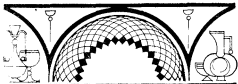
Հորժամ կամանչ գարնան գալն իմացա,
Սիրոյս պաճառնքներիմ էլ չդիմացա,
Երբ տեսա սիրումույս, քանց ձյուն հաղեցա
Սիրում եմ, սիրում եմ, վատված եմ, ալա՛ղ.
Մեկ սիրումի Լշխով տարված եմ, ալա՛ղ

Եթե իմ սիրելույս վերջը ի՞նչ չտան,
 Ի՞նչպե՞ք՝ մեռած է՝ Նաղաշ Հովնաթան,
 Քանի որ կենդան եմ՝ կգտնեմ նրան.
 Սիրում եմ, սիրում եմ, վառված եմ, ափա՛ղ,
 Մեկ սիրունի էջիտով տառված եմ, ափա՛ղ*.

---

* Այս տողը ձեռագրերում չի թանկարկում Գրի է առնված 20 թվ դարում Ռասի ուղղագրությանը հար է

ԽՆՃՈՒՅԷՒ ՏԱՂԵՐ

85. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԱՅԻԱԶԻՆ ԶԲԱՂԱՅԻՆ, Ի ՆԱՂԱԾ ՃՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՄԱՏԵԱԼ

Յամենայն ժամ տաշտք փառս տեսուն աստուծոյ
յապենիազին,
Իանզի ետ կարօղութիսն մեզ հարազատ եղբայր Այվազին,
Պնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք պատուական:

Իր և հառեալ յապստած տեղիս քարանց վայրի և խոտան
Լ: կանգնեաց ի նոյն տեղուցն ջրադաց խիստ վաղելչական,
Պնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք պատուական:

Վստօրէից նմանեալ շորջանակի պարիսպ քարձրացեալ,
Ե ոյառունկ կանամշ աչքի՝ ծաղկունք և ծառ պտղով
մխրացեալ-

Յնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք սատտական:

Նորափոր գնացք առտոց՝ փրփնջագոշ, պաղպաջական,
Նոյն ջրովն ի գործ անեն ջրադացն, որ է պատտական:
Յնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք պատտական:

Այլ և ցարս աղբիս բոխեալ՝ քաղցր և անոշ, խիտս գովելի,
Ասագան՝ ջրով լցեալ՝ պարզ և մաքուր որպէս հալելի:
Յնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք պատտական:

Թումկ և կոժ գինով լցեալ՝ ի մէջ ջրոյն սաստիկ ցրտացեալ,
Ջրոյն երեսն միրզ և ծաղկունք, վարդ, ջրեհամ, խնծոր
կարմրացեալ:
Յնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք պատտական:

Աղաչե՛մ, յորժամ տաղս եղանակէք՝ կեանքս խնդրեցէք,
Այվազին տօլուն խմէք, ի մի բերան բարին լիշեցէք
Յնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք պատտական:

Նաև պարտիք համապազ մեղան քաղմիլ աստ, որախանալ,
Ծարադրող անկա բանիս մտաւտ Նաղաշն մի՛ք մոռանալ
Յնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք պատտական:

36. ՏԱՂ ՇՈՒԹՈՒԹԵՏԻ ԿԱՂԱՇ ՅՈՎԿԱԹԱՆԷ ԱՍԼՅԵԱԼ Ի ՎԵՐԱՅ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ՍԵՂԱՆՈՅ

Նստեմք ի մէջիս, հարք և եղբարք և մեծ պարոնայք,
‘Իոմանամք զտեառնէ, որ ունինք սեղան դուք միշտ շէն
կենայք,
Խնդրեմք, որ այսօր, քան զամենայն օր, շատ ուրախանայք.

Թասերն չիցի՝
Կարմիր գինի՝
Ձեզ ամուշ լինի
Աղա՛մ, է՛,
Ձեզ ամուշ լինի

Այ տակառասպետ, տանառասպետից գնա, խմացոր,
‘Խորաններն քաց, եկ՝ խապար քեր, մեզ ուրախացոր,
‘Խորամիքն տար, շուշէքն լից քեր, թատով խմացոր

Թասերն չիցի՝
Կարմիր գինի՝
Ձեզ ամուշ լինի
Աղա՛մ, է՛,
Ձեզ ամուշ լինի

Խղասպալուղ է քեֆերս է հասեալ այսօր խիստ աղէկ,
Աղբան լցեալ միդ և ծաղիկ, չիցի՛ վեր քաղէք,
Ի տամով կերէք, սրտով խմեցէք, ուրախ ծիծաղէք

Թասերն չիցի՝
Կարմիր գինի՝
Ձեզ ամուշ լինի
Աղա՛մ, է՛,
Ձեզ ամուշ լինի

Ապա ում սրտի քէն ունի՝ համէ՛, հաշտութեամբ մնայ,
Լստ մարդն այն է, ինչպէս եկեալ է՝ էլ այնպէս գնայ,
Աստուած կու սիրէք, մինչև օրհնեցն մարդ չի՛ վեր կենայ-
Թաւերն չիցի՝

Կարմիր գիցի՝

Ձեզ անուշ լինի

Աղա՛մ, է՛,

Ձեզ անուշ լինի

Ժօր մազէն համեղ, գիցի՛ն է զօրեղ, դուք անուշ արէք,
Մէնակ միք ուտիլ, լստ քածանեցէք, հաստաւ շարէք,
Սազերն ածէք, տազերն կամչէք, ծախ տուք և սպարէք.

Թաւերն չիցի՝

Կարմիր գիցի՝

Ձեզ անուշ լինի

Աղա՛մ, է՛,

Ձեզ անուշ լինի

Է՛ր չէք խնդալի, որ սղասօր ունիմք լստ գիցի սառն,
Ղապլո, խորովո, հաւ, քեւսպտպնէր, խաչլամայ գառն,
Այս մէջլիտումս տխուր և դառն մարդն չէ՛ խառն

Յիշէք Յովնաթան

Խմէք գիցի,

Ձեզ անուշ լինի,

Աղա՛մ, է՛,

Ձեզ անուշ լինի

Ամէն պարոնազք և ցանկազիք, լուսաւորու ալկն,
Մառտոսակն անաց «Կարասն տեսա՞ք՝ հասեալ է տակն».

Թ՛նչ մտիկ կանէք, քուակներդ բացէք, խաթմէք ըստական,
Թասներն չիմի՛
Կարմիր գիւնի՛
Ձեզ անուշ լինի
Աղա՛մ, է՛,
Ձեզ անուշ լինի

**Յ7. ՏԱՂ ՈՒՔԱԽՈՒԹԵԱՆ
Ի ՆԱՂԱԾ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱԼ**

Յատուրս գարնան եղանակին
Փթթեալ ծաղկեցաւ ալօղին,
Հնչէ քաղցր ձայն տառարակին
Եղէ՛ք, եղբարք իմ, ցնծալով,
Որախոտթեամբ և պարելով,
Ծափս ծափի հարկանելով

Որպէս որ երանս աղսմեաց
Խորմուրդ արարէք մեռ միմեանց,
Ժողովեցէք զգինս գառանց,
Ձենէ՛ք, եղբարք իմ, ցնծալով,
Որախոտթեամբ և պարելով,
Ծափս ծափի հարկանելով

Վատ մարդն դուք մէջ մի ք բերել,
Նա մէկ խօսքի չի հաւրերել,
Կամի ձեր մէջլիսն ալիբել,
Բա՛ց թողէք, եղբարք իմ, ցնծալով,

Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափս ծափի հարկանելով:

Նորահաս մանկունք հանճարեղ,
Խեղքն բոլոր, խօսքն համեղ,
Ձեռացներն վարդ ու զամբող,
Հո տ առէք, եղբարք իմ, ջնծալով,
Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափս ծափի հարկանելով

Աղկ կանանց չիման լիմի,
Խաչած գառն, բոլոր սինի,
Յուրս աղբրի մեջ՝ մէկ կուծ գինի,
Խմէ՛ք, եղբարք իմ, ջնծալով,
Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափս ծափի հարկանելով

Թնկեր շարած Իսապահանայ,
Եղբարք նստած միրզահանայ,
Քաղցրալ, դապի և իշկանալ,
Կերէ՛ք, եղբարք իմ, ջնծալով,
Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափս-ծափի հարկանելով

Այլ կե՛ր, խմէ՛ հետ ընկերաց՝
Քանի որ ֆրսանդ կալ ձեռաց,
Գալ տարի՝ ո՛վ առդ, ո՛վ մեռած,
Խարմէ՛ք, եղբարք իմ, ջնծալով,
Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափս-ծափի հարկանելով

Նոռն և խնժորն է պատուական,
Խմէք՝ իրար փոխադրական,
Կանչէք տաղեր և շարական,
Յիշէ՛ք Նաղաշն ցնձալով,
Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափա ծափի հարկանելով

Է՛ր պարապ կու մնաս, տաղի,
Ֆաղագն է մեր լսմի՛ն տաղի,
Աշխարհ մեզ չէ մնալ պաղի,
Լի՛ց, տո՛ւր, եղբար իմ, ցնձալով,
Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափա-ծափի հարկանելով:

88. ՏԱՂ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ Ի ՆԱՂԱՇ ԾՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՍՅԵԱԼ

Յայտնի երևեցաւ քաղցրաշունչ զարուն,
Ելէք զովդ և սէրան, եղբարք իմ պարուն,
Կանանչ խոտի վրայ նստեցէք շարուն,
Քանի որ վառ է մեր կենաց ամբ

Ունի առուն չորս քողորմ մանուշակ,
Օջախներն վառեալ և զենեալ շիշակ,
Քեարասներ շուռ տալիս փոքրատր մշակ,
Խմէ՛ք դարիս եղբարք տօլո՛ւի ջամն-

Վարդերն կու քացուի, խօսի քցուլն,
Մէջլիսի մէջն ցրուեն ունեան, ամբուլն,
Ազաշենք մեր հոգոյ արտք հաստառլն,
Որ մեր հոգին խտամուի սրբոց երանն:

Նոր մարդոյ սիրտ խնդալ և ողբախամուլ,
Երբ չիմանի վերայ հաց սուփրան բանայ,
Ջիկար քեարաքն ոտեն, որ չի հովանայ,
Կասեն՝ Տա՛ր, խորովէ գատան անդամն

Ազգանի քաֆն քաշէն, խմէն արաղն,
Մազալ անեն նողոզ և մեղրի մաղն,
Ղապլուի դաւաանին վեր առ դափաղն,
Տե՛ս մեխակ և դարչինի հոտն և համն

Թէ ծառի ծաղիկն ընկնի միջ գոգին,
Մարդ կու փառատորի, և ցնծայ հոգին,
Էլ չի եղնիլ գինի, քանի որ ջուկին,
Քանց Շուռտրոյ Սիգուտոյ գինոյ համն.

Առուն փրփնջազոշ, քաղցրամամ ջուրն,
Երգեն տաղ և քնար, հնչեն սանքուրն,
Ո՛վ տարաւ աշխարհի մալն հետ իւրն
Ռիւա՛յս կաց, որ սրտէդ դո՛ւրս գայ դարդ-դամն:

Նորահաս մանկունքն գինոյ թաս տալիս,
Կարմիր գինի, արծաթէ թաս շողջողալիս,
Մէկն խաղ էր կանչում, մէկն՝ սլար գալիս
Թազաւորի մէջլիս էր էն դամն

Է՛ք շատ պահես թաւ և ծաղիկ քո ձեռին,
Հոտ առ՝ ձգէ, խմէ մօտ քո ջնկերին,
Ասէ Յովնաթան.— Մտի՛կ արեք թնկերին,
Որ դարտակլի՛ ելէք աղօթից ծանց

**ՅԹ. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԳԱՐՆԱՆ ԵՒ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ...
Ի ՆԱՂԱՇ ԳՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՈՏԵԱԿ**

Յորժամ եղև գարուն, արև ծագեցաւ,
Հարաւ հողմն ճնշեալ, տառն հալեցաւ,
Երկիր կանամչալցաւ, ծառն ծաղկեցաւ.
Խմե՛նք, եղբա՛րք, գինի,
Բանն աստուած շինի

Որ եղբարքն նստեն ծաղկեալ ծառի տակ,
Ձեռացնէրն գինի՝ կարմիր ու յիտուակ,
Թաւի մէջն անկանի՝ ծաղիկ սպիտակ.
Խմե՛նք, եղբա՛րք, գինի,
Բանն աստուած շինի

Վաղիւն ոչ գիտես, թէ գի՛նչ ծնանի,
Մարդոյս կեանքն վայրի ծաղկի նմանի,
Որ աչսօր քացունալ է, վաղիւն անցանի.
Խմե՛նք, եղբա՛րք, գինի,
Բանն աստուած շինի

Նոր գարուն, նոր արև, ծաղիկ շնորհագարդ,
Այստեառն քացլի մանուշակ և վարդ,

Չայն բլրով, տասրակի լսե՛ւ ամեն մարդ,
Խմե՛նք, եղբա՛րք, գինի,
Բամբ աստուած շինի

Սուք կարմիր գինի և լցե՛ք շուշով,
Բերե՛ք թազայ գառն՝ սինի տարփուշով,
Ղաքի փրառ ձգե՛ք մեխակով, մուշով.
Խմե՛նք, եղբա՛րք, գինի,
Բամբ աստուած շինի

Թո՛ղ չխման անդ նասե՛նք, ջուր լինի և խոտ,
Կարմիր գինին խմե՛նք մեկըզմեկի մօտ,
Միմեանց տե՛ք ծաղիկ, վարդ ամուշահոտ.
Խմե՛նք, եղբա՛րք, գինի,
Բամբ աստուած շինի

Այլ և խաղաղութեամբ խմե՛լն է հալալ,
Ո՛չ հարբիզ, ո՛չ կռուիլ և ո՛չ բարկանալ,
Պարկեշտութեամբ ըմպե՛լ, սիրով զուարճանալ.
Խմե՛նք, եղբա՛րք, գինի,
Բամբ աստուած շինի

Նի՛ստ, քո մեղքերն լա՛ց, Նաղաշ Յովնաթա՛ն,
Աշխարհս անցաւոր է, չե՛ մնացական,
Դուք կերե՛ք, խմեցե՛ք, եղբա՛րք սլառուական,
Եւ օրհնեցե՛ք զաստուած միշտ և յափտեան

**40. ՏԱՂ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ Ի ՎԵՐԱՅ ՍԵՂԱՆՈՅ
Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱԼ**

Այսօր ցնծումք պարելով,
Խմումք գինի խնդաղով,
Աստուծոյ փառս տալով
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւերն կարգաւ բոլոր է

Սեղանս լի է բարեւս,
Յեղ և ցեղ անուշ գինեւս,
Գառն, հաւեր և փլաւ
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւերն կարգաւ բոլոր է

Սեղանս լի է սպաշար,
Եղբարք մտած չարժշար,
Որպէս թագ մարգարտաշար
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւերն կարգաւ բոլոր է

Սեղանս է բարեղի,
Պարոնայքն պատուելի,
Մէկ քան զմէկ սիրելի,
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւերն կարգաւ բոլոր է.

Այսօր նման է վարդի,
Եւ ծառոց ծաղկազարդի,
Սիրտ կու բացվի շատ մարդի-
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւներն կարգաւ բոլոր է

Դուք քան զաստղ պայծառ էք,
Վարդ և կնիքով հոտ առէք,
Քաղցր ձայնիս քարքառէք-
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւներն կարգաւ բոլոր է

Տաղակէք կարգաւ և լոր,
Դուք մէկ կարգաւ բացէք նոր,
Տօլու գոյք տամք, իմնոր
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւներն կարգաւ բոլոր է

Տէ՛ր, ողորմեա՛, տէ՛ր, փշեա՛,
Կարմիր գինի, սպիտակ շուշալ,
Ուրախ կենաք համիշտ
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւներն կարգաւ բոլոր է.

Մեղանա լի է ծաղիկ,
Այսօր՝ քանց վաղճ՝ աղիկ,
Գինի խմէք, ծիծաղիք
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւներն կարգաւ բոլոր է

Զիւման լինի, կամանն խոտ,
 Մանուշակ ամպուլի հոտ,
 Մէկ խմէք Նաղաշի մօտ,
 Ա՛յ, քանի սաղ է՝ տէ՛ք, խմի,
 Որ մեռանի՝ տուք ողորմի

41. ՏԱՂ ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆՎԱՆԻՆ, Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՅԱՏԵԱՎ ԲԱՆ

Այսօր խիտ օր է որախտքեան,
 Ծնորհաւոր մեծ Բարեկենդան,
 Պարտ է, որ ամենեքեան խնդամ
 Վաղն գան, թէ ուսիսն տարին,
 Կու տխրին և կու փռչիմանին

Այսօր սեղաններ բերե՛ք, բացե՛ք,
 Կերե՛ք, խմե՛ք, որախացե՛ք,
 Պարելով ծափ տուք և խաղացե՛ք
 Պասին եկեղեցի գնացէք,
 Գլուխ բացէք, նստէք լացէք

Այսօր է խնդալոյ մոմալն,
 Ժողովեցե՛ք դէպի կալն,
 Ըսկեսոր, հարս, տագր և տալն
 Պասին գայ «Տէր ամենակալ» ն,
 Լուսնաք ձեր սուփրա շալն

Այսօր հագէք դումաշ, աղլազն,
 Զարդարէք օթաղ և դարպասն,
 Դուրս բերէք չիմի, արծաթ թասն.

Հիմի ամէք չօնցոր, շառասն,
Պատին՝ չոր քոխի, քարասն

Այսօր ամէն մէկտեղ հաւաքէք,
Կարաւ և հատէք տապալկէք,
Կարասներն ամէն դարտակէք
Մեծ պարսին դոմներն պինդ փակէք,
Ծարստ գլխքներդ թակէք

Այսօր նման է գարնան հատէն,
Բերէք խղ, ձուկն և թաւէն,
Ա՛յ եղբայրք, կսէք գինոյ գաւէն,
Ասէք «Ա՛յ դարտաշ, իչտում տանայ»*
Էնչափ խմեմք, որ լուսանայ

Այսօր ընկերներ և հարկան,
Ամենքն միմեանց տուն գնան,
Ջեռացներն կռօժ, ճաշի աման
Մեծ պարսին մնան աղքատ, անճար,
Գնան խաշլն, ոտեն քանճար

Այսօր հոտ առէք մոր մանուշակ,
Ջենէք թագաւ գառն ու շիշակ,
Եփէք եղամու և հարուշակ
Պարսին կու դարտակլի՛ մեր ձեռն,
Կու թրջէք քակլալ, սիսեռն

Բարեկենդան է, շատ խնդացէք,
Ինչ կարասներ ունիք՝ բացէք,

---

* Ասէք «Այ եղբայր խմում եմ քեզ մոտ (քո կենացը)»:

Թաւն մէկ-մէկի մօտ խմեցէք
Էգոց ոտիս չկալ քեզ համար,
Գլուխդ ցաւ, սիրտդ խումար

Այսօր լաւ ողորտութիւն արէք,
Թնկեր շուշէք լցէք, շարէք,
Պառին արագիրկան բնկեր ճարէք
Ով գնալու է տարով, քարով,
Լաղով կատրք՝ «կացէք քարով»

Տանտերն խօսում չի, միտք արէք,
Թաղամեցէք տօղաւ, տարէք,
Մէկ էլ մեծարէք, ձեր տուն տարէք,
«Հայր մեղայ» տէք, դաստոյր տէք,
Մաշի դէք, ֆամար վատք

Բերէք քոժֆաղ, ոխշտնով չորթանն,
Թաւն լից տար Յովնաթանն,
Աւատոսած բաշողեցէ ձեր բանն
Խխաւ տխուր կեղնեմ մեծ պատին,
Մէկ տաղ էլ արէք իմ թառին

42. ՏԱՂ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ Ի ՆԱԳԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ

Ի կայք այսօր ծողովեցէք բնկերք միաբան,
Պարկեշտութեամբ բազմիլ սեղան, Լոյսադրք պատուական,
“տարճամալով արտացոլք սէր և Բարեկեանդան
Որախտութեամբ և խնդալով
Խմեաք գինի ցնծալով”

Փա՛նք Քրիստոսի, որ սեղանդս մեզ արար արժան,
Թնկեր-թասերդն շարեշար, գինի զանազան,
Մեկբզմկի մօտ խմեցէք, հոտ առէք մազան.

Որախոթեամք և խնդալով
Խմեմք գինի ցնծալով.

Ձեր առջևն կանանչ սաղչալ, ծաղկունք և չիժան,
Աստուածազարդ սեղան եղեալ աչաց յանդիման,
Անցեալ օրին օր չի՛ հասնիլ, կեղծիք փոշիման

Որախոթեամք և խնդալով
Խմեմք գինի ցնծալով

Պարտիմք աշխատողացն ողորմի տալ մեկ բերան,
Տաղեր կանչել, կարաս քանալ և կախել բիրեան,
Աշխարհիս մալն կու մնայ աշխարհիս վերան

Որախոթեամք և խնդալով
Խմեմք գինի ցնծալով

Ձեզ աղաչլ հող և մոխիր Նաղաշ Յովնաթան,
Թսան խմիք, մեկ ողորմի ասացէք խրեան,
Տէրն Քրիստոս մեզ օգնեցլ յատր յաշնոթեան.

Որախոթեամք և խնդալով
Խմեմք գինի ցնծալով

43. ՏԱՂ ՌԻՐԱԽՈՒԹԵԱՆ Ի ՎԵՐԱՅ ՍԵՂԱՆՈՅ, Ի ՆԱՂԱՇ ՏՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՍՏԵԱԼ

Յորժամ որ մարդասէրն աստուած սարգիեաց մեզ զայս
բարիս,

Ասօր բազմիլ ի սեղանիս, լցուցանել զկարիս,

Դարտիմք ընտրել զբարոյփունս, մերժել ի մէջ զչարիս.
ՍՆԷ՛ք, խմէ՛ք կարմիր գինի, խմողն ուրախ լինի՝

Որպէս որ մարգարէն Դաւիթ ասէ բան վըկայական,—
Ինի ուրախ առնէ, իւր՝ զուարդ, հաց հաստատէ սիրտ
մարդկան,—

Եղնպէս և մեր ճաշակեցուք իւր և զհաց մարմնական,
Սյլ և խմէք անուշ գինին, բաժակ է ամապական

Վարդն, որ փթեալ բացուի և ալ ծաղկունք զամապան,
Թառոց պտտել անուշահամ, հոտ կնդրկի պատտական,
Սէջլիսն զարդարեալ ցնծալ՝ զինչ դրախտն եղեռական,
ՍՆԷ՛ք, խմէ՛ք կարմիր գինի, խմողն ուրախ լինի

Եողող, փարվարդայ և շարար, նուշ ու ֆատուղն բոված,
Եազայ զառն, համեղ ձուկն, հաւ և կաքաւ խորոված,
Հիլ դարչինով դապլի փրաւ, խորովում վրայ դրած,
Եսմանամք զաստուծոյ, որ զայս ամէն նա է պարգեան

Սմանալթեան հոտն բարեւ աստուածազարդ սեղանէս,
Իմամք և շնորհքն Քրիստոսի անպակաս լիցի տանէս,
Եսրեխօս ունիք Տիրամայր, Մկրտիչն Յովհաննէս,
ՍՍլ՝ ք, խմէ՛ք կարմիր գինի, խմողն ուրախ լինի

Ե՛ւ ձեր մէջն խոտլ մարդ կայ, ելէք՝ սիրով հաշտեցէք,
Ետն աքեանն Քրիստոսի և դուք միմեանց շնորհեցէք,
Եղնիմա՛մ կարէք լսել զձայնն թէ Դրախտն ժառանգեցէք,
Ետրմնով խմէք, ուրախացէք, հոգով մեղաց զղջացէք

Ասացեալ է, թէ ամէն մարդ լաւ գիմին յատաչ պաշտէ,
Ո՛վ տանուտէր, լաւ գիմի բեր՝ թէ սիրող մեզ հետ հաշտ է,
Հիմազ էլ պահես ո՛ւմ համար, ժողովուրդդ երաշտ է
Ածէ՛ք, խմէ՛ք կարմիր գիմի, խմողն ուրախ լինի

Նոր թասեր՝ արծաթ կամ չիմի, բերէք, տօլու խմեցէք,
Կեղանեաց և մնչեցելոց ողորմութիւն խնդրեցէք,
Ո՛վ մամկունք սուրբ եկեղեցոյ, քաղցր ձայնիւ երգեցէք,
Մեզ կերակուր պարգևողին փառս տուք և օրհնեցէք:

Է՛, մոխիր Նաղաշ Յովնաթան, գործով զազիր, անմաքուր,
Պարարտացար, մարմինդ արիր անքուն որդանց կերակուր,
Ե թո՛ւ, աղաչեա՛ առ տէր Քրիստոս, գոհանալով փառս տուր,
Յորժամ գալցէ ի դատաստան զմեզ փրկեցէ յայնմ ատուր:

44. ՏԱՂ ՈՒՐԱԾՈՒԹԵԱՆ ՍԵՂԱՆՈՑ՝ ՆԱՂԱԾ ՅՈՒՆԱԹԱՆԻ. «ՆՍՏԷՔ Ի ՄԷՋԼԻԹ»-ԻՆ ԶԱՅՆՆ Է

Յամեմայն ժամ տեառն աստուծոյ տացէք գոհութիւն,
Որ պարգևեաց մեզ՝ սեղանս ալսքան բարութիւն,
Խընցըրեմք, որ հոգւոց մերոց տացէ երկնից արքայութիւն.
Սիրով խմէք, խաղաղութեամք, շատ ուրախ լերուք:

Որախոսեան օրն ալս է, մի՛ք կեմալ դառն,
Տե՛ս, քանի ցեղ եփեալ հասեր, խորովեալ գառն,
Գառնափղս խորովին հետ կարմիր գիմին խիստ է խառն.
Սիրով խմէք, խաղաղութեամք, շատ ուրախ լերուք:

Վարդ, ըռէհաճ, զամբեղ ծաղիկ, խիստ խորհրդատր,
Ծուշէք լցեալ կարմիր գինի՝ քաղցր, զօրատր,
Դեղնագոյն տանձ կամ սերկեխ, կամաչ խիար, կարմիր
խմձոր:

Սիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լըրուք:

Նարգիզ, թալայ և սուսամբար, ևառաման սմբուլ,
Մանկունք երգեն տաղ, շարական քաղցր որսէս քրտզ,
Մարմնատր ուրախացէք, հոգևորին մի կենալք ծոյ
Սիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լըրուք

Աստուան սիրէք, ում սրտում որ մախամն կայ՝ հաճի,
Զերայ մարդ մեռնելուն քնտըն շա՛տ կու փոշմանի,
Սուտ աշխարհս անցատր է, մութն երազ կու մնանի
Սիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լըրուք

Թոյլ մի՛ք տալ, որ եղբայրութեան սերն հոգւանայ,
Զլքայ քաջխարհս օր քան զօր չարքն կու շատանայ,
Թաան գինի քից, տուր՝ խմենք, ում որ իշտան չունի՝ քանայ-
Սիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լըրուք

Ղնուշ մազալ չարազ արէք, դամով խմդացէք,
Իխմեանց մօտ էլ տօրս խմէք, լաւ կարաս քացէք,
Վարդէջո՛ւր, ամուշ կնդրուկ հոտ ստէք և զոսարմացէք,
Սիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լըրուք

Իտղաշն, որ այս կեանք դառն միկ օրէն հիւր է
Վաղն մեռնիմ կասեն «Նաղաշ ճովնաթան ո՛ւր է»,
Ինզ ողորմի սուղի հոգւոյն՝ ամմահութեան հոտն բարէ-
Վիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լըրուք

**45. ՏԱՂ ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆՎԱՆՈՒՆ
Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՍՏԵԱՆ**

Նկայք աչսօր, որդիք մարդկան,
Տնծասցոյք ձայնի միաբան,
Զի եկեալ է Բարեկենդան.
Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթխան,
Գնա՛, լի՛ց, քե՛ր գինու շուշան.

Ժամանակ է թագայ գառան,
Ղնուշ մտն կու գայ ամառան,
Նստո՛ք, բարեկամք և եաբան.
Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթխան,
Գնա՛, լի՛ց, քե՛ր գինու շուշան

Սեղան զարդարէք ամանով,
Քուֆթան ալիսարով, չամանով,
Ուրախացէք տեղով-տանով.
Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթխան,
Գնա՛, լի՛ց, քե՛ր գինու շուշան:

Մէջիսն ձգեցէք տուգան,
Կարմիր գինով լցէք քուզան,
Կանչէ՛ք, ածէ՛ք զարատուգան
Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթխան,
Գնա՛, լի՛ց, քե՛ր գինու շուշան

Պիճոյ լցէք սօլորի թաւան,
 Չլնի՛ մարդոյ տաք վնասն,
 Քանի եկած չէ մեծ պատն,—
 Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթխան,
 Գնա՛, լի՛ց, բե՛ր գինու շուշան

Ծաբաթս դարակեցիք մառան,
 Մեծ պատն ձեզ ապաշխարան,
 Ծուռ արէք, տախան տաբան
 Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթխան,
 Գնա՛, լի՛ց, բե՛ր գինու շուշան

Բերէք տաղարան, շարական,
 Թողէք մանկունք ձայնիս կարդան,
 Յիշեցէք Նաղաշ Յովնաթան.
 Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթխան,
 Գնա՛, լի՛ց, բե՛ր գինու շուշան

46. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԳԻՆԻՈՅ ԵՒ ՈՒՐԱՅՈՒԹԵԱՆ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ

Գինին որ հասնի՛ անուշ է,
 Խմեմք, ամենք որսախորին.
 Ասանչեկ տամք տէր Յարութիւն[ն],
 Պատարկացնենք գինոյ թոմն:
 Աստեք — Հո՛-հա՛յ, հրէն շունն,

Վեցկիմ եկաւ, մտաւ տունն,
Ղոչի չի՛ տայք՝ կոտրէք սիւնն,
Վեր քնկնի կոտրի պորդումն,
Հիւանդամալ, քաշվի գոլնն,
Էլ չի՛ տամիլ տիրոջ քունն,
Կասէ՛ «Քանդվի քո հօր տունն»

Շատ չի՛ խմէք զինչ արեցեալ,
Աչքերդ արտաւածք թացեալ,
Թէ չլ կասեն մի՛ յարացեալ,
Խիզամ կասեն «Է՛ր ես լացեալ»
Մանր մամկոնք իմացեալ,
Կասեն «Այս մարդս է շեթացեալ»
Յաջ և յանեակ մարդիք կացեալ,
Տարե[ւա]լ իրեանց դիտն ցուցեալ
Սա, ևն հաղովն, ուրախացեալ,
Դեռ նոր խոնչալ ու կարաս թացեալ
Զապով գինի կարմր[ւա]ցեալ,
Քանի՛ փող ես փչացուցեալ

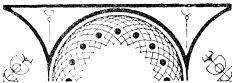
47 [ԽԲԱՏ ԳԻՆԻ ԽՄՈՂԱՅ]

Նդբա՛յրք, յորժամ բազմիք սեղան,
Խաղ, տաղ կանչէք խրախճամական,
Գինի խմէք ամապական,
Մափս հարէք ամենեքեան

Զինի շատ խմէք, դառնաք բոց,
[Եւ] սամեամէք կոխ, տնկոց,
Գլուխ ծակէք՝ արիւն ի ծոց,
Զեր ծնողաց սիրտն ջիւնէք խոց

Այլ՝ սիրով, պարկեշտ խմեցէք,
Աշխատողաց կեանս խնդրեցէք,
Զիս Յովնաթանս փշեցէք,
Փառք տուք և աստուած օրհնեցէք

ԵՐԳԻՇԱԿԱՆ ՏԱՂԵՐ

48. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ՍՈՒՑ ՄԵՌԵԱՆ ԿԱՏԻՆ, ԶՈՐ ՄԿՆԵՐՆ ՏԱՆԻՆ ԹԱՂԵՆ, Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱՆ

Կատում մեռաւ, ապառս ու վախ
Մկներն աքաթ խիտս եմ որախ
Թէ որ յանկարծ վեր կենայ սաղ,
Մկներն կամէ արիւնջաղախ

«Ես կատու եմ, ուղքս արագ,
Մկանց ես խիտս եմ հանգստակ,
Ամա ամենցոյ հառաքակ,
Զձեզ ամենցոյ եմ խաչտառակ-

Ես կատու եմ մկան էաղի,
Սրտումքս դրել եմ դաղի,
Զարոյս շինեմ Ղարաքաղի՝
Ով որ եկել է ինձ թաղի

Ես արջակատու եմ սզման,
Զձեզ քչեմ չորի Մարգվան,
Հիմա կանեմ ամբ զաման,
Փորս շինեմ ձեզ գերեզման

Գող զամաթբար եմ աշխանի,
Եփած հաւին աղ կու ցանի,
Մեր տմտեսի՞նք քունն տանի,
Զի գիտիլ հաւն կատուն տանի

Իմ մոշտակս կարմիր մախշուն,
Քուրքչիներ ունեմ
Մեր թաւանի՞ն մկներս ամհուն,
Յերեկն քուն, գիշերն արթուն

Ես կու գտամ չաղալի սէս,
Որպէս գիտուն, թաղթիս աղվես,
Որ տանտէրն գնալ բաղմիս՝
Դողաքի՞ն հետ օրթաղ եմ ես

Մկունք քերին ալիս, նոյ, խին,
Որ հոգոյս համար հաց թխին,
Հիմա կոխեմ ձեզ մէջ ցխին,
Լեմենն սե անեմ ձեր գլխին»

19. ԳՈՎԱԾԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԵՒԱՆԱՅ ՔԱՂԱՔԻՆ

Կամիք գովել դուք Երեւան,
Մարդիքն զալում կերևան,
Թուրքերըն կու քաշեն քերան,
Մարդոյ գլխի կտարեն գերան՝

Հաւեն վնաս որպէս իզմուր,
Ջերմ և կանամշ ազտեղի ջուր,
Գորտի ք լ է և փիւ փրփուր,
Որպէս ծառի ժանգ և թրթուր

Առաւօտեաց կերթես քաղար,
Բոլ կու ծախեն քողկ և զազար,
Թթու մածոռն, չամախ, հազար,
Խմոր հաջըն կու տայ հազար

Սափոր և կուծ ամենըն ծակ,
Քանի ջուր կամես թէ դատարկ,
Ո՛չ աղբիւր կու և ո՛չ վտակ,
Թուրքի յանէն դռներըն փակ

Զարուն չուի էն պօրկէոց շալակ,
Գտակ կարեն, ձգեն թալակ,
Ծայրըն երկայն որպէս աւլակ,
Մէջն պատի հաստ քոշալակ

Թէ մշտանքն անես օրօն,
Շատ կա տղախոյ շալեղ, տօրօն,
Շերեփ, գթալ՝ խիստ խտօրօն,
Ամէնն ամես մէկ վառ թօրօն

Զուցի մէկ գովելոյ պատմառ,
Բազաստումըն փնթի, մոռտառ,
Կու ծախեն խիստ խաշար աստառ,
Թօրփա, քէչա՝ աթառ-փաթառ

Ձեռացներըն մետ և թուանկ,
Ղառա կարա՝ հախշուն լրանկ,

Փողով հաս չընկնիլ մարդոյ նանկ,
Աշխարհս՝ էժան, Երեսն՝ թանկ

Հասուզի փող տաս մէկ քուրն,
Հարկիդ մէկըն չսունիլ ճեղքն,
Աչքըն կոխես շամփոտի կեղքն,
Խմացնես էջի 2 մ

Ես էլ Երեսն շատ կացայ,
Նոցա հասիաքն իմացայ,
Հազար բան պատպարես նոցա,
Նաանս ո՛ւր է թէ՛ Մոռացայ

Կուգեն էգնեն ամենքն թոչ,
Լի է մոծակ, մծիկ, բղոչ,
Այիշ-վերիչն է խիստ փոշ,
Տալոյ նամարդ, ասնելոյ դոշ

Նաղաշն Երեսն շատ կացաւ,
Զիկարն այրեց, հիւանդացաւ,
Ապիտակ սատուցին զարմացաւ,
Խմեց՝ սրտիկն զոխացաւ

50. ՏԱՂ ՄԻՄԱՂԱԿԱՆ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱԼ ՎԱՄՆ ԿԱՆԱՆՑ

Տեսէ՛ք, եղբարք, աչս ի՞նչ բան է
Ո՛րպիսի կարգ և սահման է
Չեմք լուեալ ի մարդկանէ
Ես ոչ ասելոյն արժան է

Ձեմք լուեալ Սաղմոսարանէ
Եւ ոչ տարք Անեսարանէ,
Յեղ ցեղ օրէնք՝ ամէն տանէ,
Դուրս կու գայ կամանոցանէ

Երազ տեսնին նման պապին,
Վեր կենան, մարդիքն խարին.
Չոք կու տան ճամբակին տակին,
Իրանց գլխու օրէնք կապին

Սուրբ օրինաց ցաւամատին,
Սուտ քաներ իրար կարկատին
Իրեանց կարգած սուտ օրէնքին,
Տե՛ս, ինչպի՜ս դայիմ, հաստատ եմ

«Սուրբ Սարգսին փոխինդ մերայ,
Սյս հինգ օրս հաց չի կերայ,
Զիան նալն կոխեց վերայ,
Ինն մէկ տղայ ջուր տոլել ալ»:

Սուրբ ուր-օրէքն է ջուր օրհնեց,
Ո՛չ խաւտովանք և ո՛չ երէց,
Ծամբակ մանկն թարկ արեց,
Կասեն «Մեղք է, կրակ էրկց».

Մեծ պահոց երկու շաբթիան,
«Լուսաջարութ» որ կու կարդան,
Խոստովանութեանն ծուլանան,
Լաչակ քիթկալն յուանան

Միջինք հասնի՝ բուքուն բքի,
Կաւէ «Մէջքն կորիզ լցի,
Թէ իմ կեանքն երկար լիցի,
Երկարանայ պտուկ բքի»

Զար պոկորութիւնն չեն թարկել,
Ընկնին սոտ բաներ ճաւարել,
Զատիկն արեգակն է ցրտել,
Մարդոյ աչքերն չի ծածկել

Սուրբ Զատիկն լուսաւոր է,
Մինչ Համբարձում քառուն օր է.
Իրիկունն կասեն հոր է,
Բան չեն անիլ, թէ՛ հակուր է

Համբարձմանն չեն մթափել,
Գնան սարն ծաղիկ քաղել,
Կասեն «Սև մազն է սպիտակել,
Թախին մենք շատ պիտենք ասլիք».

Համբարձման յետ՝ Եղիա կայ,
Կուրայ շինեն Ըրուխկայ,
Կասեն «Եղիայ, սո՛րբ Եղիայ,
Անձրև՝ արայ, դրկէ, որ գայ»

Կասեն թէ «Սուրբ Վարդապետին
Աստուծոյ հրամանն է Բարին,
Բոլոր ողջողն կու տայ քառին,
Բառոյ սուրբ Նշանին տարին»

Ուրբաթն չեն բաճիլ, թէ. «Սուգ աչ,
Երեկնքն աճպեց, բալ և քոք աչ».
Խնոցի հարկն է մեծ վկայ,
Որ լերկնից շատ կարկուտ կու գալ.

Կիրակմասի ճրագ պատրաստեն,
Իրեանք ննջին, քնով շատեն,
Կասեն. «Հիմա մտեցք լսեն,
Գան ճրագի շորս կողմն նստեն».

Խեղք շունին չարիով սխեռի,
Ինչ լա՛ւ, ֆրսանդ չկալ նեղնի
Ճրագէն, որ ջիժն թոնի,
Կասեն «Հալբաթ, մարդ կու մեռնի».

Հարսանեաց սազեն հաղի,
Մարդ պիտի, որ պինդ ծիծաղի,
Քօզրեք քցի, ալիք մաղի,

. . . . .

Զառակ ծնանին՝ կանեն նազն,
Խոզեն երեխի գլխի մազն,
Կոխեն եկեղեցոյ խազն,—
Ժամասէր լինի շահպազն

Գլխներն հարեն քորոցն,
Իրեանք մտնեն մարդոյ ծոցն.
«Խառարկ վախտ,— կասեն էրկոցն,—
Իրար չի տաք օրորոցն».

Իրար կամենն բռնաւան և զոր,
Մարդն կո շինենն քառ և կոր,
Ոսն թմրի, լիցի անդիւր
«Յօթն պատասի անուն տար»

Թէ կատուն ելնի էրթիկն,
Կամ դուրս թանի պժտովիկն,
Տեսնեն իրեանց թաղարիքն
«Հմի կու գան ճամփորդիքն»

Սուտ օրինաց են տմտեան,
Ինչպէս որ թաղայիս ազգիւն
«Մորթած են երկէն երէցն,
Եղն գայ խաւծին երեսն».

Կիմն քանց մանգեղ կեռ լիցի,
Ոչ ով չի կարիլ սուչ բոցի,
Թաւսն որ գլխամ է ձեռնի,
Կասէ «Զորանչդ կու մեռնի»

Կանանք իրար խօսք են տլած
Նոցա քանին վրայ տգած,
Ում հարսնիքով ձիւն գայ գղած,
Կասեն թէ «Շերեւի և լիզած»

Ինչ ունին մասխարայ քան է
Երբ կամենայ վախն հաւնէ,
Ակիշն մոմով դաղ կանէ,
Կասէ «Մարդոյ կամ շան մեհան է»

Աղօթք անողն փորձած է,
Գոտիկ լցնելն սովորած է,
Ըրոշտալով գէշ ձայն անէ.
«Ահա զոյտմ քէ գծած է»:

Իրիկումն, որ հաց քերեն,
Ծիծաղելով աւաշուն քերեն
Երբ որ թէ տունն ալիլեն,
Անկի գլուխն երեն

Կամանց բանն է ծաղրական,
Վնաս, սոսո և մեղանշական,
Լէժմն արարէք բանի վախճան,
Դուք ողջ լերուք միշտ յափտեալ

**51. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԿԱՆԱՆՑ, ՁՈՐ ՆԵՂՈՒԹԻՒՆ ԿՐԵՆ Ի
ՁԵՌԱՅ ՄԵՆ՝ ՊԱՍԻՆ ԵՒ ԶԱՀՐԱՅԻՆ, ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ
ԱՍԱՏԵԱԼ**

Ո՛վ աղորմելի խեղճ կանանիք,
Մեծ պատն կու գալ, ի՞նչ կանիք,
Ձեր զարդարանքն ամէն հանիք,
Լէճէպն քաշէք ձեր ծնկներին,
Փշրանք տաք կատոին, մկներին՝

Երկուշաբթի՝ լուսոյք անելու,
Աման լուալ, քու հանելու,
Արքանքն ամէն դուրս տաճելու.

Ջրի կժերն ամեն ստամ,
Կու մնայ մոշկուլ պաշարած

Եղ ճենճուտ ելած խալի, փարպակ,
Տունն ելած հիմն հարտակ,
Հատերն կորած, մատան՝ դատարկ,
Կոտորած սանդկի ֆիլաքներն,
Կատուն լիզում է ամաններն

Ջիւն եկած, չափար, կտուր սբառած,
Աւելն կորած, թին կոտորած,
Համալներն քոշումն աղբած
Կասէ, թէ «Կորի՛ մեր սողըն,
Քոռամա՛յ մեր հաց տուողն»

Գալուր դիլանչիլար սմարդան,
Դիար «Էշխնայ եարադան,
Էք փենթրդան, Լաղլու չօրաքտան»*
Դռան բանալիքն դուրս քաշին,
Գողանան պղինձ և մաշին

Տունն կարում, սալին սուգ քերած,
Ալիք չկալ, ցանն երած,
Լիւլ ուզում՝ կնիկն աղջիկ քերած
Ջեռներն քնչայ ջանքակ մանում,
Ջորջորալով հոգւոց հաճում

---

* Գալիս ևն մարաշիկներն աքջալարին

Ասում «Է» սեր բարեզործարքան,

Նվեր մսից-սամբից, յողամացից»

Աղօթք անողն փորձած է,
Գոտիկ լցնելն սովորած է,
Ըրոշտալով գէշ ձայն անէ.
«Ահա զոյտմ քէ գծած է»:

Իրիկումն, որ հաց քերեն,
Ծիծաղելով աւաշուն քերեն
Երբ որ թէ տունն ալիլեն,
Անկի գլուխն երեն

Կամանց բանն է ծաղրական,
Վնաս, սոսո և մեղանշական,
Լէժմն արարէք բանի վախճան,
Դուք ողջ լերուք միշտ յափտեալ

**51. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԿԱՆԱՆՑ, ՁՈՐ ՆԵՂՈՒԹԻՒՆ ԿՐԵՆ Ի
ՁԵՌԱՅ ՄԵՆ՝ ՊԱՍԻՆ ԵՒ ԶԱՀՐԱՅԻՆ, ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ
ԱՍԱՏԵԱԼ**

Ո՛վ աղորմելի խեղճ կանանիք,
Մեծ պատն կու գալ, ի՞նչ կանիք,
Ձեր զարդարանքն ամէն հանիք,
Լէճէպն քաշէք ձեր ծնկներին,
Փշրանք տաք կատոին, մկներին՝

Երկուշաբթի՝ լուսոյք անելու,
Աման լուսլ, քու հանելու,
Արքանքն ամէն դուրս տաճելու.

Ջրի կծերն ամեն ստամ,
Կու մնայ մոռչկուլ պաշարած

Եղ ճենճուտ ելած խալի, փարպակ,
Տունն ելած հիմն հարտակ,
Հատերն կորած, մատան՝ դատարկ,
Կոտորած սանդկի ֆիլաքներն,
Կատուն լիզում է ամաններն

Ձիւն եկած, չափար, կոտոր սբառած,
Աւելն կորած, թին կոտորած,
Համալներն քոչումն աղբած
Կասէ, թէ «Կորի՛ մեր սողըն,
Քոտանա՛յ մեր հաց տուողն»

Գալուր դիլանչիլար սմարդան,
Դիար «Էշխնայ եարադան,
Էք փենթրդան, Լաղլու չօրաքտան»*
Դռան բանալիքն դուրս քաշին,
Գողանան պղինձ և մաշին

Տունն կարում, սալին սուգ քերած,
Ալիք չկալ, ցանն երած,
Մալ ուզում՝ կնիկն աղջիկ քերած
Ձեռներն քնչալ ջանքակ մանում,
Ջորջորալով հոգւոց հաճում

---

* Գալիս ևն մարտցիկներն աքջալարին

Ասում «Է» սեր բարեզործության,

Նվեր մսից-սամբից, յողամացից

Էլ քառաջ բերին սև ճամբրակն
Բազա պատռոմաս քամբակն,
Բերեք դռակն, գցեք տակն.
Կասե՛ք. «Մինչև ե՛րբ եփեմ հատփկ,
Ե՛րբ լինի քարով գալ Ջատիկը»

Քաղցր բնկու ժամաճակն
Կու քաշեն վաճքի զանգակն,
Դեռ մե՛կ է կանչած քոռ որձակն,
Կասեմ «Վե՛ր կաք, ընտրե՛ք քամբակն».
Վարուլի՛ն եօջն գորակն

Ջամբա, քող կտրի ցալի կտուն,
Պախտակաճեներն քոմած դտուն,
Սպալ իլիկին թեք և ծոտն
Մանողին աջիզ ավքար կանի,
Հոգի հառատ կու հանի

Կամուխ ցուրտ, թօրո՛ւն չէ վառած,
Պծովիկն է պինդ սառած,
Բամբակն զատրուն քա՛նգ եմ առած,
Վլալարն էլ պինդ փթըթած,
Հատերն դռակին ծոտած

Հոտը ընկած ցանն, ջախ և ջուխն,
Տունն լցած թօրխան մուխն,
Աչքերն հոսկ, ցատում՝ գլուխն,
«Թօրո՛ւն շինողն չուրախանայ,
Լալո՛ւմ ապրի, ո՛չ ուրախանայ»·

Ծոխաբարիկն ծովի, թեքի,
Կատում էլ, քանց ամեն լոթի,
Հերթեն փողամանումն ցեթի
Ջանքում տալ քարով, քարկանայ,
Նալաք գալ քեզ, սե սատանայ:

Հերթեն ձիւն գալիս վրա գլխին,
Ո՛չ մաշ եփած, ոչ թակած խին,
Չայնն վեր երած քաղցած լրխին,
Կատե՛ «Հանի՛լ միք շուտ վեր կենաք,
Յոքոտ է դուռն քանի՛ քանայք»

Կատե՛ «Ծերթանալ, ընկնի քարն
Էն քո քոթակ գզադարն,
Կոտլի անեղիկ լարն
Թո՛ղ շուտ անտէր մնայ չաքն,
Նորա միրտքն շան ք ն

Ձեր պապն արեւ է իմ մանն,
Բաժքակ մանկի թանն,
Եւ էլ չեմ կենալ նրա տանն
Գնամ ընկնեմ սարեր-դաղն,
Հա՛յ ինքն, հա՛յ օղլուշաղն

Էլ չե՛մ մանիլ, բաժքակն փառ է,
Մէջն մրջիկ բաժքամատ է
Աղջի՛կ, վե՛ր, ջանքան ալատատէ,
Թեկքն ծուռ է, շատ է զոռն,
Թումքաթուն ընկնի խաւտի գոռն»

Կամէ որ շուտ շուտ կարի փողին
Ողորդ մեռնի քո ծախողին,
Թարկն տայ, մտիկ անի շողին.
Ժամն կանչի, ցանրէն հեռանայ,
Գնայ ժամն, դաշդն մոռանայ

Ժամն էլ գաւ որ փորն քաղցած,
Տեսնի թէ մորթին գողացած,
Դուրս գալիս ժամհարն բարկացած,
Կամէ «Հացիլ մի ք, մեղատը էք,
Դուռն ամբում եմ, դո՛ւրս կորէք»

Ժամհարի ձեռնէն կանչեն հարա՛յ
«Մեք էլ չենք տալ մոլորան փարպաթ»
Կնիկն շիթ, գեղ տառանայ
Հէնց է, որ կատաղած շուն քաղցած,
Կորցրւ՛ք, գլխը ոնքն անիծած.

Կամանց դարդւն Յովնաթանն
Գնաց դէպ թիֆլիզու խանն,
Կամի այնտեղ դնել վարսանն
Թող ազատվի կամանց քերնէն,
Նոցա տնազ ու տուտ քանէն

52. ՈՏԱՆԱԻՈՐ Ի ՎԵՐԱՅ ԾԱՀՎԵՐՏՈՒՆՑ ՏԷՐ ԱՐՐԱՀԱՄԻՆ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ

Ո՛վ Եանվերտունց տէր Արրահամ,
Քանց լվացած գազար անհամ,
Անացի անունդ չտամ,
Անշա քան ես անում խիստ խամ:

Վեր եւ կացել ճիւղի էլ մոր,
Դու՝ ինձ գրել ոտամատոր
Այժմ միտք արա քաղաք, խոր,
Թէ իմ ձեռնէն ո՞նց կուտէս շոր

Խելքդ չաժիղ մէկ մանուստի,
Լալն քաքեր, երկալն սահրաստի,
Քո քանց էմտեղ եղև յալտնի,
Որ ինձ արիք քեզ մուստի

Կիժ եւ քանց Նօղլունց Սահակն,
Շոտ կանես կուսի մէ տակըն,
Կուտէս շօքանու հագ լակն,

• •

Դու հեցց ես, որ այժմ տեսս,
Որ գալլին հետ կո քունէ քաս,
Կասէ «Ո՞նց եւ տրգոյս անեսաւ»,

•

Գառն որ գալլին հետ քաս անի,
Տե՛ս, թէ գալլն ոնց սուս անի,
Որ տա՝ գառն մաս-մաս անի,
Նորա ետնէն ո՞վ հասանի

Ե՛րբ կարէ ձեռն տմբուղին
Զարուով տալ վերայ սուր քզին,
Կամ չոր փուշն, որ շատ դիզին,
Անկէզ մնայ կրակի վիզին

Երբ որ ինձ հետ մէջտան մտար,
Եւ էլ չեմ տալով քեզ դատար,
Աղէկ քո մտքատին գտար,
Եւ քեզ անեմ երկրաւ տար

Է՛ր գրացիր սոգորեցիր,
Է՛ր չի քո տանն հատեցիր,
Ճաշոց, Աստուծոք գրեցիր,
Թագաւորի պէս ապրեցիր

Թողիր քո երկիր և տուն,
Բողերի հետ ելար ի քուն,
Ղու գնացիր Զոսմագստուն,
Փողեր փշացրիր անհուն

Խօրդ ընկած մազէ ձորին,
Որ մերն մի տարար Գորին,
Ընկեր կերար Ագեց Գրիգորին,
Եկիր սիրողի պորտին փորին

Եկիր տունն, քեռն չքացիր,
Քանամացից ոտն լուացիր,
Դատարկ մտար, գլուխը լացիր,

Գերի մնացիր պարտականի,
Շարք արիր, չկացիր քանի,
Քեզ քերիք մէկ մատանի,
Էն էլ չիլիմար Սողոմոն տամի:

Երկու որդիդ էր թագաւոր,
Փող դասեցին շատ զօրաւոր,
Էն էլ կերար, կար սաւոր,
Զինչ գազան փշաւայ արւոր

Խառայ փիղոնն էր խիստ քեզ սազ,
Աւարերէց երար դու վազ վազ,
Երկու շարթէն ետն, առանց ճազ,
Դուրս ձգեցին, կար տընազ

Պաղչա աւիր երեք թուման,
Տաւ յետ փող եկաւ գուման
Փող խարճեցիր՝ Տարիա Ոման,
Փռչիմանեցիր, կանչում ամա ն

Քոյ կիժութիւն կարգաւ ասեմ,
Մէկ զմէկի վերայ դասեմ,
Ինչ ասեմ՝ առում եւ «Պաւ եմ,
Գինի տվէք, որ քե մո ասեմ»

Պասիւն խմում եւ մեծ թաւն,
Դողդողալով գալիս դաւն,
Փոխտահոս՝ քո ճաֆասն,
Դու ո՛նց եւ ճաշակում մասն

Ժամարար եւ, գալ չեւ ժամն,
Պասիւն խմեւ գինույ ճամն,
Ո՛չ վախտն գիտեւ, ո՛չ դամն,
Ո՛չ խօսք կիմանաւ, ո՛չ համն

Ո՛չ ժամ, ո՛չ սաղմոս եւ ասում,
Ապա է՞ր եւ կանգնած դասում,
Լալիկ Ասմաւորք եւ կարդում
Տէն, քանին եմ քեզ քանքասում

Եկեղեցին է քեզ ժտիկ,
Կլուխդ դրած տնկազ գօտի[կ],
Գինով ժամ գաս երկու ոտիկ,
Մէկն՝ գողքւք, մէկն՝ քոքիկ

Խիզառոյ՞ գինին, որ լաւ աղ է,
Նա չի խմիլ, թէ «Թթու է»
Քաջախ գինին խմէ, գովէ,
Կասէ «մեռանկի կարփոյ է»

Սալվարի՞ մարդ, գլխիտ կրնո՞ւմ,
Շատ խմեա դառնաս գինոյ տո՞ւմ,
Խիստ մեճակ կուտես հա՛տ ջուտ,
Վասն աչմ պարտական եւ մըջում.

Լաւ եխճի թառաթո՛ւր սխտորած,
Խիստ կու շինես իրար խառնած
Մէկ էլ տեսնես իողմ սատած,
Կու մնաս քաղցած պաշարած

Ունիս մէկ փիս դալտայ,
Լօքի պողազ, աւեր մաւտայ,

---

* Համանարար Միզառոյ

Որդեան՝ հաւ կրտսեւ գինչ գեատաւ,
Կասեւ «Արտիս խիտ է ֆազտաք»

Միրուքդ ցերկեմ եւ մահախ,
Թաքի մազեր մակաւտեւ կախ,
Հալէ թուրքէ խիտ եւ դու վախ,
Խիտ թանկ կաւմեւ ինչ որ կապ ծախ

Խաղողի լիւսքն աշաւթուն,
Պո կաւմեւ փողով երեսուն,
Ուղտաւզանքն կոխ կու տան,
Կասեւ «Ախմա իս, թէզ չաք՝ կեալսուն»²։

Անչափ փող որ տաս դատաշուն,
Էնչափ էլ հալ փլաւ, թուրթուն,
Հափ ու սանօք, տաղվաք պիթուն
Կասեւ, թ «Հս գնաց իմ հոգաղն»։

Կալ է, որ մտնեւ պատան[ք]ըն,
Քանց թէ գողանաւ ալանքըն,
Կաւմեւ լաղար միտստանքըն,
Էնտով կու եփիւ ծուանքըն

Էդ հաղովդ պիմս սառն եւ,
Մարդ գիտէ թէ անմեղ զառն եւ,
Ծաւո հալարտութեմէ դառն եւ,
Ոչ քարե կու տաւ, ոչ կաւմեւ.

² Կասեւ «Հիմար չուտ քաշի գաւն»

Շատ հոգեւոր բան խոստանաւ,
Կասեաւ «Ելմեմ, որ զարմանաս»
Գալ օրն խօսքեդ լիւս կու դառնաս,
Միրիքթ թքես

Կիմ խօսի, աչիզ կանի մեզ,
Կասէ «Ախահ՛իս, արլաս գնեզ,
Երբ որ ես փուչ խօսիմ ընդ ձեզ,
Է՛ր չկք դուք միրքի քցել դեղ»

Էտեղ՝ սպարաւքանն քեզ ուտում,
Խորմացտանն ջոթն փղթում,
Դու եղբարց կշտին բոթում,
Տաղեր գրում ու հոտում

Մտնես գոմն՝ ջորին քորես,
Բարկանաս, ձկերն ոլորես,
Դուրս գաս, ընկերաց խոր փորես,
Նոր շարադրութիւն տփորես

Էլ չկայ բան գրեզ անբան,
Թէ մարիֆաթս ալքի հայփան
Ո՛չ տեսանես աչացդ գերան,
[Ալլոց կասես, թէ շիւղդ հան]

Մէկ հալդ ուն իր՝ քանց քեզ լաք էր,
Ազրաւ տեսներ՝ դուռն փակ էր,
Պատ և ուտիս ճրվիւր ճաքիր,
Փամում թունքանումն ք եր

Ի՞նչ գրած եւ թէ «Յովնաթա՛ն,
Ապրուրդ հենց է քամած թանձ
Խոճա , տէքսէր դառար անբասե,
Թա՛նն աղիկ, թէ ք ուս բժբան

Հանդիպեցար մարդոյ քարի,
Եւ քեզ շատ էլ դիմի՜շ չարի,
Ջերայ էրեց եւ, խաթր արի,
Մէկ փոքր էլ կենայ գալ տարի

Տէքստ ր, քեզ ո՛վ ասաց հարայ,
Որ ինձ գրես շօղալ պօցալ*.
Ուտ, հէնց դէմ կտամ լուրայ,
Իճար վար կօրստուղն սողալ**

53. ՎԱՐՔ ԾՈՌՈՔՈՅ ՏԻՐԱՅՈՒ ՏԻՄԱՐ ՏՂԱՅՈՅ ՎԵՐԻ ԴԱՄԻՆ

Վարք ե յիշատակ գրեմ ստաղտկայի
Մոկթերիմ մանկանց տաճարի
Տէր Անդրիասեմնց Սակոսկ Կարի,
Կուգէ որ դասն գոթանով վարի
Մեր Յակոբ չըկարաց տնդն դադարի,
Չի թողիլ մնայ քար՝ վերայ քարի
Ատառեմը Յակոբ քամբառանք ճարի,

---

* Արտդես այնպես (վարիվերո)

** Հիմա անեցած տնաձններից խոսիք

Էնչապի յստի, որ ժամըն վընարի
 Տեղս յիստ ցեղ է, յիստ շատ միտք արի,
 Դատումն տեղ չի տալ նա իմն էս տարի:
 Նահախս պատկոած Մարութենց Կարի,
 չէլիս թողի, դետըն չարչարի
 Կզրենց Յովակիմ թող թաղակ սարի,
 Կտրերին համար թագալ ձուկ ձարի
 Մեծ Տէրտէրէնց Սիմոն աչք և ունք լարի,
 Անհամ ձայն ածէ՝ նման տառարի
 Թող կաշի Աթեն հախնոյ գատաթեն,
 Սաղմոս մտաւնալ, պիտո թափ տալ գաթեն
 Սարկարտանն Ըռասի-Թարի,
 Լեզուն լալիկ է, իսկի հազ չարի
 Ովանէս չի մնա սապր ու դարսարի,
 Տալուն տղայոց աքիքն ձարի

54. ԱՆԱՐԳԱՆՔ ՆԵՐՔԻ ՔԱՍԻՆ ՄՈՆԹԵՐԻՆ, **ԶՈՐ ԱՍՈՑ**

Բժիշկն քղղալ նման ոչխարի,
 Ստո և թամանքեար, խելքն տարտարի
 Գիլըն ծախի, տա կարմիր բիբարի,
 Աղով և խոտնով քնչերքն հարի
 Թղոլ Պէլէն մանչ տուրակ կարի,
 Տա Փանո գլխէն, որ տափ գարի
 Ծերունոյ ձայնն՝ զգածարարի,
 Թող ձայնի համար դեղրանք աղստգարի
 Խնկին նման է զգիկ բարբառի,

Դմակի խղով պողպակ մարի
 Մուշեղն մալ կենայ գիրկն չարչարի,
 Աշակերտի նման է խաղարարի
 Տէր Մարգարեանցն ե՛րբ կու դադարի,
 Իրեան ընկերն շիշ շամիրսը շարի
 Մարտիրոսն կարդալ չունի մէկ փարի,
 Եսխէն բաց չէ թողում լուսարարի
 Ֆռանկագիւլ աստուծոյ ո չ մատաարի,
 Կարծէ չկայ իւր պէս գիտուն բարի

55. ՎԱՐՔ ՀԱՒԱՍԱՐ ՄՈՆՔԵՐՈՒՆ ՇՈՌՇՔՈՒ

Գրէ եկին էշի քարվան,
 Մեր մոնթերի վրայ փալան
 Գլխէն արած զարի դարման,
 Զոգուալով բերան քանան
 Մաքված դնդում է քնարանայ,
 Հէնց գիտես՝ արան տարան ալ
 Ով մոնթ կուգես հանալ հանալ,
 Հիմալ զայ, լո՛ւ զարմանալ
 Երան են փէշակ զանեաթէ,
 Կպան բաննարի, գառաթէ
 Դեռ չէ կարում կամչել մազի,
 Շուտով դէպի բեմն վազի
 Զեն ճանաչել Գիրք և Մաշոց,
 Պատարագին ամեն քշոց
 Ինչպէս որ լով աշխարհական,
 Ո՛չ գիտեն սաղմոս, շարական

Մէկ «Հայր մեղայ» գիտեն, մէկ բան,
 Մէկ «Եւ եւ խաղաղութեան,
 Ժողովելոցն ի վերնաստան
 Առաքելոցն երկոտասան».
 Կնոռ են քանց սխտոր-սոխն,
 Հինգ հոգով կասեն մէկ փոխն
 Թէ մէկ թաղի ձգես փորն,
 Չի գտնիլ մէկ եջն ու կըն
 Հարստանան քցին կողին,
 Ուշ չեն ունիլ ժամ ասողին
 Ջայնն կտրած, բռնած գողն,
 Եղով սանդրոտ է քաջուլն,
 Կարգալիս են չարան փարան,
 Կորստում են Գիրք, Անտարան
 Դասն սրին պատէ պարան,
 Կարդացողաց հաճն տարան
 Հէնգ են նալի տառած հալիմ,
 Վարպետէ չեն առած թալիմ
 Ո չ ի յատուծող երկնչին
 Եւ ո չ ի մարդկամէ ամաչին
 Սչքեր հանեն, կրես չանչեն,
 Կռան կտրեն, հարալ կանչեն
 Մտնեն խորան, դուռն փակեն,
 Արիւնքայթալիս գլոխ ծակեն
 Նման են կռված որձակին,
 Որ հալն կու դնի տակին
 Քաջի կու տան անմեղ երեխին,
 Կանթեղի ձէթն անեն գլխին
 Դատումն ասողով իրար ծակեն,

Մինչև որ ժամն արձակեն
 Դուրս գամ իրար տեղն տաշեն,
 Հոգի, հաւատ, մեռեալ քաշեն
 Անուններն է սարկաւադ,
 Մէջքներըն՝ էշի գառակ
 Հացով ոտեն մեղր ու կարագ,
 Էն վախտն գամ ի պատարագ
 Հարար շապիկ հագնում, ուշում,
 Անխառտ վանք քեմ թռչում
 Գիրքն կարդան՝ սխալ հագար,
 Ինչպէս որ Կիսատենց Ղազար
 Զայն ածեն զինչ անհամ գազար,
 Զէնիլ ափսաթ, լօթի բազար
 Կանեն. «Ե՛րբ կու գայ մեծ պանն,
 Այլկոծում գցենք դանն,
 Գինդ պինդ կանչեմք «Ջի ի տողնջեան»,
 Կողի քանանայք տրտնջան»
 Ծոց ու ճոպն լցած է ջան,
 Կանէ. «Ինձ տուր չորս արտինան»
 Մրմանց շապիկ են հագցնում,
 Պատարագին կանգնացնում
 Դասն ծնծղաք շախշախցնում,
 Հէնց էն, որ գալ խաղացնում
 Զանգակ ածելով ծիծաղում,
 Ոտքերն էլ վեր վեր քաղում
 Կանգնած երէց և քաղխողէք,
 Մէկն չաւել «Թարկն տէք,
 Կաշին մոմեր վառած ջառէն,
 Խոմկն գողանամ քորվառէն

Անկ տուն ապոմոս չի թամամեն,
 Շապիկ հազած ծամուտք ծամեն
 Նշխարք տալիս անեն արին,
 Վեր գըցեն, կոտրեն լանկարին
 Չեն խոնարմիլ, որ տան թաւն,
 Չեն գիտիլ, թէ զինչ է մասն
 Կասեն «Արե՛ք ինթիմաւն,
 Որ ինձ տանեն վերի դասն»
 Չկարեն դնել գրքակալն,
 Կասեն «Բաշխէք գլխիս մայն»
 Եռտով մալէ խարճէ փախչին,
 Գանձանակին փողք չանչին
 Դուն, որ թամբոց է խաղալիս,
 Փիլոնի տեղակ է տալիս
 Նախարարած է, էշն քշում,
 Գլխի գօտիկ է արքիշում
 Նոր է տախտակ մէշքն հարում,
 Խոստովանորդի է ճարում
 Չեն կարել ծալել շորջաւն,
 Կանանց տան կնդրուկ, բուրվաւն
 Զայներն քաշ, դռնչն ցցած,
 Ատեանն շապկաոր լգած
 Բարանումիտն անէն հաստ,
 Դարա Շամբէն բերէք կարաւ
 Փիլոնացու յո՛ւտ կո ճարէք,
 Եաղմուկովսներ կտրէք, կարէք
 Ծորջաւաւցա չկալ, լացէք,
 Եափունչի բեռներ բացէք
 Էլ չի ճարվիլ գլխի գօտիկ,

Աստուաբաստու ազանէն մօտիկ,
 Որ նորօրննիք զարդարվոտիք,
 Կարն իրիցներ խօշ խորոտիկ
 Էժան են քանզ չամիշ, փշատ,
 Տիրացուն քանց ժողովարդն շատ
 Չեն մամաչիլ գրած գիրն,
 Հենց են, որ Քունու նախիրն
 Աղքատ մեռելին խոտլին,
 Հարստին վրայ ժողովին
 Ղարաւր ընկնեն մէկ մէկի մետ,
 Կանչեն բժիշկ, նարտարապետ
 Փող քածանողն առ «Ջինչ լամ,
 Կոտորվածքիս ո՞ր մէկին տամ»
 Հէնց մոնք կալ որ գող դարբէդար,
 Մեծ տարկատագաց քարերար
 Ինչ դազան ունէք՝ դուրս մանէք,
 Ղազքէկի կտրւք, քածանէք
 Թո՛ր որ էտնով չանիլ ներիք,
 Սյլ փող ժողովիք բերիք
 Էդ մոնքերդ է էշի թիք,
 Վախեմ թէ կրակ տաք էրիք
 Մոնքերն է դգիկ աղշիկ,
 Վախեմ ամէն թողծիք փախշիք
 Վախեմ սարսաղ նոցա գալն,
 Իրիցներն գցեն մալլոն
 Հանգստի մացն ոտեն քառզ,
 Էշ քոռակի պէս գան խնդրուզ
 Միմեանց մատար սարեն քաղակ,
 Վազեն թոշին միմեանց շաղակ

Մարիֆարէն խիստ են հեռի,
 Հէնց են թեխամ թառափեռի
 Ղաւտուն իրար կու տան տօղի,
 Ճընճըղան ձագերն խողի
 Հէնց են ամապատի միգեն,
 Սեղան հատին, աման լիգեն՝
 Կու նմանին դղիկ թաթի,
 Սրբըկնամեա ամեռեա սաթի
 Տփածիդ Ասղանի առած՝
 Ծիտա՛կ են օրըն են հառած՝
 Մինն Հւշդար, մինն Զօմար,
 Սխալ խառնափնդոր տօմար
 Մինն շատ են ոսին տանում,
 Ինն հաչեն վախտ է ամում
 Իշի մման կանչեն գումնչ,
 Բաշ և բարձր խառնիճաղանն
 Զափուրմիշլար բօր ու տօնի,
 Ծիլիւ լաքաւ արմն դօնի
 Հէնց են որ Ղանեացի քնցոր,
 Սիսիանցի բորանոց թորվոր
 Առանց մեծաքք վազում տմեր,
 Ղաւտախանի լօթի շներ
 Թափ տան կու լալիեն անտէր,
 Ղըզքերէթ կըծուտող ճանճեր:
 Գոմ մտանին, գողաման չաթու,
 Հէնց են ձուակեր գող կատու
 Կուչ են եկած իմչալես հորաւ,
 Դումնչ տալոյ վախտ լեզուն սորաւ:

Տիարար քի «Հալամ օղալ,
Ղարթար օղսուն, իրար գողար»¹.

Այս օրերս է Բարեկենդան,
Պիտի ամենեքեան խնդան
Հիմա ձեզ ասեմ քանի քան,
Ո՛վ սուրբ քանանայք պատուական՝
Քանի ձեզ չեմ ձգած մազար,
Ինչ արարէք փոքր ինչ ազատ
Թէ որ իմ ասածն կանէք,
Թէ չէ յետոյ կու փոշմանէք
Հաստատ լինիք աստուծոյ տան,
Անփորձ մնաք մինչ յախտիւան
Ղուք լիշեցէք ի մի բերան՝
Հանգուցեալ Նաղաշ Յովնարան

56. ԽԱԹԱՆՏԻ ԵՐԷՏԻ ԱՐԱՅ ՊԱՇՏՅՈՒՆ, ՈՐ ԱՍԱՑ (Ծարակամ)

«Եր անգգիզքն, բարեխնամ, մարդասէր,
«Անգոյ զգնջեցեալսն ի սուրբ անունդ քո,
Ոյ սրդիդ ես և քանդ աստուած
Էլիւզ օրհնեն ժանկունք սուրբ եկեղեցոյ
Հայիտ ճշմարիտ մխիթարիչ,
Էլիւսայ զգնջեցեալսն մեր և հաւն

---

¹Ասում են թէ՝ «Ինչպէս և կիմի

²Կարժ քը մեռնեն շմերը խնդան»

Աստուածածին սուրբ կոյս անհարսն,
Ջրամե աստուած յորովաին քոմ կրեցեր,
Սղաշեա զաստուած՝ վասն մամկանց եկեղեցոյ
Սափոր ոսկելէն լի մամանայիս,
Գառազան ծաղկեալ
Ի միս անգամ գալտեալանն
Էւ ուշխարհական ստեղծն
Ի լերկնից խոնարհեցար, աստուած հարցն մերոց
Ճոճաւոր էք ճշմարիտ և վկայք Քրիստոսի
Վեցթեւան Վերորէք, քառակերպեալն Սերորէք,
Բարեխօսեցէք առ տէր՝ վասն մեր,
Ոտք խաշն օգնական հաւատացելոց
Եկա ք ժողովուրդ, երկրպագեացոր,
Զի նա է յոյս հաւատացելոց
Որ զանճանելին ծնար, սուրբ աստուածածին,
Մեծագոյրանեմք գոշակոթեանց գոշակոմ,
Սարգսբէից գերագոյն, բարեխօս լերոր
Որդի աստուծոյ, ասաքեալք աստուծոյ և աշակերտք
աստուծոյ

Եւ հանգոյ զմեջեցեալսն մեր
Ի քեզ եմք ազատին, Քրիստոսի մայր աստուծոյ,
Ջքեզ մեծացոցանեմք, օրհնեալդ ի կանաչս
Փա՛ռք հօր և որդոյ և հոգւոյն սրբոյ
Բմիջկ մատուռն և ճարտարապետ ճարճար և աստուծոյ
բանին.

Այժմ և միշտ յափտեալիս յափտեմից ամէն
Այսօր կանգնեցաւ յառաջան մկրտութիւն
Ողորմեա՛ ինձ

57. ՅՐՀՆՈՒԹՅՈՒՆ ԳԵՂԱՅԻ ԵՐԷՑԻ
(Այս վերագրեալ շարականին օրնմանքն է)

Օրնմեացէ չորքանկիւնն,
Խեցեղէնն, պղնձեղէնն,
Թորքաւն, մկնաւն,
Եղամանն, ձիթամանն
Մեղրամանն, թթխոյրամանն,
Թանամանն, արանքամանն,
Գինամանն, ձկնամանն,
Արանն ու տունն,
Զաւն ու հաւի քունն,
Քօշկն ու օթախն,
Փետամոցն ու օնախն,
Մաղազէն ու մատանն,
Ծածուկ գաղտարանն,
Միջիւն ու սեղանն,
Նոսն ու քերդանն,
Յանդէ ու յանդաստանն,
Չիմանն ու բօստանն,
Գոմն ու մարաքն,
Մածունն ու կարագն,
Տօլապն ու թախչէն,
Այգին ու քաղչէն,
Կարասն ու տունն,
Ղազանն ու կճունն,
Զանախն ու թարախն,
Թորոնն ու օջախն,
Տաշտն ու մաղն,

Բիբարն ու աղն,
 Սպրանքն ու մալն,
 Սուփրէն ու շալն,
 Վարն ու վառտակն,
 Բողկն ու տակն,
 Էշն ու ջորին,
 Դարձամնն ու գարին,
 Կալն ու ջաղացն,
 Բորեւնն ու հացն,
 Փլտն ու ցանն,
 Ամբարն ու հնձանն,
 Եզն ու կովն,
 Սղըխըն ու ճովն,
 Հողն ու քարն,
 Լճն ու ոչխարն,
 Դռնն ու հաքարն,
 Հիմնն ու բունփարն,
 Սյա նշանատս
 Սուրբ խաչիս,
 Աղաչեացոր

58. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՑ ՄԱՆՈՒՆԻ, ԶՈՐ ԸՆԵՄԱՑ ԲԵՐԻՆ ԿԱՂԱՇ ՅՈՎԿԱԹԱՆԻՆ

Յանկարծ լուայ անտեսաց ձայն,
 Թէ «Ուրախ լիք, դու, Յովնաթան,
 Զի եկեալ է մածոնն ու թան,
 Ս հառաւիկ զնորին քնատայն»

Որպէս զրոյս արեգակեան
Էր ապիտակ գոյն սխրական,
Անուշ, համեղ և սիրական,
Որպէս խորտիկ արքայական

Վասն այն լցի նա զքեռասայն,
Մէջն փշրեալ իւղով գաթայն,
Ի ձեռս առեալ թրիչն այն,
Զերդ զքիտոս քրել գերեզման

Նաև ասէին բնդ մանկան,
Թէ բրեցէք, որդեակ սիրական,
Բըրանն լիցի խորան,
Զոր նա կատարեալ զայս հրաման

Այլ և սա է ձիւն անմահ,
Սուրբ անարատ և մաքրական,
Մայր և ծնող է իսկական
Կանկարային ազնոտական

Թող սա, զի պարտ է և արժան,
Նազաշն պամել որպէս քիրշան,
Կազմել մարմնադեղ զանազան,
Զոր հազիւ գոյ Ժոսանգոտան

Այսու պաշտօնք ապիտականան,
Եւ սա մանկամ բժշկական,
Զի ջամաք սիրոյք մեր զոգնացան,
Լուսաւորակ միութիւն այն

Նախկին սիրով քո բնական
Կերակրեցէր ըզՅովնաթան,
Ո՛վ երջանիկ, լիցիս արժան
Եաշակելոյ անմահ սէղան:

**59. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԱԳՈՒԼԵՑԻ ԹՈՒՄԱՆԻՆ,
ԶՈՐ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ԱՄԱՅ ՄԿԱՌԻ ԿԱՐԿԱԼ**

Գրեցի անուն
Վասն Թումանուն,
Կարդալով զանուն,
Փարկալ ու քանուն ,

Կարդալն լստ ալ,
Երագի դստ ալ,
Կլէկած թատալ,
Տապաւած հստ ալ

Ունիս մատալ թագալ,
Ե՛կ, աչս մազալ,
Թէ իշտահի խաւ ալ,
Հա՛ կաք, հազս հազալ:

Կարդալն է թոռ,
Ետողց կանէ զոռ,
Ով չկարդա փոռ,
Զոխտ աչքով է թոռ.

Հար քիմ քի ետզար*,
Ամլ թուման հազար,
Սոանց գիր պազար՝
Կիսատանց Ղազար

Կարդալն է կրակ,
Ղապապի նրաչ,
Հարեղի կարգ,
Երիցի պատարագ

Կարդալն վարդ ալ,
Թուման լաւ մարդ ալ,
Հիմի գրել տալ,
Դատատաննին կարգալ

Կարդալն փուն ալ,
Արքայի դուն ալ,
Բարձր է քանց տոտնալ,
Նաղարա ու զոտնալ

Թումանը չաղ ալ,
Միտքն խիտ կաղ ալ,
Ձունի վարպետ, աղաջ,
Ո՛չ փէտ, ո՛չ փալաղալ

Առանց վարդապետ
Ո՛նց դատնալ վարպետ,

---

* Ինչ մարդ որ գրի

Գրինը՝ «Ասարապետ»,
Առ կարդալ՝ «կարապետ».

Գրած գիրն լաճկ էր,
Էն ո՛նց բռանդ էր,
Զվազի տանկ էր,
Ազոտի ճանկ էր

Ես կարդալ գիտիմ,
Աղալ ծախիլ չիմ,
Աարդալ, սովորիր,
Ես խօ խափիլ չիմ

**60. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԽԱԿԱԿԻՐԹ ԱՔԵՂԱՅԻ Ի
ՆԱՂԱԾ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ, ԶՈՐ ԳՐԵԱԼ
ԷՐ ՈՏԱՆԱԻՈՐ, ԵՒ ՆԱ ԶԱՅՍ
ԳԱՏԱՍԽԱՆ ԳՐԵԱՅ**

Գռնիկ է տոմն և ցեղըդ,
Քօտայ է մոյսըդ և բեղըդ,
Գո՛ւ, որ հաւար ի յաչտ տեղըդ,
Ինձ գրեցին անջուր գեղըդ

Նախ արարտ էր քեզ ընտրել գրարին,
Ապա թանալ գրտ բերան,
Ոչ մկտտես յաչացդ գերան,
Այլոց աւես, թէ շիտդ հան

Ունիս զեղ մի, որ վերի գետ,
Ո՛չ հիւր կերթա, ո՛չ վարդապետ,
Երկու երեց՝ խառվ իրերաց մեծ
Եւ մէկ քան զմէկ տղգետ

Բարձրացեալ զինչ փակասալում,
Դէպի ի յաստեղերն էք մայում,
Մտած քարերի մէջ վայում,
Այծերն քաղցած՝ կլաում

Ո՛չ պազրկան, ո՛չ փլօրի,
Թրու մածում՝ վնաս փորի,
Խախտաւ տներ՝ վրա ձորի,
Շարժն զայ՝ զառիսխար սորի

Դու ինձ ներեա՛, ով նազելի,
Միրոյ յազազաւ գրեցի,
Զի սրանտոխտ, նշտեմ տեղոյ
Միրո յո սակաւ ուրախացի

61. ԱՆՈՐԳԱՆ-Զ ԻՆՔՆՍՆԱԿԱՆ ՄՈՐԳՈՅ ՎԵՐՈՅ Է ԱՍՈՏԵԱՒ ՏՈՎՆԱԹԱՆ

Սնգէտ և տգէտ,
Սարի փքած փէտ
Վիթ վիթ և անմիտ,
Խակ և քրամիտ,

Յո՛ւժ պակասամիտե՛
 Բիբո՛ւ եւ Կ ճաշի,
 Եղտոտած կաշի:
 Դեռամհա տմա՛ս
 Եւ ինչպե՛ց պակասե՛
 Արջի ու եաման
 Եւ հոտած դարձան,
 Անցուալ աճան,
 Կոտորած աղաման
 Դու արջ ու մե՛ման
 Եւ տարի հաջրան
 Սուրբ և խոտան
 Եւ քո՛ծ անպիտան:
 Խեղագար, տխմար,
 Իբր շիլ ոչխար
 Անքան և անճար
 Եւ դառն բանճար
 Թշտա՛տական չար,
 Վատ և անհամար՝
 Ագան, գարջեղի,
 Զազիք, եղկեղի
 Հոտեալ, մեխեալ գէշ,
 Վաշի՛ յիմար էշ
 Քեռժուրո՛ղ մաշխտն,
 Ախմալն և շաշխտն՝
 Առակ և տնազ,
 Սնոգուտ, քիլմազ
 Դեղդու՛ղ է քաշ,
 Կուղիտ և անտաշ

Կոճ կեռացնող,
 Էշ գոացնող՝
 Խեղաց եւ խխտ տող,
 Ասանակ տոժող՝
 Խօսքերդ է պրատ,
 Շուայլ և ժլատ
 Խախտտ և ճիլլաթ
 Եւ ոչինչ միլաթ
 Մախաւարայ առակ,
 Խախկ և խաղտառակ

**62. ՎԱՍՆ ՎԱՐԳԱՆ, ԺԱՄԱՀԱՐԻՆ, ՈՐ ՎԱՍՆ
 ԻՐ ԲՆԱՏ ԼԻՆԵԼՈՅՆ, ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
 ՈՐՁԱԿՆ ՍԳԱՆԵՑ, ԱՍԵԼՈՎ, ԹԷ. ԺՆ.2 ԲԱՆ
 ՈՒՆԵՍ ՀԵՏ ՕՏԱՐ ՀԱԻԵՐԻՅ**

Գրեմ բարսւն քչժ ողբալի
 Զքանն հակիրճ և դիրալի,
 Մակս չարեացն անպատճելի
 Վարդան աղծոյն յամօրալի՝

Ժամկոչ է յալսմ ժամանակի,
 Զունի առաինան, որ դոտն փակի,
 Մեղքեր գործէ առանձնակի,
 Զքարոզն առէ փութանակի

Ընդ աղքատաց սիրտն խեղճ,
Բնա խելք չունի, իսպառ ջեր է,
Կատուն արեր է իւր եղբայր,
Կասէ «Գողիս մէջն ցերէ»:

Դու էլ եղեր վարայ վարայ,
Լուսափողի տէր Զաքարա,
Որ ընդ ճառքին հացին համար
Գողայր, կանչէր մաղա՛թ, հարա՛յր

Գիւնոյն եղեալ ես խոր դարան,
Բաժկին ծածուկ կոխեա մարան,
Մէկ թնս գիւնոյ համար կերդիւն,
Գիւրկդ կանոնու Աւետարան

Պօղոյ նման է ծուռ հետի,
Զեղքդ և ոտքդ խուշկած փետի,
Աչքդ ու բերանդ է նման
Կառովի, մկան և առնետի

Փորդ եղեալ է գիւնոյ տուն.
Միրող՝ տրտում, մրտր, մնուն,
Ատաւան խաշար եւ գործում,
Երեսդ սև, մրտ կնուն

Մէջքդ է տմուռդ որպէս աստար,
Ունքերդ է քանդած կամար,
Քաղցած և գող կառովի նման
Մեռել եւ մէկ ձգի համար

Ուող եղտտտ, չունիս մաշի,
Ո՛վ անտաշ փայտ, կռպիտ, մաշի,
Ղարաշտ մեամ հաց կռպիս,
Չկազ քո երեսին կաշի ,

Դառն քանցարն քեզ մօտ նուշ է,
Մի՛թե քո քերանն գուշ է.
Քօտանաս, աղքատ չի տեսնես,
Գիտեմ, որ քո աչքին փուշ է

Տոկ էս քանն աւերկ,
Աղքատաց փաշ ճաշն կերկ.
Երեսիդ՝գոյն և միս չկաւ,
Յիսուն տարւն փրած մեռկ

Ո՛վ դու քսու և վասվասէ,
Ամա ցորեանն նորամաս է
Քանի կու լաս հացի հաճար,
Մի՛թե քո փորն կարաս է

Մտիկ կանես ալլոց ձեռնի,
Թէ շալակս ո՛վ հաց կու քեռնի,
Գիշեր, ցերեկ աղօթք կանես,
Թէ տէր առտուած, ո՛վ կու մեռնի.

Լսես թէ աղքատն ճաշն կերաւ,
Կոխ կու տաս տաօք, ձեռքս
Քեզ մեծ աւետիք դիպաք,
Որ Լ՛գուցին կիճն մեռաւ

Դու քանի մէկ աստուտ չափես,
Կամայքն ամէն օր խաբես.
Հաց ոտելով չես կուշտանար,
Քանի լափես, ճղվես, մաքես

Քեզի էլ ո՞վ կու տայ սալամ,
Առ ու ծափտում՝ ալամ դալամ
Ո՞վ փուշ դնում և թական քողկ,
Անճամ շաղկամ, փթած քալամ

Ո՞վ խաբեբայ և խիտտ պիկ,
Աղքատաց մետ է՞ր չես քիռլիկ.
Զքո ունքերըն է խանճամ,
Տղիդ աչքերն է չոլիկ

Ո՞վ լրբադէմ և լանդուզն,
Խեղդամ աղվես, տատեն ձուկն,
Զքի շուն ևս, սատկամ մուկն,
Պակաս չէ երեսիդ թուքն

Անշնորք ես որպէս քաղալ,
Զայնդ կտրամ, քաղցած չաղալ,
Քիմքդ սնոտ, քերանդ մաղալ,
Փոխերն կասես ամէն աղալ

Ո՞ր է քո փարաջէն փաղաս,
Կիսգած շոր, մոտած մալաս,
Կարդացողաց խօսք չես խի,
Բամ կուղարկեն՝ կու թոնթորաս:

Անպտուղ ծառ եւ դաքիվար,
Չիմիսան բոշ, զամ ու դիվար*
Քո գծութեան ո՞ր սիմն ասեմ,
Ամէն կողմանց՝ խն ու ջիվար:

Ո՞վ դու անգութք որպէս Յողան,
Ընդլ՞ր որձակին մահն փութան:
Յաւոր մեծ[ի] դատաստանին
Հանքին ի՞նչ ջողար կու տան

Գտան մօի եւ զօրանք
Եւ փլախ ապաստար
Գլուխ որձակին չախչախեցէր,
Որ էր հատուցն թագաւոր:

Որձակն արարէր ցիր և ցան,
Թէ, «ման ումեւ դու օտար տան».
Ո՞վ եղկեկի անմիտ դիշար,
Մի՞թէ քեզ չունիւ այնպիս քան

Ո՞վ շէթ Վարդան անխելացին,
Յիմար իբրեւ զգեղեհացին
Երբ խօրօզն զարկար գետին
Աչքի հանքն ամէն լացին:

---

* Գտար եւ եկեղ դատարի, ծածկեկ տանիք ու պատ

Ո՛վ խառնասիրտ որպէս գազան,
Ո՛ր է որձակն հրաշագան,
Վասն այն տէրտէրների ձեռացն
Կոտես չօմաղ և գառազան.

Նման ես առիւծին մատակ,
Վայրի գաղղոցն ես քատակ
Երբ որձակի մահն կամեցար
Քո տան հիմն լինի յատակ

Որձակն էր յոյժ փափուկ և գէր,
Նման մմին իսկի չկէր
Երկու թե՛ն միմեանց շփէր,
Ձայնն մարդոյ ականջ խփէր

Աչքն էր բոլոր որպէս կանթեղ,
Մէջ փորին կայր կէս լիւոր եղ
Հասերն կու լան, սղաղակեն,
Ինչպէ՛ս կանես դու նոցա դեղ

Մէջքն [ւ]տղալոր որպէս կոկիչ,
Ժամն իմանայր և չէր խոտիչ
Նա կատաղեալ լկոխ հառուցն
Կեանքն էր կեճաց և ափոփիչ

Որքան որձակն էր կենդանի՝
Հասերն կային ի խրախճանի,
Արժ մնացին որբ և այրի,
Գիշեր ցերեկ երերմանի

Երբ կու մայիմ հառոցն երամ,
Սրտիկս խոց կելնի վերամ,
Զէրա ալքի ստող չկա,
Թէ «Ա՛յ հասեր, ես ձեզ տէր ամ»

Ահետարանիչն Ղուկաս
Միշտ պատուիրէ, որ արբուն կաս
Տվեր որձակըն ըսպանէր,
Որ միմչե լոյսըն պինդ իտկաս

Որպէս վանից շէթն խիտիր,
Նման նմա քարուքոշ չնթիր,
Դատաատանին լինելոց են
Հասերն քեզ վրէժխնդիր

Փախի՛ր և գի՛տ քեզի վաթան,
Ո՛վ դու տիածար, տգէտ Վարդան
Հասերըն մամուտս են շինած,
Որ գնան օրտուն՝ արզայ կարդան

Տէրն Բրիստոս գալ ի յատեան,
Զմեզ ժողովել լըշտեմարան,
Մեծ դատաատան լինելոց է,
Հոգիդ՝ մտնելոյ քաւարան

Յայնժամ լինի անդ սուր և սով,
Դու մէջն անկեաղ որպէս շիւ կով,
Աղաղակես դառն գթով,
Ծեփեն գերեաղ կարամիթով

Աչացդ կոս տասն կարմիր շամփուր,
Բերանդ կածեն արմին և բուր,
Փորդ ծակվի, ողբաս անդուր,
Ձայն կառն րբախ տանքուր

Անյիշաչար տէր ողորմած,
Աղաչանօք երկնաւորաց,
Թո՛ղ զլսանցանս մեր մեղաց,
Իմ, Վարդանին և խղաց

Դուք ներեցէք, Լորա՛րք բարի,
Համարձակեալ եմ յդժ կարի,
Ինն ողորմեա՛, տէր իմ Յիսուս,
Յովնաբանիս՝ երգող քամի:

**ՅՅ. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ՀԱԽԻՆ, ԶՈՐ
ԲԱՐԵԿԵՆ/ԴԱՆԻՆ ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐՆ ՄԵՂԱՆԷՆ,
ՄԷԿ ՀԱԽ ԵՏՈՒՐ ԺԱՄՀԱՐԻՆ, ԹԷ
ՄՈՒՐԹՈՒՆՃԱՄ ՇԻՆԷ. ԺԱՄՀԱՐՆ ԱՌԵԱԼ
ԳՆԱՅ, ԳԻՆՈՎՏԱԻ, ՀԱԽՆ ԳՈՂԱՆԱԼ
ԵՏՈՒՐ**

Յորժամ եղև Բարեկենդան,
Եկեղեցին թերին սեղան,
Հասն դրած, փրատ՝ վերան,
Ո՛չ դիմիշ արին, ո՛չ կերան:

Տէր Գրիգոր դէղի «Յան ամ»,
Սիրտդ կուզէ թա՛ք մտրթանամ,
Վերայ քցեմ մէկ երկու ճամ,
Էն ժուկն ասեմ սրտով ժամ».

Տէր Գրիգոր եղբայրսուք
Ժամաճարին էտուր պատուէր,
Ասաց. «Քեզ մեծ վարձք է և խէր,
Համ մտրթանամ եփէ, բեր»

Ժամաճարն թորոն վտեց,
Ղազան լուացաւ, խառակ հարեց,
Թորոնի երկաթին վրան շարեց,
Կըշտին նստեց, շեքն լարեց

Գինոյ կուծն կըշտին ցցեց,
Սկոտէն լցաւ, մի՛ քրցեց,
Խեղքին վրայ կրակ մաղեց,
Աչքերին լոյսն սփնտ քաղեց

Նա ո՛չ խելքին էր, ո՛չ լուշին,
Արտաստարն թառած թշին,
Խիստ էր նման թու թու դուշին,

. . . . .

Աչքերն լցած էր արին,
Հարկիւզ չէտես, թէ զինչ արին,

---

* Կ'ասց ընկած եմ»

Գլուխն դրած վրա քարին,
Հենց էր Պոտզիկենց Նարին

«Ես եմ հառակեր Ստեփան,
Համ որ տեսալ փախաւ իման,
Մով տեսած կատօի մման,
Պառչներս դողացըրվան

Ես եմ հառակեր թաւարակ,
Համ քաղցր էր քանց մեղր կարաք,
Վասն ալն կերալ շուս և արսզ,
Ասբա թէ եկի պատարաւ»:

Հստի միսն հանց էր խորմալ,
Թաւա հացով արի պտտմալ,
Ժամկոչալ տեսիմ քի վորմալ,
Ըղըշվաթ տամ եաղլուխ ստրմաթ*:

Ժամհարն գնա, ժամ կանչի,
Ստեփանն գալ, համ շանչի,
Տէր Գրիգոր լսի, դանչխանչի,
Եւ դանմալ, տրտմի և մաշի:

Տէրտէրն ալ քան իմացաւ,
Իր երեսին գոյնն դարձաւ,
Համ լերկինս համբարձաւ,
Էլ իր սիրտն չի հովացաւ

---

* ժամգոչին ստացի. «մի» յսիր,
կաշառց կտամ տարմա թաշկինակ»

Թասարակն հառն գողացաւ,
Տէր Գրիգոր շատ իմացաւ,
Նա ցամաք հացով կշտացաւ,
Նստեց, իր գլխին լացաւ

Շատ լացաւ աման երեխին,
Արտասուքն կաթեց եւիսին,
Երկու ձեռք տվաւ գլխին.
«Վա՛յ, մոլորեաճամ, վա՛յ, մոլորեաճամ»

Ստեփան, խիտ եւ ծուռն,
Միճակ տարիւր հաւի ճուռն,
Տէրտէրին սրահել էիր մէկ ճուռն,
Կտարվիլ խօ չէր քո կռու՛ն

Ա՛յ Ստեփան, տունդ աւերի,
Էտ էլ մարդոյ սիրտ կու բերի,
Տե՛ս, թէ սիրուն ոնց կու էրի,

Էլ հաւ չկայ մէջ ամանին,
Տէրտէ՛ր, գնադ, կաց քո բանին,
Անիծես ո՛չ Ստեփանին,
Թէ չէ՝ մաշիկդ էլ կու տանի

Ա յ Ստեփան, Էտ ինչ արիւր,
Աւանք՝ մարդ խափեցիւր հարիւր,
Տէրտէրին ո՛նց դիմիշ արիւր
Վա՛յ, մոլորեաճամ, վա՛յ, մոլորեաճամ

Տէրստէրն ասաց «Օրէնք մերայ,
Լ'ց հասին միան խիտ կերայ,
Զարա զըրուխ հտուր վերայ,

Հասն էիր, թէ փայ անիս,
Մի կ անգամն ըրխին տանիս
Ա յ տէրստէր, քանի՞ դարա անիս,
Ա՛յս փա՛խ տալով, հոգաց հանիս.

Տէրստէր, քնդիտ դիր քարաշին,
Տե՛ս, ո՛նց կերայ հաւի կաշին,
Տէրն արարան դատաստանին խաշին,
Վա՛ր, մուրթանամ, վա՛ր, մուրթանամ

Լուսինն ծնունդն մորելով,
Հասն ծամեցին լորելով,
Գնայ տուն՝ [հտնն] քրելով,
Վա՛ր, մուրթանամ, վա՛ր, մուրթանամ

Հի սս գողացաւ մէկ լոթի,
Սիրտս քաշում է անօթի,
Նօխոսք բերէք աղօթի,
Վա՛ր, մուրթանամ, վա՛ր, մուրթանամ

Ստեփաննաս ծուռ արի,
Իմ ծերունի տէրստէր բարի,
Աստուած սիրող միփթարի,
Վա՛ր, մուրթանամ, վա՛ր, մուրթանամ

Հիմի հաւ չեմ ուտիլ, պառս է,
Ծառս դարդ չաճես, որ վնասէ,
Կուգեա՛ մէկ հոգոց էլ ասէ,
Վա՛ր, մոռթաճամ, վա՛ր, մոռթաճամ

Ռզլեա՛ գնա Ծառն ու խանն,
Ո՛վ կարէ անել դիւանն,
Ծառ մեծ պարտ է հափն քսեն,
Քանց պաւկին և թանկութեանն

Ի՞նչ Ասմատը չես տալ ժամին,
Չես թողալ սիմո կանչի «Ամէն»,
Աչքդ մնաց մոռթոճամսին,
Ես փախչիմ, ժամամարդն ինձ ամին

Տէրտէ՛ր, աշքիլամայ պաւտոր,
Տաճ դարսպարսին ինձ մէկ հաց տոր,
Հաւ որեկոյ տոր ինձ դաւտոր,
Ես նստեմ, դու վեր կաց թաւ տոր.

Տէրտէ՛ր, ստաւանին գլուխն կոխի,
Դու ի՛նչ անես հաւն ու դոխի,
Պառ կաց, իշտամ աքաւ տխի,
Կեր ցամաք հաց, կախառ, քոխի

Ա՛յ տէ՛ր, կուգիմ՝ գլուխս քանամ,
Խոտտովանիմ, մեղաց դառնամ,
Զատկին երկու հաւ գողանամ,
Տամ քեզ, հաշտեմ, ուրախանամ:

Անշատ լիճի ինձ տար թառն,
Հասնես դու իմ չընթացն,
Դու չոր պատէ մեծ պատըն,
Զստկին տամ քեզ համ ու թառն

Տէրն ստաց «Գիւնի» անուշ ալ,
Գալ ոչ դառն, աչքիս փուշ ալ,
Հոտած էմիշ, դառն մուշ ալ,

«Ա՛յ տէր, մեռնեմ գօտկի թօփոտ,
Դու էլ ի՞նչ անես հաշի ճոտ,
Թէ աստուած ինձի օր տալ օգոտ,
Մեռնես, մորթաճամ տամ հոգոտ

Ա՛յ տէր, կռգեմ հրաժարեմ,
Զքեզ խաղեմ, աքիդ ձարեմ,
Գնամ Հոռոցոտսանն էլ վարեմ,
Ես գամ, քեզ մէկ փիղուն կարեմ

Ա՛խ, երանի էն դամն,
Որ կերպ հախն անդամն,
Քերանոմս մնաց համն,
Ա՛յ տէր, քե՛ր, լի՛ց խմեմք չամն

Ժամարարն գինով կլառւմ,
Կսուէ՛ ես սիրամարդ հառւմ,
Նա, որ ձեր խաթրն չի շտփում,
Ես ինչ անեմ, է՛ր էք պաճում.

Հառ գողանալոյ չեմ խամն,
Եւ ուտեմ, դոռ ասա ժամն,
Զեռնէդ գնաց ժողթումամն,
Ժամարն քաշի քո չամն

Կասես Ստեփանն արեր զքաղակ,
Իմ գլխիս սովորեց դալակ,
Սովորած եմ գործել տալակ,
Զերազ շատ եմ կտրած թալակ

Այ տէր, մոռչկող է քո քանն,
Սուգես գնա դեպի խանն,
Ո՛վ զաւթս կանի Ստեփանն,
Մակամ աստուած առնի չանն

Ծառ խօսելն խո հապառ է,
Զերազ էս Զարոյիկ մեծ սրառ է,
Տէրսէր, մորթանամին համար,
Վեր կաց, մէկ հոգոց ասէ՛

**64. ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ԹՂԹՈՅՆ ԽԱԿԱԿԻԹ
ԿԹՆԱԽՈՐԻՆ ՄԻՈՅ, ԶՈՐ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱԼ
ԷՐ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ. Ի ԳԵՂԶՈՒԿ ԲԱՌԻԻ
ԱՍԱՏԵԱԼ ԲԱՆ**

Ո՛վ տէր եղբայր իմ պատուական,
Երգող քանի շարադրական,
Պարտ էր քեզ մաթս ողորմական
Մոռնի դնել խոնարհական

Առաջնորդին քո սրբազան,
 Որ է գլուխ ժողովրդեան,
 Քառ քարունի է գիտնական,
 Եկիստֆա գերադրական,
 Նայե այդ վարդապետական
 Քարոզիչ և անտուածաբան
 Ի նոցանէ ո՛չ հարցաբան
 Եւ ո՛չ առիւր ինչ պատասխան,
 Այ՛ քո գլուխ համառնցար,
 Ո՛չ ումնքէ պատկառնցար
 Թուղք և քանաքն շատ տեսար,
 Գրեցիր, գոր ինչ կամեցար.
 Յոճաննէս հրեշտակ հողելէն,
 Գերազանց է քան զհրեղէն,
 Ետես զիստս անտուածնելէն
 Եւ մկտեաց միջիւ ջրելէն
 Քերօթէից հրեղէն բերան
 Չի կարեն տալ ամա գովասան,
 Ի՜նչ որպէ՛ս մեզ առիւր մատենան,
 Գրեցիր «Քեանի ու պաշտաման»
 Սուրբ Կարապետն սիրել ես,
 Նաչար խօսքով կողկողել ես,
 Ի՛նչ չորս կողմն գողել ես
 Գո՛ւ, որ որդի ես սուրբ Սիոնի,
 Գիրդ ընթերցաք սրբոյ տօնի,
 Գրեալ էիր «Նամնաճօնի,
 Ծիրինլարայ արմն տօնի» *

---

* Ծիրինլարայ — քաղցրեղին՝ Հաջորդ քանեղք, հախմաքար, աղա-
 վաղփած

Սորա գրողն յիստ է անտաշ,
 Քիրն բարձր, դըղումն քաշ,
 Մեր լեզուով չէ գործած դումաշ,
 Կամ Մուքսանու է կամ Հապաշ
 Կրակ ընկնի քո օրորոցքն,
 Դարտակ է խելքիդ քըրոցքն,
 Ձկարացի[ր] Յովնանենէ գովել,
 Շուտով գովեցիր ծածկոցքն
 Քեզ խառն չէ սե կնկեղն,
 Յետ դարձիր, մատիք քո տեղն,
 Շատ ձէթ կուզի քո կանթեղն,
 Մունջ կացիր, մատիք քո տեղն
 Իմաստութիւնդ՝ գրեցինք սրաղի,
 Զէրայ անմամ է, անաղի,
 Քո բանդ՝ ինչ Իլան տաղի,
 Դուն մատիք, խաղայ քօզտաղի
 Դու միտք չարար աղէկ-բարակ,
 Կամեցար գետն անցնել արագ,
 Ընկար մէջն, եղար ստակ,
 Լալանի ասած խաղտառակ
 Է՛ր չես կտրում, է՛ր էս դորում,
 Ով լսում է՝ թքում, մրում,
 Է՛ր չես վանքին աչգին բրում,
 Խոտն քաղում, մատն ջըրում
 Դուն լեղճորդ չես, մտիք գետ մին,
 Երբ վար անես, քոմես սամին,
 Մենք քեզ մեղադիր չենք լինի,
 Խիստ է վարար Բօլվայ քամին
 Կարդալոյ ծայրն անմուն է,

Իմաստութիւն մեղրի բուն է,
 Ով աշակիսի մեղր չունէ,
 Լուռ կենա, որ կու անցումէ
 Դու կամեցար ինձ անել զօտ,
 Երկու ոտքդ բնկար ի թօռ,
 Գրած քաներդ է սրանիր, լօռ,
 Խեղդդ պակասս և միտքդ քօռ
 Դու կամեցար գործել սաղակ,
 Երկու ոտքդ անկար թաղակ,
 Ո՛չ էլ կոխ, ո՛չ էլ քաղակ,
 Դո՛ւրս ել, շորերդ տան շաղակ
 Խիստ հաստ է քո խելքին կաշին,
 Վարդապետացն աստ քաշին,
 Կարծեմ հոտ է, փոքր էլ խաշին,
 Դու հարա դիր դոգա մաշին
 Ծառ հաց սխտի տալ քեզ նազար,
 Զէրա սխտ էս գրած հազար,
 Զարուխ հազիր, գնալ սազար,
 Մախէ շաղգամ, քողկ և գազար
 Խեղդդ՝ խմոր թխած սանդակ,
 Կտրակալի զգած բանաբակ,
 Քեզ ասացին, թէ տաղ գրէ,
 Գրեցիր «Նա լիտն իլ զանգակ»
 Զաքմեք հաքիր, սրբէ կտուր,
 Քեզ ճանաչիր, գլխիդ վաղ տուր

Գրեցիր «Էն մեն եմ Խաչատուր»:
 Լո՛ւք, է՛ր չես աղգումն բանում,
 Ճախն կորում, փալին տանում,

Ձեր տնտեսաճնք քուրդ մանուկ,
 Աման լամպայիս քով հանում
 Գնա՛ գամն, չտան լարե,
 Փալան կարե, էջն քորե,
 Ճայգոյ մէջն հոր փորե,
 Ծաղկամն ու քողկն հորե
 Գնա՛ արտն ցորեան ջաղե,
 Ոչխար մորթե, կաշին աղե,
 Էս ինչպէ՛ս խօսք է, ի նշ տաղ է,
 Մէկ տան ծուռ, մէկն կաղ է
 Գնա՛ Բերթիկ, մեռեալ թաղե,
 Ե՛կ, տնտեստունն ալիս մաղե,
 Թոռ եփե, կշով տաղե,
 Մարդ օալ վերալ գնումն գաղե
 Կարծեմ թէ Կազարն մաշաղ է,
 Գնա՛ խմորըն շաղափե,
 Գրած քաներդ երեխոց խաղ է,
 Ել, դո՛ւ կարդա, ծիծաղե
 Էս ինչպէ՛ս տաղ ու տաճման է,
 Կոտորած թխանք, անկոր քան է,
 Գնա՛ տարն տառար պանէ,
 Մշակների խաբոն շանէ
 Էս ուսին դիր թարվանքաշն,
 Դուրս տար ալիկնուն տառաշն,
 Ջուր բեր, թրջի խմոր խաշն,
 Շերեփ վեր առ, խառնո՛ մաշն
 Անէդ կարդացմունքդ հիլ տուր,
 Տնտեսութեան լա դանմիլ տուր,
 Հարիսակն խառնէ, ջիլ տուր,

Առֆրայ ձգէ, նստի՛ր բիլ տօր
 Թարջմանկու նս, գառն արտօրատօր,
 Դու տեղ, ապաշխարանք, արտու դիր,
 Խելքիդ համար է՛ր ես անճար,
 Երկիջակ խօ շատ կայ թաւթիր.
 Դու է՛ր գլխիդ դրիր խարայ,
 Ես քո ձեռնէդ կանչեմ հարսնի,
 Գրած քաներդ՝ խիտ մաւխարայ,
 Ո՛նց քրինճ է, կէսն քար ալ.
 Հէնց է ժամի կտորած սեպք,
 Է դտտս պահան, կտորած զատար,
 Ո՛չ խելք ունիս, ո՛չ դաւառաթ,
 Գիտեմ, որ կանիս արարաթ
 Զեզմէ թողութիւն խնդրեցի,
 Ո՛չ եթէ գոք անարգեցի,
 Բարեկենդան էր, պարապեցի,
 Միծաղելդ համար գրեցի
 Յարդարքն Արրահամու գոգին,
 Թէ գիտանն և տգէտն ջոկին,
 Ես ձեր սիրուն համար գրեցի,
 Թէ չի հաւատալ՝ վա՛ն ձեր հոգին.
 Հէնց է պոչն կտորած եղան,
 Յամաք հացով կանչեմ սեղան,
 Փիս ձիջանախի բերեղան,
 Մեհր էլ ասեմք քո հացը մեղան

**65. ՏԱՂ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ՛ ՎԱՍՆ,
ՀՈՏԵԱԼ, ՓԻՍ, ԶԿԱԼՈՒԿ ԲԱԶԿԱԹԱՆԻՆ,
ԶՈՐ ԱՍԱՏԵԱԼ**

Տէր Աստուածատուր ինձ ասաց մի բան,
Թէ՛ «Ինձ եկեալ է խիստ լաւ բազկաթան,
Ե՛կ, գնամք, տեսնք, զարպետ Յովնաթան,
Զի այս օրերս է օր ուրախօքեան»

Ասաց թէ. «Երկու լաւ հաւ են բերել,
Երկու քաղցած մարդ եկել են, կերել,
Ըտակ են առել, տունս աներել,
Ինձ քաղցած թողիկ և սիրտս էրեղ»

Ակջած չորբան էր փիս բազկաթանն,
Էնտոց որ կերաւ Նաղաշ Յովնաթանն,
Պողազն բռնեց, կտրեց ձալնն,
Զաջողի՛ նորա դրկողի բանըն

Տէր Աստուածատուր քղողն որ բացաւ,
Իմ սիրտս խառնեց, աչքերս սնացաւ,
Ես վա՛յ կանչեցի, Յակոբն լացաւ,
Մեզնէ զառ ո՛նչով մեր ցաւն չխնացաւ.

Անհաց խմեցինք կուտած գդալով,
Ամօթաւ կերանք՝ լալով, ագալով,
Շիտակ մեռնիկ պրծանք՝ ինչ հալով,
Տէր Աստուածատուր՝ ուրախ ծափ տալով:

Թանի երեսն էր սաստկնի փրփուրն,
Իմ սիրտս աչքեց զինչ ճնոց հորն,
Խմեցի՝ հաստս ողջ ֆռի ջուրն,
Ղրկողի երեսն քսես սև մուրն

Խփատ էր դառնացել էմ թանի համբն,
Վախս էր, մոռել ի էմ օր, էմ դամբն,
Ասի «Նամչէք գայ տէր Արքանամբն,
Թան ո դարկօղն գնա ջիհանդամբն»

Թան բերին իբր շնահատր տարի,
Մէջն էր խառնած ցարեր և գարի,
Աղքատս եղէ և հոգեվարի,
Խուսափանեցի և անդրադարձ արի

Թանն վեր դառաւ վիրեց իմ ջորն,
Կերայ բռնեց[ի ես իմ ս]իրտ փորն,
Հարկիզ չի կտրում իմ մարմնոյ ջորն,
Քո դրկողն ընկնի անդընդոց հորն

Իմ փորս ընկաւ դնդոց գոռոցն,
Ինչպէս չխշխկայ երեխի օրորցն,
Կերոս ուղած է որպէս քրոցն,
Որպիս չի գնալ է տարախս խոցն

Թանի մէջն էր հող և մոխիր խառն,
Սիրտս ստղծաց, նա խիստ էր դառն,
Իմ սրդի Յակոբ, զինչ անմեղ գառն,
Կերաւ, վեր գցեց քերմի սրտառն

Տէր Աստուածատուր հարգիլ չիմացաւ,
Թէ մենք ընկել ինք արիւն փորացաւ,
Մեր մեղացն այն օրն աստուած բարկացաւ,
Եւ հուաղեցի, Յակոբն թողացաւ.

Քաջած էր թաւի երեսի իողըն,
Մէջն էր ձգած փայտերի ճուղըն,
Հա՛մ թանն անիծած, հա մ իւր ըլղողն,
Սերեկն էլ հետ՝ քերանին քողն

Սև կտար և ձէթ միատեղ եփես,
Թան ուղարկողի երեսն ծնփես,
Ոչխար կթողին ձեռն քըլեփես,
Քաւի որ տեսնես՝ երեսն թքես:

Տէր Աստուածատուր, ինձ չմեղանաս,
Այսպէս գրեցի, որ որսխանաս,
Ի ժամ աղօթից, որ քերան քանաս,
Նաղաշ Յովնաթանն չի մոռանաս

66. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ՏԷՐ ԱՐԲԱՀԱՄԻ ԲԱՂԶԻՆ, ԶՈՐ ԾԻՆԵԱԼ ԷՐ ԵՎԵՂԵՑԻՈՅ ՓԱՐԱԿԻՆ

Տէր Արթաւա՛ս շինեց քաղչայ՝
Առանց համալ, առանց ախշայ,
Առաջին կապեց անդքէ յաղչայ,
Էջի ճակատանոց մաղչայ

Խիստ տաք տաք էր տրա վերան,
Հա՛մ տիւ վարեց, հա մ փրփրան

Հենց որ ընկալ գնդի թերսն,
Էծեր եկին, ամեն կերսն

Ո՛չ դռնն ունի, ո՛չ դիւար,
Ո՛չ խիւար կայ, ո՛չ շանկիւար,
Մնացած է ամիզ շիւար,
Վի Ծառն Պոտտողն սրտի վար *

Պաղչէն առանց խարճ ու մալ ալ,
Հստի բուն է, էծի շալալ,
Ո՛չ ծառ կայ, ո՛չ խալալ,
Տիրոջ համար՝ դարդ ու բալալ

Խաղողի մատն հաւաքէց,
Ցանամիրենց Լծն ամեն բախէց,
Քարով կեղքներն թակեց,
Չորս կողմն փանձաբով փակեց

Ո՛չ դռնն է բալլու, ո՛չ փակն,
Որմերն է արասի ակն,
Մէջի ծածկերն է խզական,
Ջուր չկայ, թէ կասի սակն

Սրոցով դանակն սրեց,
Արծառտեղն էնոռով բերեց,
Կանաճոց դառբակ խեց,
Բաղչի մատն ամեն ջրեց

---

* Ըրբ թե Ծառն Բողաղն աղի ունի

67. ՎԱՄՆ ԿԱՐՃԱՄՏՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆԱՆՑ

Կամանց խելքերն եմ այն ծաղկի նշման,
Որ խրեանք կո ցանեն մէջ խելքի աման,
Դեղին մեծ թռսի է՝ հասակաւ երկայն,
Բնաւ Բոտ չումի, գոյնն է միայն

Երեանցելն ատո խօսք, ատո օրէնք հաճեն,
Ո՛չ մարդոյ լսեն, ո՛չ բան հարցանեն,
Մէկ-զմեկ գովեն, միմեանց հատանեն,
Խելն աղամարդոց օմրն փուշ կանեն

Դու մտիկ արա վերայ ձըկանըն,
Տե՛ս, քանի խալ կայ նորա տըտանըն,
Էնչաօ ֆէլ ու ֆանտ ունի կընկանցն,
Տաւըն էնչաօ էլ իր աղջկանըն

68. ԽՅՍԷ ՏԳԷՏ ՄԱՐԳՈՅ, ԶՈՐ ԳՐԵԱԼ ԷՐ ԼՊԱՐՏԱԲԱՐ

Ես մեղաւորս առոյջ կենօք,
Բոլոր դայիր տկար կենօք
Այսօր անճար լոյսոյն ծագումն,
Ճառաջք փտաւց էին.*

---

* Սյա 4 ստորը Կապալ Հովնաթանն արտագրել է մի «տգետ» և «տգարտ» մեղիմակի գրած տաղից և ծաղիկ նրա մեջ տեղ գտած սղ-լալները

**ՎԱՍՆ ՈՐՈՅ ԵՍ ՅՈՎՆԱԹԱՆՍ ԿՈՏԱ
ՊԱՏԱՍԽԱՆՆ ԶԱՅՍ ԳՐԵՑԻ**

Եւ որք տեճեան կրթից մասին,
Նախ և յառաջ դիմեն դասին
Քանզի շահողքըն մնասին,
Յայլմ ճանապարհաւ հասին

Ի վեր գրոյս գծեալ գոյ գիր,
Երկու «կենօք» շարեալ է բիր
Առողջն դառն խէ է եղեալ,
Անունն եղեալ բոլոր դպիր

Մանուկն ի տեանց մօրն դիէ,
Յայնժամ թէ քաղցրութեամբ լի է
Լուսոյն գրեալ՝ Կոմն յի է,
Չէ ընթերցեալ դպիր գի՝ է

Նախ և յառաջ զմիտոյ հարթէ,
Քեզ խոնարհիլն յոյժ պարտ է,
Ընթարդութիւնդ որպէ՛ս զարդ է,
Որ ճառագայթն՝ «ճառապո» է

Ով որ գիտէ զհնարքս իւր,
Որ փառ է լզրանըս բիր,
Է՞ր անցանէ ճա յոլով ջուր,
Չերկնչելով իրեն խիտո դիր

Բայց փոքրացայլ նա լինելով,
Ընդ այն առ ափն չամցամեղով,
Յայնժամ առ մերձ անցատրացն,
Լինի ծաղր ամաչելով

Ընդ ձեզ խօսիմ, եղբարք բարի,
Խնդրոսածովք հայցմամբ կարի,
Ունկնդրութեամբ զքանս ընթեռնով,
Եւ մի՛ նման այսամարի

Քանզի և ոչ եթէ նանիր,
Ծարադրեցի անայխտան իր,
Ջսս վայր բանից մի՛ նմանիր,
Որպէս մածոն, չորքան, սրանիր

Այլ կողմանէ յատուածակոյս,
Իմա թզսս և ա՛ռ քեզ յոյս,
Պտղաբերեա՛, ո՛վ աչաց յոյս,
Որոտընդոտ գարնանաբոյս

Ձի գիտութիւնն չարեաց սանն է,
Գերազոյն և գերապանծ է
Ե՛ւ և տգէտք անմտացեալք,
Ջրանլա մոցա ոստաքանց է:

Չեմ նեպեալ ուսուցչաց դուռն,
Ըզբդանցից հարեալ բուռն,
Եւ ո՛չ դողան քան թզուռն,
Բանլս հիւսեմ խտն և խառն

Չունին նորա միտքս դադար,
Ընդ հմտիցն է սիրտըն գադար,
Երբ վարժութեան չունիս նշան,
Ընդէ՞ր Սաղմոս ձեռքդ կադար

Չունին խմատութեան տեղի,
Ո՛չ շարական ոչ տեղի
Ջմարդն խաչքեն մման ասեղի,
Սրբոցանեն դառն լեղի

Եւ ոմանք, որ աղ արձան են,
Ոչ բան գիտեն, ոչ հարցանեն,
Եւ որք ճատեն ոչ հասանեն,
Չեն խոնարհիլ, փաթոյի մման են

Բազումք գոն, որ ոչինչ գիտեն,
Մօտ խմատունոց խալատ լոնն
Յորժամ լոնն՝ շուտ ւովորեն,
Եւ վառն խմատունոց խոր փորեն

• ,

Ասեն, թէ՛ եւ վաղ գիտի,
Ջաղ բանքդ պահեալ ի մար
Այսպէս պատասխան տան յետի,
Խոցեն ըզսիրտ սլաքս մետի

Իկնալիսիք գոն, որ ո՛չ գիտեն,
Խոնարհարար առ մարդ դիմեն
Ճշմարիտ տրեղի այն է,
Որպէս ասաց հայրըն Պիմէն

Ե՛մ որ չխօսիմ քան մի գրաբար,
Ոչ գիտեմ թե զի՞նչ է կապար
Ա՞խ, հոցա գլուխըն վաղրապար,
Ես իմ ձեռացյա մէկ տապար

Նորա մաշիմ ի հուր անանցն,
Որք նմանին լիր կանանցն
Ես զարմանամ, թե ամէն մարդ
Իր պակասն է՞ր չառնող լանձն

Ե՛մ և բազումք՝ մոռ արթուն,
Մեծ բարունիք և քանիքուն,
Իմաստութեան աղբիւր և տուն,
Բայց հեզ խոնարհ և սրտի սիւն

Այնպէս մարդն է սիրելի,
Որ զինքն համարէ եղկելի
Ով որ զինքեան գիտուն ասէ,
Նա է տգէտ, մեղադրելի:

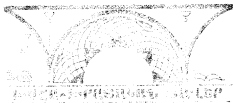
Նաղաշ Յովնաթան, ջա՛նք արա,
Գունահը մալ էլլա չարալ *
Տգէտ, հապարտ մարդոյ ձեռաց,
Զաղըրուրամ մարա՛ր հարա՛լ-**

---

* Մեղքիս ծար արա

** Կանչում եմ օգնության հարկը

60 ՏԱՂ ՇՈՒԹՈՒԹԵՑԻ ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՍՆԵԱՆ ՎԱՍՆ ՀՌՔՈՑ

Փառք և գոմարթին տա՛րք մեր ստեղծողին,
Որ մեզ համար տնկեաց ջաննարի քաղն.
Կերակոր, հաց, գինի մեզ պարգևողին
Ելնենք հող և մոխիր, ծառայ, մատաղն

Մէջիս պիտի մտոյլ աղանձանայ,
Հաղիղաք խօսքերն ամեն իմանայ,
Իր հոգոյ քաղչային դռներն քանայ,
Որ լն կեանքն քաղ՝ ծաղիկ գամբաղն

Սողոմոն քազաւոր և Աղեքսանդր,
Հիմի ո՛ր է մեծ մարդ քանց նորա ծանդր,
Զտարան յաշխարհէս մէկ հիլալ տանդր,
Զանց արա՛, ժառանգէ՛ երկնից չարքաղն

Դռնեա՛յ, թէ դու ինչ խաքեքայ դռնեայ ես,
Սոստ երազ անցատր, խիստ քերաֆայ եմ,
Ծառ քաշի քեզ համար ջար ու ջաֆայ ես,
Էհտիպար չտեսայ էս օրէն վաղն

Ծառ մարդիկ աւելի աշխատեն, գամձեն,
Նոր շինութեան համար միտք ամեն, տանջեն,
Էս գիշեր հոգիդ ի քաց պահանջեն,
Ետդ չեկաւ Վազարոսի ծիծաղն

Ո՛վ մարդ, որ հարուստ ես զսուրաֆով, փողով,
Դու մի՛ լինիր հայարտ մակատով, կողով,
Վաղն մերկ մարմինդ կու ծածկեն հողով,
Վերայ գերեզմանիդ դնեն դազաղն

Կապել ես ոսկեղէն դուրջաղ քամարն,
Ո՛նց ես անց կենալու հրեղեն կամարն,
Տաղդ ես քո մեղաց թիւ և համարն,
Քո հալն ո՛նց կլնի, ետար, էն չաղն

Դու շիտակ հողագործ մարդդ մնան ես,
Էն կու հեձնա՛ ինչ որ ճեռօքդ սերմանես,
Արտոմդ սէր տնկես, մախանձն համես,
Շուտով կերթաս դրախտի այգեքաղն

Դու պատուէ վարդապետն, քահանէն,
Հոգւոյ իշխանէն, Քրիստոսի հրամանէն
Օրհնութիւնն անպակաս արա քո տանէն,
Նոքա եմ մեր հոգւոյ կերակրի աղն

Աղբատն տար առնդ, կշտացոր փորն,
Մերկութիւնն ծածկէ, Քաքցրու շորն,
Հին շորին փոխարէն լիտ կառնուս նորն,
Հոգիդ կու մտանէ լուսոյ օրադն

Մարդոյ աշխատանք մի՛ մոռանար հարգիւզ,
Քո ծնողն պահէ զինչ վարդ և նարգիւզ,
Կռգես գնա՛ Կիլան, Իսպահան, Քարվիզ,
Քո դրկիցն է քեզ պէտք ու քո օյմադն

Պաս կու պահես ու սէր չունես, է՛ն ասէ,
Ի՛նչ օգտու աստանայէն, ամէն օր պաս է,
Որ անգեղջ նախանմոտ, չար ու վատվաս է
Անշէջ կրակըն է նրա նաթաղն

Երբ քո ընկեր եղբարց կու փորես չարն,
Քո ուղն կու ընկնի թալակի լարն,
Դրուստ է աստուծոյ միզանն ու քարն,
Դու քո սրտէն հանէ ծառայ բարդաղն

Դու մի՛ սիրեր սուսն, քուֆրն ու բռնասանն,
Դրուստ արա աղբատի դատաստանն,
Մեղայ տուր, աղօթէ Աստուծոյ տանն,
Կու լսես հրեշտակաց սազերն ու տաղն

Նաղաւջ Յովնաթան, մեղքերդ շատ է,
Ե կ, զաւստած շատ սիրէ, աշխարհս ասէ,
Հինգ կազ կտաւ պահէ, մարմինդ պատէ,
Մէկ «Հայր մեղայ» ասէք խօսքերի սաղն

**70. ՎԱՍՆ ԳԵՂԵՅԻԿ ԱՐՈՒԵՍԱԽՈՐԱՅ, ՈՐ
Ո՛Չ ՃԱՆԱԼԾՈՂ ԿԱՅ ԵՎ Ո՛Չ ՊԱՏԻԻ ԳՆԾՂ**

Շնորհալից մարդ կալ, որ չեմ լինիր քոն,
Ուսանիմ արհեստ, լինին բանիրուն,
Եւ թէ ընդամենն փոքր ինչ մեծութիւն,
Եւ կամ զգեմուն խելայ գոյնգոյն:

Անշնորհ ծոյլըն, երբ տեսամէ զճոյն,
Նախանձոյի սիրտն և դառնայ արիւն,
Թէպէտ առերես խօսի քաղցրագոյն,
Բայց ծածուկ կամի տալ դեղ դառնագոյն:

Լաւ փէշաքարին գլխիմ է վայըն,
Հէրկեզ չեմ ջոկում փառն և խաղն,
Թէ Հնդառանայ մառն և զատըն,
Թէ Նարաշամբին խաշար առտաղն:

Խօ ձայնատրին քաղցրամայն քաղըն,
Խօ զոգոսան էշ, խօ թագայ գաղըն,
Խօ քաղցր մեղր, խօ լեղի դաղըն,
Հէրկեզ խապար չեմ՝ ինչ է պատճաղըն.

Ջատահիրջին գիտէ ջառահիր քարըն,
Արծաթի դատրն գիտէ զարգեարըն,
Էշն ի՞նչ գիտէ, գիւնչ է տօմարըն,
Եւ խոզն ի՞նչ գիտէ մարգարտի շարըն:

Իմ քաշած պատկերն, որ լաւ ըսանկ է,
Բանն քարակ է, դեղն ֆռանկ է

Հինց պատկեր կառնին, որ քոռ ու բանկ է,
Կասեն «Աժան է քան՝ խիտ քանկ է».

Բարակ մանողն աչքին վաճառեց,
Եւ հաստ մանողն՝ տոմ ու տեղ մարեց,
Մազ մանողներուն ճրագն վառուեց,
Զէրպապ գործողին սիրտն պատատուեց

Ո՛րք է հանց խօճայ, որ դալարաթ քաշի,
Ընկած փեշաքրին դարդերն տաշի,
Ամէնքն ալ կօպիտ են, սուր և մաշի,
Կու թողին, որ մարդ հալի ու մաշի

Մանատանդ հալոց ազգն է հար նրկուն,
Որ չունին իշխան, թագաւորութիւն,
Պատտական մարդուն կու տան նեղութիւն,
Խօճալքն խմեն միմեանց ողջութիւն

Եւս առաւել ի մէջ իւր գեղի,
Որ միշտ տան ըմպել դառնազօղն լեղի,
Բալց որիչ տեղում մա ոչինչ նեղի,
Ալ տան փոքր ինչ խնդրութեան տեղի

Մարդ կալ, որ խօսի շաքար կու ծամի,
Խեղքըն լայն ծով է և միտքն՝ գեամի,
Տեսնեն, որ չունի կոտորիկ դալամի,
Կասեն «Լո՛ւտ, կացիր, գո՛ղ և հարամի».

Մարդ կալ, որ մէկ է և հազար ամէ,
Հազար մարդ էլ կա, որ մէկ մի չամէ

Ազա էմ մէկն, որ հազար ամէ,
Անկէտ մարդուն մօտ նա փող մի չամէ:

Մարդ կայ՝ չի՛ կարել մէկ փողի մանէ,
Ջողհակին զօռօմ պոլոլումիչ կանէ,
Թէ ալսօր մէկ թօփ բա զէրպապ հաւնէ
Տե՛ս, որ չի գիտէ անքան հաղկան է:

Տղէտ խօնայ կայ, որ կերթայ քաղաք,
Չի՛ ջոկիլ միմեանց շարդամ և՛ գաղաք,
Կասին «Համեղէ՛ք, պարօն Օաճնազար»,
Նա ինչ որ խօսէ՛ կասին սաղ հազար

71. ՎԱՍՆ ՏԳԷՏ, ՀՊԱՐՏ ԳՈՌՈՉԱՅ ԵՒ ԻՆՔՆԱՀԱԻԱՆ ԲԱՐԿԱՅՈՂ ՄԱՐԴՈՅ

Օտտ գիտուն մարդըն չի՛ որախանալ,
Ջէրայ տգէտըն չեն հառան կենալ,
Ծոռ բանին խօսի սկսին քարկանալ,
ԹՂ որ չը խօսի՛ սիրտն չի հողանալ

Մէկ մարդ որ տեսնի մէկ քան ծոռ անէ,
Օտտ չես նեղանալ դու ի նմանէ,
Երբ մեղայ չը տայ և ոչ փոշմանէ,
Յայնժամ քեզ խոցէ և հոգիս՝ հաւնէ

Մարդ կայ, որ աչօք տեսնու՛մ ես ծուռըն,
Խրատ ես տալիս, թոչում է դուռըն,

Նա բարկանում է, թեզ ձգում փռտըն,
Դու ամաչում ես, կենալ ես լստըն

Կարդացող շատ կայ, խելքն թերն է,
Կասէ՛ «Մածունն սպիտակ չէ, սե՛ է»,
Տոյց կու տաս, կասէ. «Այս մարդս խն է»,
Թշմամի դառնայ, քամարսանք ձնէ

Մարդ կայ, որ փորն ձգես մէկ թագի,
Մէկ աք չի գտնիլ, շուտ դուրս կու վազի,
Թէ սովեցնենա՝ չելնիր լրագի,
Զի թողել մօտըն, ոտըդ կու խագի

Կարգաւոր շատ կա անեմի, անխաշ են,
Թալիմ չեն առեալ բազում դոմաշէն,
Անկորս սղոց են, բոքս թալրամբաշ են,
Ո՛չ փաշտ կու կտրեն, ո՛չ տախտակ տաշեն

Մարդ կայ, որ «տարր» է և «ծաղկանց դաշտ» է,
Անուամբ «նզմատր», «աստուածապաշտ» է,
Բայց յոյժ մեծամիտ և կամապաշտ է,
Նա դիտարանկ և կոտապաշտ է

Ջէրայ պինդ լցեալ ի չարեաց անտի,
Փառասէր բանից խիտո հնազանդի
Եւ հազար մարդոյ սիրտն կու քանդի,
Կասէ՛ «Թրէնք կամ իմում յարգանդի»

Մարդ կայ, որ ինքն չանել մեծութիւն
Եւ ոչ գործակալ փոքրատրութիւն,
Անողից հետ կանէ նախանձ, չարութիւն,
Բամբաստ, փորէ յորդապք մամուն

Հենց քարկացող կայ՝ որպէս շիւ կօվ է,
Ինքն կռիւ տալ, ինքն յառօվէ,
Կասէ «Մարդ ես եմ, տեսնեմ նա ո՞վ է»,
Յաշխարհս բամբաստ և զինքն գողէ:

Գոռոզ մարդ էլ կայ՝ սառսանի նման,
Որ ինադ կանէ, վընաս տալ իրեան,
Իր չոր գլուխն կու մնալ միայն,
Կասէ «Շակատիս ես խփատ եմ հառան»:

Մարդ կայ՝ սարնգաւ և դիւանքոտ է,
Անունն սլարոն, կապէն մախմոտ է,
Թէ որ խիզանն դառն և տխուր է,
Տե՛ս, որ իր խելքին փէրկէլն ծոտ է

Հազար մարդ կովից, կրակ տան դուռըն,
Մարդոյ տուն քանդէն, կու կոտորին կուռըն,
Մէկն էլ չի ասեր, թէ ես եմ ծուռըն,
Կուզէ որ աշխարհս սիւնդ կոթեն քուռըն

Խեղօքն որ խօսի ի դուրս թէ ի տան,
Տէւաքն ծոեն նորա ամէն քան,
Կասէն «Մեր խելքն խելքիդ չէ՛ նրման,
Տե՛ս, որ դու դիժ ես և անմիտ հաշխան»

Հենց իմաստուն կալ, որ նորահասաւ,
Որ շատ խոնարհ է, դեռ է՛լ կանոն դաս,
Դեռ զնա պատուէ որպէս եւկէ քաս,
Նա զքեզ սիրէ, երբ խրատ կու տաս.

Խելքն ունի գինս է, եաղութ, զմրովս է,
Դատած խազինայ, թեմետկ թովս է,
Բնու ծախսու բան է, դոտարաբասան մոֆթէ,
Չը գիտողին մօտ՝ մէկ ջուխտ ապովս է.

72. ՎԱՍՆ ԲԷՂԱՅՐԱԹ ՄԱՐԴՈՅ ԵՒ ՏՂԱՅՈՅ ԽՐԱՏ

Նամուս դայրութի լաւ մարդն ա՛յն է,
Որ գիշերն ի բուն բարակ միտք անէ,
Մտքով իր բանն ի գլուխ հանէ
Եւ ապա թույլ տայ, որ քունն տանէ

Մարդ կալ՝ դատիլ չի, դատածն ցրովի,
Ոտէ ու յամէ, տուգանք տայ, կովի,
Որ խօնալ տեսնի՝ փօշիմանի, երվի,
Ռանկն քաշովի և լեզուն թերվի

Խելօք մարդն կանէ մողեսք ու փէշայ,
Տունն ոտախ պանէ որպէս զփաշայ,
Գիծն կու նստի, կանէ թամաշայ,
Օղու ուշադըն՝ մերկ, քաղցած համաշայ

Ծոլկն քուն կլնի հարքան, վեր կենայ,
Դատարկ ծիծաղի և ուրախանայ,
Ծուն կռուեցնէ և տառ պարծենայ,
Որտեղ որ կոխ կայ՝ ամէնն պատմէ նա:

Քուռ մարդու մայէն է ստան ու ծիծաղըն,
Սուս երգում ուսէ, քան թէ օյժաղըն,
Թէ շինէ աղօթից տանար օթաղըն,
Ղալէկն ծուռ կլնի կամ փուլ գա թաղըն

Անտէր տղա կայ անխելք և անտաշ,
Ընկած անփէշա, մերկ, աղքատ, անճաշ,
Ծնացող, տաքսաղ, լալով տաղիս վաշ,
Ղարուզ պարտական անում քաշուքաշ

Հայր կայ, որ զինքն տաղիս քարէքար,
Զորդին շինում է ճարտար փէշաքար
Յետոյ կանգնում է հօրն դաւէքար,
Ստում է «Անխելք, խարած, խեղագար»

Տգլտն խրատես՝ չէ լսել բանի,
Քանի որ հեշտ է՝ բարի անուանի,
Յորժամ փորձութեան մէջն անկանի,
Յայնժամ խրատն յիշէ, փոշիմանի

Ինչ պէտք է խրատն փորձութեան յետըն,
Երբ աննդ մտառ սրաքառ նետըն,
Էնտուց յետ կուգես՝ խրատ տա վարպետըն,
Էլ հերկիզ պէտք չէ, ընկել ես գետըն

ՅԼ. ՎԱՍՆ ՓԸՆԹԻ ԵՒ ԱՆՀՈԳ ՄԱՐԴՈՅ

Փընթի մարդիքն են քեօմուրի մանդալ,
Դոռն լցած է սրբանք և դադալ,
Էնօր կեօրայ է տան մէջն սրղալ,
Ջոր ինչ իշու թաւայ և եղտոտ քաղալ

Աչքաքաց քօռ է և մարդ կու խափէ,
Ուօից տակ իքմին մա ոչ հաւաքէ,
Կոխելոյ կոտրէ, կամ ի վայր թափէ,
Տե՛ս, ո՛չ ամաչլ և ո՛չ կու վախէ

Փաքիզայ մարդն է յիստակ և պարզ ջոր,
Ոսկի է դոռն, տունն և կըտոր,
Այնպիսի մարդոյն շատ գոգասանք տոր
Նա փաքին թքէ, գլխին անէ ճոր

Մեծատան փառքն լալ փոքրատոյն է,
Մարմնատր կեանքն, իրեան կուշտ փորն է,
Երեխոց կանանց կարմրիկ ջորն է,
Ձկան համեղն, թազայ ու մորն է

Եթէ հաճաթ տաս դու ալլոց մարդկան,
Կամ քոնն մնայ օտար մարդոյ տան,
Նստարն տոր իրեանց, քոնն առ թուրզան,
Թէ չէ կու կուտրին կամ կու գողանան

74. ԽՐԱՏ ՊԵՏՔԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅ

Ո՛ր մարդ, որ կամիս կեանքդ երկարի
Եւ խաղաղ մղմաս Վերայ աշխարհի,
Թող չար խօսելոյ լեզուդ դադարի,
Փախիր ի չարէ եւ արա զբարի

Թէ քոյ ընկերին դու չար կամեմաս,
Զարն քեզ կու գայ, անմար կու մըմաս,
Բեօճտան բաներէ սխտի ճեռանաս,
Աչացդ գերանմ տե՛ս, որ զդքանաս

Զար խօսք որ լսես, շուտով մոռանաս
Եւ բարի բանին ակամջդ բանաս,
Անցատր ընչից չլնի դառնանաս,
Հող ես, եւ վերջն սխտի ճող դառնաս

Փոքրին դալիլ կաց, որ է՛լ շատանայ
Օտտն կու խնդրես՝ խիստ կու փոքրանայ,
Խեղօք մարդն այն է՝ իր չափն իմանայ,
Երեսպաշտ մարդէն փախչի, ճեռանայ

Պարտ ես, որ բանն բառոյդ իմանաս,
Եւ ապա մարդոյ տակ կամեմաս,
Զերայ մոցա ստտն է որպէս ծակ կարաս,
Հոգոյ եւ մարմնոյ կու տայ շատ վըմաս

Առանց քննելոյ և վկայութեան
Մարդոյ չբարկանաւ, չանեա դատաւտան,
Վերջն հայեացես դու ամենայն բան,
Առանց հարցանել մի՛ տաք պատասխան.

Խոնարհ տգէտն սիրով խրատէ,
Տէր [այ] հպարտն քեզ շատ կու առէ,
Արիւնճ՝ ջրո՛վ տուա, պատատէ,
Կոխն քաղցր խօսքով կարկատէ

Քեզ հետ խօսողին երեսն հալէ,
Մէկէլ խօսողին ակամջ հետ պառէ
Քանի որ պէտք չէ մասաղա ճարէ,
Պէտք ժամանակն մէկզմէկ շարէ

Թո՛քոյ թշնամին քեզ հետ անկանի,
Ի յ թի կամենայ զքեզ սպանանի,
Հագ և քաղցր խօսք տո՛ր պատասխանի,
Տե՛ս, ոճց կու գոչայ և փոշիմանի

Անհաշտ թշնամուսն դու մի՛ հառատար
Եւ բարեկամքն բնաւ մեռաց մի տար,
Թէ գնա քամպասես՝ էլ քեզ մօտ չի գար,
Արի ետքէն կու գայ, լեզուինը չի գար

Թէ մարդոյ կովիս կամ թէ բարկանաւ,
Քեզ տո՛րք չհամարիս և շատ դառնանաւ,
Թո՛ մեղքդ քաննդ առնես, քեւ ծոռ իմանաւ,
Դու շատ կու խոնարհիս, միամիտ դառնաւ

Այն պահօղ մարդն՝ ոսկի է քիտակ,
Այն չպահողըն չափէ մէկ ըստակ.
Թէ դու ես արած մարդոյ գլուխ ծակ,
Այլի դու գնա, նմա երկիր պագ.

Չընի բաժպանս չըտեսած բանն,
Մածուկ խօսք որ ասես՝ ցած խօսէ քո տանն,
Ջէրայ կու լսւ քո ճարեանն,
Քեզ յայտատակեն, տանեն դիւանն

Չասելոյ բանն քո տանն չասես,
Լեզուդ կու տօքի ալոց էլ կասես,
Մեծատան մարդոյ ընդդէմ մի՛ կացցես,
Քո փորձած մարդն, չընի՛ նոր փորձես

Լըսես, որ մեծ մարդ ձգել են փառաց,
Դու մարդոյ չասես շուտով քիմարաց,
Մէկ ալ կու տեսնես, որ նա լետ դատցած
Եւ գալի նման զքեզ պատտարած

Սոստ կասես, որ վառ սրտիս չոր մաղէ,
Թէ իմ թշնամիմ քո նդած դուրսաղ է,
Տեսնես նա դուրս գալ, ուրախ ծիծաղէ,
Դու կաց ամաչէ, երեսդ գաղէ:

Լաւ է ընդ իմատունոց միշտ քաղցած մընալ,
Քան ընդ տգիտաց ուսել և ցնծալ,
Լաւ է ի տուն սգոյ ողբ և լաց երթալ,
Քան թէ արբեցողաց տունն վեր խաղալ

Դու շատ մի սիրեր օրադ-աղվանքն,
Ասքանք խաղինադ ինչ որ կադ տանքն,
Մեկ օր կու տեսնես բրած գերեզմանքն,
Դազադք քերած, դրած դուանքն

Երբ որ հայելին մօտ առ քեզ քերես,
Որպէս որ նայես՝ աճնպէս կերկես,
Ծորեն սերմանես, որ հաց վայելես,
Եթէ փուշ տնկես՝ հողիտ կու էրես:

Մէկ մարդ, որ դատի, շատ հարպտանայ
Եւ ողորմութեան գործոց հեռանայ,
Նշման է աղքերի նա մարմորինայ,
Որ օսմաք լինի և ջուր չունենայ

Ատես՝ չար անխանձ և պիղծ շնութիւն,
Սէ ր արա, աղօթք, տո՛ւր ողորմութիւն,
Միշտ խոստովանեա՛ւ և առ արեութիւն,
Կերթաս առ Քրիստոս՝ երկնից ցընծութիւն:

Գընա՛ պատարագ, զտեսնէ զոհացիր,
Մահազու մեղաց փափիր, հեռացիր,
Կուգես մեծանաս շատ խոնարհ կացիր,
Դու փոքր խօսէ և շատ իմացիր

Շատ երկարեցի եւ համարժակ բան,
Լճորեմ ներեցի ք իմ պակասութեան,
Իմաստուն մարդոյն բան մի բառական,
Իսկ անմտիցն քիւր բան և խքան

Ըլ ոչ որ մտցի զաչս նոր շուրաստան,
Յիջեսցէ և զիս՝ Նաղաշ Յովնաքան,
Ըզմեզ քիչօղբն եղիցին աքօսան
Քրիստոսի նայնին և արքայութեան

75. ԼՈՒԱՐՈՒՔ ԴՈՒՔ ԱՄԵՆԵՔԵԱՆ

Լուարուք դուք ամենեքեան,
Հայրք և եղբայրք պատուական,
Զի ասացի քանի մի քան,
Բոքե խրատ ինչ օգտութեան

Թէ որպէս վայել է մարդկան
Շարժիչ քաղաքավարութեան,
Թե աշուարդ և թէ՛ ի տուն
Օտարք և ընտանեկցութեան

Առանց մեծարանք տուն չերթաս
Եւ կամ թէ պէտք քան չաւանաս,
Դուռն ծնծես և անդ մնաս,
Լ քր մեծայեմ՝ ի ներս գնաս.

Նախ և ասաց որ և գնաս,
Երբ մտանես ի տուն և դարպաս,
Թէ տեսանես զաղդ և ակաս,
Սնդուկ, թնկեր, ապիսօր և քաս,

Եւ առ արուստատորքն դաս,
Որք ունին անդազներ դաս-դաս,
Զիկնի աչքդ վեր համբարունաս
Մտմ ցոցս հալել կամենաս.

Մի գուցէ ընչից ձեռն տաս
Եւ կամ առնուս՝ ինչ ցանկանաս,
Թէ ցանկանաս կամ ձեռն տաս,
Նորին տիրոջ վիզն կու տաս

Յորժամ թաս տաս մէջ սեղանոյն
Մատրդ մի՛ ձգել մէջ գինոյն,
Թաւսն կալ փոքր ինչ հետագոյն
Ի բերանոյ գինոյ կըծոյն

Թաս խմողին հացիւ աստուշ,
Գողին մի կենար որպէս փուշ
Թո՛ղ որ խմէ, ուտէ՛ մէկ նուշ,
Այնժամ աստացես, թէ Անուշ

Ո՛ւմ եւ թաս տալոյ զօրացի՛ր,
Թաւսն լից եւ մօտն կացի՛ր,
Պատասան որ ուտէ՛ խմացի՛ր,
Յայնժամ թաւսն տուր, կենացի՛ր

Թէ չուր խմես պինդ մի՛ փնչալ,
Երբ ծիծաղես՝ մի՛ խրխնջալ,
Ի մէջլիսին դու մի՛ ճնջալ,
Փոքր բանի մի՛ տրտնջալ

Մարդիկ նստեալ կամ կանգնեալ կան,
Կամիս անցնեալ ի կողմն ալն,
Ձեռք ծանոյ, որ յետ կենան,
Ապա անցիր ի մէջ նոցայն

Պոմն չտաս գինչ էշ բաղնիսին,
Քանց էշ պակաս է այնպիսին,
Փեշերդ ժողվէ ի միասին,
Որ չտաս մարդոյ երեսին

Երբ մէջլիս գնաս՝ նստիւր քաշ
Եւ մի գերին կողմն քաղտաշ,
Թէ չէ կու գալ քանց քեզ մեծ քաշ,
Կասեն «Շած նստիւր, ով անտաշ»

Դու մի նստիւր լայն և զարեղ,
Ընկերիդ տեղն թողուլ նեղ,
Շած խօսիւր, փոքր և համեղ,
Թող ընկերդ էլ խօսի մէկ ձեղ

Այլ և յորմամ բազմիք տեղան,
Քող բաժին ճաշն կեր միայն,
Զի դնես այն դարտակ աման
Քո ընկերին դեմ հանդիման

Թէ փչէ քեզնէ գինոյ հոտ՝
Բերանդ մի՛ տանիւր մարդոյ մօտ
Փսիկս ոչ որպէս խող սղմոտ,
Սոցա չասես մարդոյ նենգոտ

Գինեւերն խելաց դատնալ,
Զինչ մեղք որ ասես գործէ նալ,
Ինքն իր սրակաւն չիմանալ,
Երեխեքն քաղցած կու մնալ

Գիցնի՛ն է՝ հարիւր դիանի,
Մէկ մարդն՝ հազար թումանի,
Ծառ խրմեղն մարդ կու ապանի,
Գլուխ ցաւի, չի կենալ բանի

Ամօք է գիւնով մարդից
Ուժով գիւնի սաւն և ջարդին,
Մէկ տօլուն՝ տառ Բիւնաթին
Մէկըն էլ մեր մամ Գիւլվարդին

Տեսանես, որ ծոված՝ գտակն,
Գլուխն կոխած քարծի տակն,
Աչքն չի տեսնում մըհակն,
Բռնած է քաշքաշում փակն

Յորժամ որ հանդիպիս մարդկան,
Որ ծածուկ գիր գրեն կարդան,
Փողի աման, բիւսայ բանան
Կամ մարդոյ ծածուկ ասեն բան,

Իսկ դու մի՛ մօտենար ընդ աչն,
Բնա մի՛ հաշիւ յախտեան,
Մի՛ ասեր, թէ՛ Զիմչ գործեցան,
Թէ չլ կտան խելաց յունայն՝

Յորժամ որ լսես ծածուկ բան
Եւ կամենաս ասել մարդկան,
Մի՛ ասեր, թէ ումէ՛ ծնած,
Մարգիսն արագ կամ Յովնաթան

Երբ մարդոյ վատ ասել կամիս,
Պիտի որ ստտ և անդ հասիս
Մեղք է և հեշտ գործել չարիս,
Վարձք և դժվար՝ գործել քարիս

76. ՎԱՍՆ ՀԱՏՈՒՑԱՆԵԼՈՅ ԶԵՐԱԽՏԻՍ ԱՇԽԱՏԱՌՈՐԱՏ

Լաւ աշուեստ ուսիր և շատ գիտութիւն
Որ չքաշես դարտ և պակասութիւն,
Թէ պարտաւ շրջիս և լինիս հեշտ քուն,
Քաղցած կու մնաս որպէս գաղ և ջուն.

Որդիտ խրատէ, լաւ բան տրոխացոյ,
Քանի դպար է՝ մէջքն կեռացոյ,
Յորժամ մեծանայ՝ ի տան քաղմեցոյ,
Ընդ թեզ ցնծալով զնա ուրախացոյ

Կիպտա փեշայիտ շատ չի զարմանա,
Թի հաւանեցար՝ աղնպէս կու մնա,
Կամքդ փոխես յորժամ դարձիւ երդաւ,
Ըռաւար չէղհի, թեոյ չը բանաւ

Քե ծնողազն, որ թեզ եմ տխտնաւ
Եւ վարպետացըն գործով շնորհատիւտ,
Լաւ պատիւ տրաւ, օրհնութիւնն տո,
Որ լինիս հոգով և մարմնով պաշտաւ

Քանց քեզ վարպետին է վաղա՛ն արայ,
Վաստ խօսկով չանկես սրտիկն՝ ետրայ,
Մի՛ գքեզ գովեր, մի՛ կամչեր հարա յ,
Թէ չէ քեզ կասեն «Ա՛յ ուզուն դարայ»

Ո՛վ որ քեզ սիրէ արտովն չարմար
Եւ միջօրդ անէ ոսկեղէն կամար,
Բայց դու էլ մեռիր միջոս նորա համար,
Եւ աշխատանքն քնաւ մի՛ մոռամար

Ով հինգ փող արար առ քեզ ըարտօթին
Եւ թէ ոու ունիս քիչ կարողութիւն,
Դու մէկ փող հատող նմալ լատութիւն,
Հիլնիս արվորես իշու բնութիւն

77. ՎԱՍՆ ԵՐԱԽՏԱՄԱՌՈՒՆ ՄԱՐԴՈՑ

Ռմանք ի մարդոց օգտեալ կանկնեցան,
Ատին բազում գանձ և հարստացան,
Բայց մէկ փողի չափ մունճաթ չիմացան,
Մարմնով խնդացին, հոգով կտրացան

Մարդ կայ ընկերին կու տայ երազան,
Նայ չէտ կու դառնայ որպէս չար գազան,
Սիրելոյն գլխին կտորի գառազան,
.

Հէցց զալում մարդ կայ, որ նորա անուամբ
Դու հազար անգամ շինել ես լաւ քան,
Քէ մէկ օր ասեաւ «Ե՛կ, օգնեա՛, երան»,
Նա շուտ կու փախչի և մտնի մառամբ

Յորժամ պէտք լիցիս՝ կու գայ աղաչէ,
Անկանի ձեռքդ և ոտքդ պաշէ
Բանէն որ պրծաւ՝ էլ ի՛նչ կամաչէ,
Գալ օրն կամի, որ զքեզ խաչէ

Պէտք եկած օրն շուտ գալ ետեքդ,
Քեզ մատաղ կլնի, օրմնէ արեւդ,
Գալ օրն կուգէ, որ կտրէ թւրդ,
Խօսիս չի խօսիլ, չառնել բարեւդ

Ա՛յ քեմարոյսք մարդ, դու ընկնիս բախդ,
Մարդոյ լատութեան է՛ր կու տաւ բազայ,
Լաւ մարդն է հազիր և սրբած շուկայ,
Որ պէտք եկել է, ալլի պէտք կու գայ

78. ՎԱՄՆ ԶԱՆԶԱԼ ԵՒ ԽԱՐԵԲԱՅ ՄԱՐԴՈՅ

Հալալ պահօղն իր առեւտուրն
Նայ է մեր եղբայր, սիրելի հօրն
Նաքազ ջանջալին վնասէ իրն,
Երեսն քսեա գործնելի մտրն.

Փող և աման տաս' թէ՛ ինչ իրմից առ,
Զի՛ ամեն, կամէ աչ և աչ սրտո՞ւստ
Փողմ կու խարճէ, ամանն յետ չի տալ,
Դու սկսանիս գանկատիլ և լալ

Կամէ աչաց դէմ ֆէլ ու ֆան և ալ,
Բանն ետ ձգէ և կամէ իմնալ
Կարէ աշխարհն ծամել և կու տալ,
Կարդիկ կու խաթէ, կառնու, ետ չի տալ

Վասն այն ծակ և հիւն կու մնալ շորն,
Եւ չի կշտանալ իւր ջատում փորն,
Բեզմէ փոխ կառնէ հաճարի մորքն,
Յետոյ քեզ կու տալ ծակած տկճորքն

Նա սուտ կու գրէ իւր դեֆտար գիրն,
Վիզմ կու ձգէ շարիտ քննտիրքն,
Փոխ կառնու փողի լաւ և ընտիրքն,
Յոռոյ քեզ կու տալ դաւալ և կարմիրքն

Խարերայ չր լինիս, աղին օյիննի,
Զարես՝ ընկերքս քօռ է, տեսնիլ չի,
Դու[ք] ստեղծուած եք միոյ արարչի,
Վասն է՛ր՝ դու գիտես, և նա գիտել չի

Անխելք մարդոյ հետ չանես առ և տուր,
Էլ չես ազատիլ կուղես հազար յետ տուր,
Թէ դոլվար է գալոյ քեզ աստծոյ տուր,
Թէ չէ վազվազե դու կարէ կտուր

79. ՎԱՍՆ ԷՀՏԻՊԱՐ ՅՈՒՅԱՆԵԼՈՅ

Էմտիպարի կաց, չի մպարտանաս.
Կարդալ, գիր ուսիր՝ հետապ իմանաս,
Որիչ ամանաթ և գիր չքանաս,
Ատոռածով պարծեցիր, որ շատ մեծանաս:

Չկարդացող մարդըն խառաք է և կուր,
Կարդացողին միտքըն պայծառ է և սուր
Իշխանաց վախիր, որ խօսկն է հուր,
Հարբածէն վախիր, որ կապած է թուր

Մարդ կալ՝ մաշալ է, ապրանք կու ծախել,
Գինն չի գիտել, խեղճ և ախմախ է
Շատ ածան չառնիս, ատոռածուց վախել,
Թէ չէ գողութիւն քեզ վերալ՝ հախ է

Քանի քարեկամ ծանոթ ունենաս՝
Պիտի ալնչափ աչք, ախանք ստանաս,
Որ ամենեցուն խաթրով գնաս,
Սալալ միամիտ և անհոգ կենաս

Թէ փող ես տալոյ՝ ունիս հազիր փող,
Քէսայիդ մէջն մնալն մի՛ թող
Ձերալ հալալ հախ և վարձն կարող՝
Պիղծ է քան զՅուդալ, մատմիչ է և գող.

Թէ կամիս շիմել մէկ իքմին կամ թոր,
Տե՛ս, թէ կարող ես, ապալ ձեռն տոր.
Ղուին պէս չափէ, ոսկում կոյ տոր,
Թէ չէ՛ կու բահն մարդոյ երես մոր

Մէկ մարդ, որ սիրով քեզ ասէ «Եղբա՛յր,
Ե՛կ, մէկ բան շիմէ դու ինձի համար»,
Եթէ կարող ես շուտով լանձն աս,
Թէ չէ՛ պարզ ասալ «Ես չեմ կարեմալ»

Ձերալ քեզ ապով մա շատ կու մնալ,
Եւ նորա բանն բանէն անց կենալ,
Սիրամ և վնաս շատ կու բաշէ մալ,
Էլ նորա սիրտն ո՛նց կու հովաճալ

Մէկ փողի չափով բան լինի սահալ,
Չասես բան ունիմ, ընկնում չէ մօհալ
Տասն և բասն օր շատ գնալ ու գալ՝
Կու կոտորի մարդոյ իխտիար աֆալ՝

Մարդ կալ հազար հետ ապապրես մէկ բան,
Ականջ չի դնել, մա խիտս է հարան
Որ թոհմաթ անես և կոխ իջեամ,
Կասէ «Չե՛մ ըսել», կու կանչէ ամա՛ն

Ընկերիդ մօտ գնաս, աղաչես դաս դաս,
Թէ ինձ կախում եմ, արալ ինքիմաս,
Չի խօսիլ, կուգես կտրատես մաս մաս,
Իբր թէ ասեմ ծանր է, բանց ալմաս

Տասն մարդից խնդրես՝ չեն շինել մէկ բան,
Որ մոլասանաթ են, նամարդ և եաման
Մէկ մարդ հանդիպի, որ օրհնեալ է ալն,
Շուտով կու հոգալ քո բանն ամենայն

Մարդ կալ, որ ցաւի մէկ ոչինչ տեղն,
Կով մօրթէ՝ կուտէ միսն և եղն,
Կասէ, թէ՝ «ձեղին ցախս է դեղն»:
Մէկ պատաս չի տալ ընկերի անմեղն

Կասէ՝ «Ինձ ալսօր մէկ փող գելոր գալ,
Կողք ընկերս հազար տուգանք տալ
Կուշտ լինիմ, գողնն, ասեն՝ «Լա՛ւ մարդ ալ»,
Թող իմ ընկերն խեղճ, քաղցած կարդալ

Մշմարիտ սիրելի այն է տօստանալ,
Որ արտ ասելէ վախշի, հեռանալ,
Իր անևորին խիստ հալալ կենալ,
Իբրին փող տալոյն նա չի վախենալ

Այն է դրացի և լա հարեան,
Որ նա քեզ օգնէ յատր մեղութեան
Թէ չառնէ բարի և ոչ զչար քան,
Այլոյ լա մարդ է, ողորմի իրեան

Մարդ կալ՝ հոսք չի տալ բարեկամներուն
Նւ թօմնաք կանէ, թէ՝ «Զե՛ն գալ մեր տուն»,
Լա է, որ ասեն հպարտ մեծազոյն,
Քանց թէ որ ասեն խիստ քեզիքսք շուն

Մարդ կայ, որ կասէ՝ «Բեզ դրկեմ պէս պէս,
Դու ինձ հետ լաւ կ'աց և ինձ սիրով տես
Քանի չար գործեմ՝ պիտի որ ծանկես,
Յայնժամ քեզ ասեմ, թէ դու լաւ մարդ ես»:

Մէկ մեծաւորի որ դու հանդիպես՝
Խոնարհիր՝ մինչև քան զլաւն ճարես,
Քաղցր աղբիւրի դատուն ո՛չ գիտես,
Մինչև մէկ ուրիշ դատն չտր խմես

Թո՛ղ ղօնախ և հիր հանդիպիս մէկ տուն,
Ծառ չի՛ լետ ընկնիս, անհող լինիս քուն,
Թէ չէ ըտուխաթ կոտան քեզ բիրթին,
Դուրս կեղնես փոշման որպէս ծեծած շուն:

Առանց թամաւուկ շահով փող չի տաս,
Եւ քարեկամիդ զամին չկէնաս
Թէ չէ դու մաշար և անիդ կոտմաս
Նա կուտէ, խմէ կարմիր գինով թաս

80. ՎԱՍՆ ԲՍՈՒ ԵՒ ՉԱՐԱԽՈՍ ՄԱՐԴՈՅ

Քսու մարդ[ը]ն է օձ և տատանայ,
Միրեկիք միմեանց շուտով հանէ նա.
Պիտի որ մարդ լաւ գեղ զոլախ կեցայ
Եւ քսու մարդէն փախչի, հեռանայ

Ձերայ քո վատն ուրիշին կ'ասէ
Եւ կոտ գայ քեզ մօտ, զնա քամբասէ.
Դու լաւ իմացիր, որ նա վատվաս է,
Մատնիչ Յուդա է, քանց շուն պակաս է.

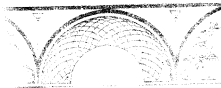
Այնպիսի մարդն է քանց մոռնի ուսուց,
Որ դրդումը ծակէ և մէջն դուրս տալ,
Փոխարէն արքէ և թողութ դուրս գալ,
Նա ոչ ամաչէ և ո'չ նամոտս կալ

Չարախօս մարդոյ մօտ չը նստիս բնաւ,
Նա մրկեալ է զեռ պլեկոծ նաւ,
Երբ ի նմանէ ծնանի մէկ ցաւ,
Քեզ կառնեն «Ընկե՛ր, այս քեզնէ ծնաւ»

Երբ նորա անհամ խօսկերն լսես,
Կամ թերի կելնես կամ կոտ սովորես,
Հոգով և մարմնով մտեալ մոլոր ես,
Յետոյ փոշմանիս, զլուխդ քորես

Խելօք մարդոյ ճեռ չըջիր և խօսէ,
Որ քեզ տեսնողն ափսոսիմ առէ
Հոգեսէր ծերոց խրատն լսէ,
Ով որ որ լսէ քեզ չի բամբասէ

ԱՅԼ ՅԻՆՆԵՐ

**ՃԼ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՀՈՒՄՆ ՏԵՍԻՆ
ՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՍՏՈՒՄԵԱՐԱՆ ՎԱՐԳԱԳԵՏԻՆ՝
ԱՌԱՋՆՈՐԳԻՆ ԳՈՂԹՆԵԱՅ ԿԱՀԱՆԳԻՆ՝
Ի ԿԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԾԱՐԱԳՐԵԱԼ**

Յարդորմամբ արտառուալից
Միրութ մեր զարմուրեալ ստաանին,
Զի աքսոր լուաք ըզման
Յովհաննու Աստուածաբանին,

Որ էր նստեալ տեղապահ
Գողթնեաց հոգևոր իշխանին,
Աքսոր խտուղն ցամաքեաց,
Թօթափեաց ծաղիկ շուշանին

Վարդապետ և քաջ հովիտ,
Մտեր ի հող գերեզմանին
Աքսոր ցրուցեան ոչխարքն՝
Հաս մարգարեական ձայնին

Նման անուամբ և բանիս
Յովհաննէս Ոսկեբերանին,
Սիրող Փրկչին Յիսուսի
Եւ պափող սուրբ պատուիրանին:

Ազրիտ անըսպառ էիր,
Քարոզող դու կեանաց բանին,
Բացատրող խորին գրոց
Եւ սրբոյ Անետարանին

Թովմաքի անուամբ տանար,
Խորհրդով Նոյան տապանին,
Կազմեցեր քարնք և պաղծառ,
Նման լուսնդէն խորանին

Աւա՛ղ և եղուկ ասեմ՝
Ձքս աջակերտացն երամին
Եւ ժողովրդեան գնդին,
Որք ի սուրբ հօրնդ բաժանին

Նաղաշըն հոգաով ցանկալ
Տեսանել զՅովնան քարունին,
Երեսն արտասուօք դըմել
Ի ղերայ սրբոյ տապանին

Ելից երկիրս ամենայն
Ըզհամբառ քաջութեան քոյին,
Ո՛ր հալը, խնդրեա ի Տեառնէ,
Պահել զաթոռ զվիճակ նորին՝

---

* Ունի նշում «Եւ եւ կորուսեալ ոչխարի ձամմ եւ

**82. ՈՂԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՎԱՍՆ ՄԱՀՈՒԱՆ ՍԻՄԵՐՆԻ
ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆ ՎԱՐՆԱԳԵՏԻՆ, ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ
ԵՐՆՋԱԿԱՑ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱԳԵՏԻ ՎԱՆՆԵ՛Ի Ի
ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ՇԱՐԳԱՅԵԱՒ**

Ողբամ արտուաստօք, սրտի ճեծութեան,
Հառաչմամբ ձայնիս, կոծով տխրութեան,
Զի այսօր լուսք համբաւ դառնութեան,
Թէ վախճանեցաւ Սիմէոն՝ Վարդապետ

Մեծըն Հըռոմայ մտեր դպրատուն,
Վարժեալ և դարձեալ երկիր Հալաստուն,
Սուրբ Կարապետի վանից հաստատուն
Եղեր առաջնորդ, Սիմէոն՝ Վարդապետ

Բարեբախտ էիր և պետաւարաս,
Առատութեամբ զայդ վանից մուտ և հաս,
Ի քանդաստանէ և աղքատանեաց
Քեզ տալին սրտով, Սիմէոն՝ Վարդապետ:

Աշխատող եղեր անցինչ և անքուն,
Կազմելով վասն եղբարց խող և տուն,
Այլև բարձրաբերձ մոր զանգակատուն,
Ընդրմ աքոռով, Սիմէոն՝ Վարդապետ:

Պաղալից ձիթենի ի մէջ Տեառն տան,
Աշտանակ ոսկի եղեալ լանդիման,
Լցեալ գործնական, այլև տետական
Առաքինութեամբ, Սիմէոն՝ Վարդապետ:

Հաստատ պահեցեր ժամակարգութիւն,
Եւստ միաբանովք՝ սաղմոսերգութիւն,
Կարգաց և կրօնից քարեմնութիւն,
Սի՛մն եկեղեցոյ, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Վարուքը պարկեշտ և քանի զօրեղ,
Խռնեմ խոհակսն և խիտո համնարեղ,
Բարբի պատուական, քան զակըն բիրեղ,
Թարգմանիչ Հայոց, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Բազմէիդ սեղան մեով փառահեղ,
Խօսելով բանըս քաղցր և համեղ,
Խոնարհատեալ զինչ գտն անմեղ,
Բազմաց սիրելի, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Խնդրեցեր լեղքարց, որք են մաքրասուն,
Առնել սլատարագ երկրորդ քառասուն,
Յանկաջար սրբոց ընտրելոց դասուն
Մարգարեաբար, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Յորժամ վճարեաց քառասուն պատարագ,
Նոյն օրըն եմաս քո մահլէն արագ,
Հրաժարման ողջոյն տըրե հասարակ
Հայրական գթով, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Քաղեցեր մեղաց քոց որոմն և փուշ,
Սրբեցեր հոգիդ զերդ սպիտակ փուշ,
Ի նոյն գիշերի, որպէս խոնկ անոյշ,
Հոգիդ հանձնեցեր, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Զքո մահըն յոսայ ընկալայ դողըն,
Թէ որպէ՛ս իշխեալ գրեզ արատանողըն՝
Երեսդ ծածկել կամ դնել հողըն,
Գեղեցկաստեալ, Աիմեո՛ն Վարդապետ

Մարգարէին բան այսօր կատարեաց,
Խռտըն երաջտոյ փութով ցամաքեաց,
Ծաղիկըն վայրի ամա թօքափեաց,
Անո՛ւնը մնաց, Աիմեո՛ն Վարդապետ

Ունէիր հրաման, ո՛վ հայր սրբազան,
Որհնել քաճանայ, սեղան՝ առազան,
Արդ, դատարկ մնաց թագ և գառազան,
Ում կամիս բաշխել, Աիմեո՛ն Վարդապետ՝

Ընտիր քարոզիչ, բերան քաղցրաշունչ,
Հեզ և համբերող, կալով անմոռնչ,
Քեմ և ժողովուրդ մնաց անտերունչ,
Քաջ հոյիս բարի, Աիմեո՛ն Վարդապետ՝

Քեզ կու վայելեր թագ և շորջառն,
Ժողովուրդք մնաց տխուր և դառն,
Քարոզ ասելոյ քո քաղցր բառն
Ող չեմք լսելոյ, Աիմեո՛ն Վարդապետ:

Կանգնէիր ասեան քարոզ ասելոյ,
Ի դիւեր իբր աղբիւր լեռնէ հոսելոյ,
Էս գրեալ գիրըն ալ չենք լսելոյ,
Ուխտդոյն ծառայ, Աիմեո՛ն Վարդապետ.

Անճէիք որդիդ, արդար դատաստան,
Որբացեալ որդիքդ ո՛ւմ է ապաստան,
Ո՛ր է քեզ նման երկիրս Հայաստան,
Մեծ փիլիսոփայ, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Ծառ վընաս եղև մեզի քո մահըն,
Անգլուխ մնաց Ամլորդոյն գահըն,
Ժիջան լուսառու դամբար և ջահըն,
Զա՛րդ եկեղեցոյ, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Ով որ որ լուա քո մահ և սուգըն՝
Եմուդ դառնութեան ի ստուեր և շուքըն,
Ժափեաց ի յաչաց դառն արտասուքըն,
Սնուաւք հոչակեալ, Սիմէո՛ն Վարդապետ.

Ո վ սուրբ բարունիք քոյր միարան,
Մեծ և փոքրագոյնք դասք ժողովրդեան,
Սուրբ Հոգին, որ է աղբիւր բարութեան,
Մխիթարեացէ զձեզ ամենեւեան

Մաղթանքոք մօր քոյ և սուրբ Ամլորդոյն,
Տէր Յիսուս, առ՛որ մեզ առաջնորդ արթուն,
Պահեղ զաթոռ իւր սրայծառ հաստատուն,
Հովուել ըզհօտ իւր շնորհիւ սուրբ Հոգւոյն

Ծարաղրեալ քանքնս քսանչորս տուն է,
Քանգի էութիւն և խորհուրդ ունէ,
Զի բարունիս աչս, որ սարքաւուն է
Ընդ քսան և չորս երիցունգսն է

Նաղաշն, որ ասաց այս բանի մի բան,
Արիւն արտաւորք իւր աչացն եման,
Քո գերեզմանիդ ծառայ Յովնաթան,
Իմ սրբազան հայր, Սիմէոն և Վարդապետ

**53. ՈՂԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՀՈՒԱՆ ՄԱՀԳԱՍԻ
ՇԱՀՊԱԶԻՆ ԱՐՋՐՈՄԵՏԻՈՅ, ԶՈՐ Ի ԹԱՐԻԷԶ
ՔԱՂԱՔԻ ՀԱՆԳԵԱՒ Ի ՔՐԻՍՏՈՍ 1161 ԹՈՒՈՋ***

Եկաք զիս յացէք, ազգ արամազին,
Մեղք իմ ծանրացան նման զառազին,
Զի այսօր լուստ ակամջ Արխազին՝
Ըզման Մանդաւի պարօն Շահապազին

Վասնորոյ նստիմք մէք ի սոս խորին
Ես և Սարգիսն՝ եղբոր որդի նորին,
Երթամք տեսանեմք գերեզման սորին,
Լալով ասեմք՝ Ո՞ր ես, Մանդաւի՝ Շահապազ

Յարգըրումցի էր Շահապազ Մանդաւին,
Նստէր ի Թարմէզ, որ Շահաստան ասին,
Գու արծան լիցիս արդարոց մասին,
Քրիստոսաւեր հայր, Մանդաւի Շահապազ

Նա էր արսեւանի մեծ վաճառական,
Անուամբ և զործով, բանի պատուական,
Բազմաց ցանկալի և յոյժ սիրական,
Ամէն քեզ կարօտ, Մանդաւի՝ Շահապազ

* 1161+551 = 1712 թ

Գիտէր շատ բանից նա որպիսութիւն,
Ի յառ և տըրոց իրաց ընտրութիւն,
Ըստացեալ ունէր մեծ իմաստութիւն,
Խոհեմ, համեարել, Մահդասի՝ Շահպազ

Գնացիր սիրով արտի լիակամ
Սուրբ Երոտաղէմ քաղաք պատռուկան,
Յուսով համբուրել Քրիստոսի տապան,
Վասն այն կոչեցար Մահդասի՝ Շահպազ՝

Գործովքդ բարի, խօսիքք քաղցրահամ,
Ողորմած, հիւարւէր որպէս Արքանամ,
Որպէ՛ս քեզ իշխեմ, կամ անունըդ տամ,
Երբ ի հող դարձար, Մահդասի՝ Շահպազ

Ի վաճառանոցն ամէն օր գնացիր,
Ծանօթ սիրելեաց դու բարև տալիր,
Ամէն մարդոյ բան փութով հոգացիր,
Զեռնասու, օգնական, Մահդասի՝ Շահպազ

Նստէր ի սեղան բարեօք զանազան,
Կոչէր քահանայք, եղբարք սրբազան
Զեղեր ալեօր, չառեր զատազան,
Կիսկատար գնացիր, Մահդասի՝ Շահպազ՝

Ծանօթ էր համայն մեծաց իշխանաց,
Բարի հաւատով փոխեալ ի կենաց,
Ինքն պակասեալ՝ անունն մընաց,
Այր երևելի, Մահդասի՝ Շահպազ

Ջրեզ ով տեսեալ է, նա զարմացեալ է,
Եւ անունըք քո երկիրս լցեալ է,
Բայց տե՛ս, թէ քանի անչափ լացեալ է
Ջրո մահ լսողն, Մահդասի՛ Շահպազ

Այսօր քո բարեկամքն ամէն սուգ տոին,
Ռոպէս գունդք ոչխարաց խառնեալ ընդ գառին,
Կարօտ մնացիր քո գեղ գառառին,
Իմ դարիսով հայր, Մահդասի Շահպազ

Ռոպէ՛ս անցուցաւ տարին, ամիսն
Վաստաբախտ ծառայ խղճուկ Սարգիսն
Արտատունեմ որպէս զարման մայիսն,
Ռոքալով բզքեզ, Մահդասի՛ Շահպազ

Մինչեւ ե՛րբ աչապէս որբացեալ մնանք,
Ջրեզ որպէ՛ս թողեմք, լալով հեռամամք,
Աղ չեմք գրքեղոյ ողջունի գրեանք,
Թէ հայր պարծանաց, Մահդասի՛ Շահպազ

Բազումք ցանկացին քոյին անուանն,
Թէ ժողովուրդքն, թէ թէզիրգեանն,
Անուերունչ մնաց օթաղ-աշխանն,
Ո՛ւմ թողեմ գնամ, Մահդասի՛ Շահպազ

Մեծ հաւատարիմ եղեր անուանի,
Հմուտ եւ գիտող ամենայն քանի,
Կարօտ կու մնամք քոյին տապանի,
Երբ քեզնէ զատվիմ, Մահդասի՛ Շահպազ

Հարազատ հօրեղ զատեալ հեռացար,
Բարի խրատուց քոց մեկնեալ զրկեցար,
Թէպէտ շատ լացար՝ ոչինչ շահեցար,
Դարձեալ առ Աստուած ապաիկեցար

Հաստատուն էիր զղջմամբ մեղացի,
Զմամ քո ցիշելով անմամբ դողացի,
Զքեզ ատնեմք արժամ մէկ ճաշո մեղացի,
Տէր քեզ ողորմեցի, Մահդասի՝ Ծանալազ

Աժմ մեր լալով երթամք հեռանամք,
Ո՛վ աստուածաւէր և սուրբ քահանայք,
Օրհնեալ գերեզմանն դուք մի՛ մոռանայք
Վարիս Մահդասի սքարոն Ծանալազին

Շարադրօղ քանի՜ Նաղաշ Յովնարան,
Առ քեզ առաքեմ ողջոյն սրբութեան,
Սուրբ Հոգին սիրտ ձեր տխուր տրտմական
Մխիթարեացէ սիրովն անխախտան

**84. ՏԱՂ ԵՒ ԳՈՎԱԾԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՆ
ՇՈՌՈԹ ԳԵՂՋԻՆ ԵՒ ԲԱՐՁՐԱՏԵՐԸ ԿԱԹՈՒՂՈՒԿԷԻՆ,
ՈՐ ԿԱՌՈՒՑԵԱԼ Է Ի ՎԵՐԱՅ ՆՈՐԱ**

Աստուած անհատ և անքնին,
Որ ժարմնացար թաւրս վերջին,
Ողորմեցար գթով քոյին
Ժողովրդեան Շոռօք գեղջին

Զի թուականն արամազին
Էր ի հազար հարիւր ամին,
Այլևս զուգակից ամին
Յիսուն և մէկ թիւ լիովին *

Զոր շինեցին շնորհիւ քոյին
Երեքխորան եկեղեցին,
Խորհրդատու գոլ երկնային
Երբորդութեանն աստուածային

Անուամբ սրբոյ Աստուածածնին
Եւ Գրիգորի Լուսաորչին,
Սուրբ Յակոբոյ Հաղապետին
Մեզ բարեխօս եմ ի լերկին

Յետ պարծառ շինութեանն սորին
Անց ի վերայ զամս չորեաին,
Մինչ զի Հալոց թուականին
Հազար հարիւր յիսունվեցին **

Մեզմ և համդարս ժամանակին
Իշխանութեան Պարսից ազգին
Սուլթան Հոսէյն թագաւորին,
Որ յԱսպահան՝ Շօշ քաղաքին

Իսկ մեր տիրող դատաւորին
Իբրանիմ քէկ մեծ աղային,
Այլև զօրեզ ոմըն խորին
Այլի Մարտան՝ երկրորդ մօրին.

---

* 1702 թ

** 1707 (պիտի լինէր 1706) թ

Եւ հովուապետ մերոյ ազգին
Սղեքսանդրոս Հայրապետին,
Եւ առաջնորդ մերոյ գահին
Տէր Սիմէոն փարպասպետին

Նույն ժողովուրդք զամենեւին
Թոժար սիրով հանդէս մտին,
Ի վերայ յայնչմ տաճարին
Կաթողիկէ բարձրացուցին

Կաթողիկէ՛, խիստ հրաշագլան
Ծաղկազարդեալ է զանազան,
Տաճար մաքուր և սքրագլան,
Տուայ զօրութեան և զառագլան

Կաթողիկէ, յոյժ պատուական,
Լցեալ փառօք պատուածական,
Պաճումեալ է զարմանազան,
Որպէս երգէ Դաւիթ արքային

Կաթողիկէ՛, մեզ պահապան,
Բարձր աշտարակ, տուն ամրութեան,
Հոգոց մերոց մաքուր կայան,
Ընդդէմ դիպաց՝ զէն և վահան

Եկեղեցին է քառարան,
Եւ հրեշտակաց բջնակարան,
Դու նորին ծայր և զազաքան,
Բարձր պատուար մեզ օգնական

Կաթուղիկէ՛, դու աննման,
Հսկայածն սարթեալսան,
Ընդ մէջ ամեալ գօտի լրման,
Քանդակելով զծագրական

Կաթուղիկէ՛, ժողովարան,
Թագ սարծանաց ազգիս Հայկեան
Եւ հովանի կազմեալ վըրան
Ծոռոք գեղջի ժողովրդեան

Կաթուղիկէ՛, գերադասլան,
Քաղցրաստեալ աչաց մարդկան,
Երկրէ-յերկիր առ քեզ ցանկան,
Համբարելոյ և տեսութեան

Ձկայ երբեք տրին նման
Ի մէջ երկրին Արարտեան,
Թէպէտ և Նոյ կազմեաց տապան,
Սա բարձրացաւ քան զամենայն

Կաթուղիկէ՛, արծակ և լայն,
Գմբեթածն բարձր և երկայն,
Զերդ գեղեցիկ մաքուր փեսայն,
Զոր գովէ Սողոմոն արքայն

Բաւտակեալ շարփղա քարին,
Երգ գովասանք սմա հարմարին,
Նման է երկնից կամարին,
Սողոմոնի սուրբ տանարին

Կաթողիկէ՛, անտեաց ձայն,
Հոշակասոր կանգնեալ արձան,
Անհամեմատ գործոց մարդկան,
Նման Սիովնի վերնական.

Կաթողիկէ՛, նմանական
Ծառոյն կենաց եղեմական,
Վայելչազարդ զերդ ծիածան,
Խաչն ի վերայ յոսանման

Թէպէտ գիտովի օգնեցան
Մեծ և փոքր ամենեքեան,
Որոց գլոյս և առաջնորդ
Էր հանճարեղն Փարսապան

Բայց յորս ոմանք քաջ զօրացան
Կաթողիկէիս շինութեան,
Առաւ տղրօք յառաջացան,
Մինչև ամին վերջ և վախճան

Նախ Մկրտիչ այր խոհական
Եղև պատճառ և օգնական,
Այլազ անդոն ազնուական,
Պատու քարի պատտական

Գրիգոր անուն արիական,
Որդի գոյով նա մեծատան,
Սարգիս գովեալ վանատական,
Հասատարիմ ճշմարտաբան:

Իսկ Նազարէթն ատեալ լինեալ
Զիսաշն և ե՛ղ ի գլոյս քարձրութեան,
Արար կոչումըն բազմական,
Նաամկատիս ուրախութեան

Քրիստո՛ս, մեր յոյս անմահութեան,
Դու վարձատրեա՛ զամենեւեան,
Զվերակացոս, զաշխատատրս,
Դօլվարատրք և ուսմկական

Նաև փրկեա՛ ի փորձութեան
Այս գմբէթի զկազմողըն զայն,
Գրիգորիս ճարտար ուստայն,
Է յԱգույեաց տանէն Գողթան

Կենդանութի՛ւն ազգի մարդկան,
Լիք զօրակից մեզ ժգնական
Եւ ազատեա՛ ի նեղութեան,
Ծարադրող բանի՛ Յովնաթան

Պանեա՛ աջույդ անեղական
Զեկեղեցի քո անուանան,
Պաշտօնէիք իւր միաբան
Յայսմնեա՛ն միմչ ի վախճան

•

85. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԶԱՆԳԱԿԱՏԱՆ ՎԱՆԻՅ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՋԵՆՈՅՆ ԹՈՎՄԱՅԻ, ՈՐ Ի ՅԱԳՈՒՎԻՍ

Յէփց լուսոյն ծագեաց մեզ յոյս,
Իմաստութիւնըն Հօր Յիսուս.
Զմեղս մեր խաչիւն քառնայ ի յոս,
Մեզ հաստատէ հաւատս և յոյս

Որ զնոյն սիրովն ճշմարտական
Վառեալ աշխոյս տէրըն Յոհան,
Կանգնեաց տանաքըն հրաշագլան
Թովմայ առաքելոյ անտան-

Նրկոց ամաց ետ կատարման,
Արկեալ զձեռն զանգակատան,
Զոր շնորհիս Սուրբ Հոգւոյն փշման,
Զնոյն ևս հատոյց փոյց ի վախճան

Կարգն առաջին գաւիթս տան Տեառն,
Հաստակարողց իբրև ըզլեռան,
Գոյնզգոյն ծաղկեալ ոսկէխառն,
Իբրև զուարճ գարուն, ամառն

Կարգըն երկրորդ կանգնեալ սեղան,
Տաճար Աստուածածնի անդան,
Քրիստոնէիցքս սլափապան,
Ընդդէմ դիաց զէն և վախան

Ի սմա մասշի միշտ պատարագ,
Նովա լինի հոգոց մարակ
Սա է պարիսպ, բարձր աշտարակ,
Յուսացելոց օգնէ արագ

Կարգըն երրորդ հնչէ ըզձայն,
Գարրիէլեան փողոյն մման
Զարթոցանէ զամենեւեան
Փառքս տալ սուրբ Երրորդութեանն

Հայցեա, սուրբ կոյս, դու առ Հօր բան՝
Պահել զտանարս այս անաստան,
Եւ բարունիս մեր տէր Յոնան
Հանդերձ մանկամբք միանգլաժաղն

**ԿԵ. ՎԱՍՆ ԶՈՒՐՈՐՀՆԵԱՅ ԱՒՈՒՐՆ. ԳՈՎԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ
Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ՇԱՐԱԿՐԵՅԵԱԼ**

Այսօր հնչեաց աւետեաց ձայն—
Երկնից բարբառ հրեշտակական,
Զի փրկիչն հոգոց մարդկան,
Ծնալ ի կուտն անապական,
Մերտեցալ ի Յորդանան,
Նազ զմեղս Ադամեան
Վասն այն մեղ պարտ է և արժան
Փառաւորել զԱստուածն բան
Եւ զՄարիամ՝ մայր սրբութեան՝
Կոյս և ծնող աստուածութեան
Տեսէ ք, որպէս է պատական,
Այսօր երկիրս երկնից մման,

— 200 —

Զի սպս գիշեր ամենեքեան
 Հասախօսին թնոյ զարթեան
 Հըսկումըն է զգաստութեան,
 Ասեն սազմոս Դարթի լըման,
 Երեք անգամ զանկակին տան,
 «Տէր, եթէ գրթունս բանան»
 Առնեն սրաշտօն ծառայութեան,
 Տեսնեն Աստուծոյ մեծի անուան,
 Սուրբ սեղանն դէմ յանդիման,
 Նա է աթոռն տէրութեան
 Եւ դնեն անօթն սրբութեան
 Ի վերայ քաղմոցի յատեան,
 Ծարեալ սկիւն, Աստուարան,
 Եւ սուրբ սրտակերն փրկչական
 Զարդարեալ է գերազրական
 Նշխարաւ խաչիւ պատուական,
 Թագ և վական զարմանազան
 Մարգարտաշար գեղեցկազան
 Բոլոր ճանանչ և ծաղկաման
 Մասնատփեր և մաղզման,
 Շողշողափայլ ճրագարան,
 Լուսատիւիլ աստղանըման,
 Ոսկեգոյն ծածկոց զանազան,
 Վերայ քաղմեալ Քրիստոս արքայն
 Որպէս դրախտն Եդեմական
 Ի տեսողացն ճիւղացան,
 Դասքն սուրբ նկերեցական՝
 Վարդապետն, քահանայն,
 Սարկաւագունք վեզ ատօթեման,

Կղերիկոսը միանգամայն՝
 Զգեստաւորեալ պաշտօնական
 Ամուսն իաւշ և Աւետարան,
 Բոլորելով զան ի քառեան,
 Որպէս աստեղը առաւօտեան,
 Բարձրագոյ ձայնի քաղցրութեան,
 Գովարանեն Քրիստոս արքայն
 Եղանէ թեմն քանանայն
 Եւ ընթեռնու Աւետարան,
 Երգեն զկրօս հրեշտակական
 Փառք ի բարձունս ապտոածութեան.
 Եւ հարկանեն դօղանջական
 Մեծդայից և զանկակի ձայն,
 Տալով բուրբառ ժողովրդեան՝
 Հոռ կնդրկաց անուշ բուրբան
 Այլ և կարդան Աւետարան
 Յարեմոից կողմէ դքրան
 Ասեն բանք երածշտական,
 Ծաղ մեղերիք և շարական
 Արք և կանաչք ամենեքեան
 Զայնակցելով հոգով ցնձան
 Անեղ լինի ձայն որոտման,
 Զի հրեշտակք ընդ մեզ խառնեցան,
 Մինչև ի երկինս գնան
 Փառարանչաց ձայնք օրհնութեան.
 Տես, քանի մոմեր վառեցան,
 Զան և կանթեղ և շամառան
 Եկեղեցին էր հրաշագլան,
 Լուսապայծառ դրափստի նշման.

Դասք տղայոց բերկրեալ խայտան՝
 Որպէս ճրեշտակք՝ ի Յորդանան
 Քանզի մեծ տօն է ծննդեան,
 Տեսան մերոյ և յարմոտեան,
 Որոյ շնորհն անվայսնան
 Եղիցի մեզ միշտ պահապան
 Յառարտ ժամուն յառաւտեան
 Եւ ի ծագել արեգական
 Մայիսկոյս Կամ քամանայն,
 Ով որ իցէ տուր և արժան,
 Մատուցանէ վասն մարդկան
 Սուրբ պատարագն փրկութեան,
 Որք և զքերօքէին այն
 Հանդիսապէս վերաբերման
 Դարձեալ զկնի արձակման,
 Մեծ և փոքր ամենեքեան,
 Գան զլիւիքաց առ ոտս նորայն
 Սուրբ սեղանոյն արքայական
 Որք լանձն առին ապաշխարան
 Մեղայ ստե՛ն և խոստովան
 Լալոտ աչօք սրտի զղջման,
 Տխուր դիմօք քաջեալ բերան
 Ճաշակելոյ լինին արժան
 Յիսուսի մարմնոյ և արեան
 Հոգիք նոցա, որք սեւացան,
 Իբր աղանի ապիստականան,
 Այնպէս մաքրին և լուսնան
 Որպէս Քրիստոս ի Յորդանան,
 Իբրև զարծուի պանան

Եւ առ երկինս վերանան.
 Տէրն Քրիստոս առնէ արժան
 Սրբազանի այս խորհրդեան,
 Մեզ և զմեզ զամենեւեւան
 Զքրիստոնեայս համանգամայն
 Երբ աւարտեն զայս ամենայն,
 Դարձեալ զարդարին զանազան, ●
 Ուրեք ինչ զքնալ կամենան,
 Օրհնել ըզջոր ըստ խորհրդեան
 Դավա սուրբ մեռոնն աւտուածաբեալ
 Բարձր փառօք ի գլոխ եղեալ,
 Զորս բոլորն մոմեր վառեալ,
 Խաչն ի գլոխն ոսկէ փայլեալ
 Յառաջեն ճիւղն բուրխաւ,
 Իւղաքերից մոմերն վառ,
 Հառաւոյ բարձրութեան պատմաւ՝
 Մանկունք առեալ տանեն խաչվառ
 Եպիսկոպոսն սրբազան
 Ձեռացն խաչ և զառազան,
 Եմիփորոնն խաչանձան
 Թագ ի գլոխն պատուական
 Զի և յառաջ առեալ գնան
 Ոսկէհորի վեշկերն այն,
 Այլ և պատիւ իշխանութեան
 Փոքր խաչվառ և զառազան
 Եւ զլսոյն հովանի վրան
 Տանեն ըջոց փառք մեծութեան
 Եւ քանանայքն միաբան,
 Որք շորջառով զարդարեցան,

Ի ձեռն առեալ խաչ, սքանարան,
Սուրբ աջ և սուրբ Անետարան:
Սարկստագունք շապիկ զգեցան,
Հնչեմ նոքա զանգակ, ծնծղայն,
Եւ զարդարեն ամենեկեան
Նման պայծառ արեգական
Իսկ ամենեցունց ձեռն տան
Վառեալ մոմեր լուսամման,
Սկսանին վերջ շարական՝
«Սուրհուրդ մեծ և սքանչական»
Թմայլաւ, փողով աշխարհական,
Տղայք պարտուելով խաչստան,
Գոչեմ ձայնիւ փառատրական,
Որպէս լաւորս ծաղկազարդեան
Ասելով թէ՛ արհմնեալ է այն
Աստուած՝ անմահ և անվախման
Այսպէս փառօք աստուածական,
Լոքս հալածողս մերոյ նշան,
Ի գեռ և առ աղբիւր երթան,
Օրհնել խաչիւ զջուրն զայն:
Երգեն ձայնիւ խրափնանական
Փանձ և տաղեր և շարական,
Ասեն և քանք աստուածայնոյ,
Առաքելոյ սուրբ աղանոյ
Այլ և հնչեն փող և թմբուկ,
Տալով քարփառ, խումկ և կնդրուկ.
Եպիսկոպոսն առնի ձեռն
Շնորհաբաշխ սուրբ մեռոնց,
Հաւատով հեղու ի ջուրն

Մեղաց քաւիչ որպէս հորն
 Դատաստակաւ առեալ պահին,
 Զերես իրեանց օծանին
 Որք հառատով զայս ընդունին
 Յնորհաց մասին արծանացին
 Զի օծնութեամբ սուրբ մեռունին
 Եւ ջրովն սուրբ առաջանին,
 Կենդանացեալ է մեր հոգին,
 Լուսաւորեալ զաշտ նորին
 Ռոպէս Յովհաննէս ամլորդին,
 Որ մկրտեաց զմարմին փրկչին,
 Յորդանանու լեզր առ ափին՝
 Պատասխելով զգլուխ վիշապին
 Այսօր նման այն խորհրդին
 Մեծ և փոքր ամենեքին
 Մկրտեցալք ի սուրբ Հոգին,
 Կործանելով չար թշնամին,
 Վասն այն այսօր ուրախ լինին
 Հաւատացեալք ի միասին
 Երկրորդաւ մանկունք կանգնին
 Ըստ խորհրդոյ սուրբ Մկրտչին,
 Քրիստոսի սիրով վատին,
 Եկեղեցւոյ նսւէք բաշխին,
 Խաչն ի ջրոյ վեր ընկալցին,
 Ի մեռս իրեանց առեալ բարձցին
 Յիսուս մանուկն այն նորածին
 Զօրացուցէ զորդիս նոցին,
 Զիմշ ուխտ և խորհուրդ որ ունին՝
 Կատարեացէ առ ի բարին

Եւ զան ի տեսութիւն ստրիմ՝
 Այսպէզիք և իշխանք ճոցին:
 Եւ քրիստոնեայք զամենեւին
 Զարդարելով պայծառացին,
 Ամենեքեան ի ձեռս ունին
 Վառեալ մոմեր որպէս լուսին:
 Յորժամ խորհուրդն կատարին-
 Ի վերայ ջուրց և մեռոնին,
 Առնեն թափօր յաւարտ ըսմին՝
 Չորս աշխարհիս պահապանին-
 Դարձեալ դառնան եկեղեցին՝
 Զայնի երգով շարականին
 «Արեգակն արդարութեան»,
 Որ Յօճաննու է գովասան.
 Գան և թազմին միանգամայն
 Խնդրութեամբ ասեն «Հայր մեղա» և:
 Դժպիտաւորք թերեւ սեղան,
 Համեղ կերակրով շատանան,
 Սնուշ գինեաւ ուրախանան,
 Դարձեալ ձայնի թերան բանան,
 Երգեն զերգս աստուածական,
 Ազնի տաղեր և շարական
 Չկայ մեր օրինաց նման
 Սուրբ և պայծառ և պատուական,
 Երրորդութիւնն միասնական
 Ձեզ հովանի և պահապան
 Սուրբ հայրասպետն հրաշագան,
 Կարօղիկոսն վեհերանեան
 Պափէ աջովն անեղական,

Կեանս շնորհէ յարածգական
Մեր արաջնորդն սրբազան,
Իւր աթոռովն միաբան,
Երկար կենօք միշտ անխափան
Պահէ անփորձ և անսասան
Քառանայք եկեղեցական,
Պաշտօնեայք և երեցփոխան,
Դ-օլվաթաւորք և ուսմկական,
Ազախալ ու ժողովրդեան,
Զեր որդիքն ծաղկանման,
Օր ըստ օրէ սրայծառսման,
Փոխանակ ձեր աշխատութեան՝
Վարձս ընկալչիք ի յարութեան
Եւ այս ատուս շնորհն այլ
Կերցէ՛ւ անմահութեան,
Զեր տանց և ձեր գլխուն վրան,
Ամէն տարի լինիք արժան
Այս մեզկոր ուրախութեան
Ով որ երեւ ճաշ և սեղան՝
Կրցէ հացէն անմահութեան
Զեր ննջեցեալքն լիցին արժան
Երկնից անճառ արքայութեան
Զձեզ աղաչեմ զամենեանեան,
Յիշել զիս՝ Նաղաշ Յովնաթան,
Զի մեք և դուք միանգամայն
Փառս տամք սուրբ Երրորդութեան

87. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԶԱՏԿԻՆ ՀԱՅՈՑ

Յորժամ գալ սրայծառ Զատիկըն հայոց,
Մեծ առեախ տամք ծերոց և տղայոց,
Ասեմք՝ Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց,
Կեա՛նք նընչեցելոց
Փրկողքին հոգւոց է Զատիկըն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկըն հայոց

Որախաւան մարդիկք, մանկունք և տղաք,
Զարդարեալ ջնձան և պարին կանաքք,
Խաչապաշտք խնդան, ևս առաւել հայք,
Որ են քրիստոնեայք
Անտեաց օր է Զատիկն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկն հայոց

Վերանայ ձմեռն և գալ ամառըն,
Հասանի գինին և թազա գառըն՝
Կանանչի խտտըն և ծաղկի ծառըն՝
Տերեախատըն
Քաղցր և անուշ է Զատիկն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկն հայոց

Նորոգին հոգիք սուրբ յառազանեն,
Լոյս պայծառ բոլի՛ սուրբ գերեզմանեն,
Նա մեզ կո վրկէ ի չար գազանեն,
Նորին բերանէն
Սգաւորաբար է Զատիկն հայոց,
Գովե մք Զատիկն հայոց:

Առեալք բաճանալք խաչ, Անետարան,
Որիննն գերեզման, տուն և անդատտան,
Ամեն մարդ շրջի ծաղկանց բուրաստան,
Երկիր Հայաստան
Հնորն աշխարհի՝ Զատիկըն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկըն հայոց

Թոշունքն խայտան, խօսի բլբուլըն,
Փայլի մանուշակ, բացոյի սըմպուլըն,
Սերմանիք ցանեն, աշխատի ցուլըն՝
Բոլոր ատարըն
Առտո գայուն է Զատիկըն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկըն հայոց

Սղերք յորդորին և հալի սառըն,
Քրիստոս զենանի աստուծոյ գառըն,
Քաճանալք երգեն երկնից բաբբառըն՝
Հրէշտակախառըն
Դրախտի նման է Զատիկըն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկըն հայոց

Նստե՛ք, հայրք և եղբայրք ի մէջ չիմանի
Եւ յամբ գինի վերայ սեղանի,
Նազաշն արարէք յիշման արժանի
Քաղցրութեան բանի,
Քանգի մա՛ գովեսց Զատիկըն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկըն հայոց

Էին սուրբ ծնող Մարիամ միշտ կույս,
Ծագեա՛ց ծննդեանք քո մեզ փառք և յոյս,

Ան բարեխօս առ քարոցեալն Յիսուս,
Գարգնել մեզ լույս
Մաքրուցեամբ տանել Զատիկըն հալոց,
Գովե մք Զատիկըն հալոց՝

**ՏՏ. ԱՂՈԹՔ ԵՒ ՏԱՂ ԳԱՒԱՍԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԱՌ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆՆ. Ի ՆԱՂԱՇ
ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱԼ ԲԱՆՍ ԱՅՍ**

Ամենօրհնեալ Աստուածածին,
Տաճար և փայր անճառ բանին,
Բարեխօսեալ առ քո որդին
Մեզ ողորմիլ գթով քոյին

Գարբիկեան ձայնն լուար,
Աւետեաց ողջոյնն ընկալար,
Զքանն աստուած մարմնով ծնար
Դու ի Հոգւոյն սրբոյ յղացար

Երանեալք ի հրեշտակաց,
Միշտ բարեխօս՝ զքեզ տօնողաց,
Զօրեղ բծիշկ դու հիսանդաց,
Զմեզ փրկեա ի փորձանաց

Ըսկից Հօր սուրբ բնակարան
Դասեալ ի լուսեղէն խորան,
Զքեզ գովեն ազիմք մարդկան,
Եւ գտնոք դիտաց սարսեալ դողան:

Թագ և սրակ սուրբ կուտանաց,
Պարծանք քրիստոնէից ազգաց,
Ժառանգ եղեր մեծ աւետեաց,
Ընդունակ եօթնարփեան շնորհաց՝

Ի քէն հայցեմք բազկատարած,
Լսել ձայնի մեր մաղթանաց,
Լեր բարեխօս միշտ անմոռաց՝
Առ քո որդին՝ Քրիստոս գրած

Խառար հոգւոյ մերոց մերժել,
Աչքս մտաց լուսաւորել,
Ծանր մեղաց զմեզ փրկել,
Իդ տեսարեանն արժան առնել

Կենդանի սուրբ տապանակ,
Որ յաղանդի քոս օրինակ,
Հրեղէն կամար, լսր աշտանակ,
Լուսաւորեա զմեզ նոյնգործակ

Զայն տատրակիդ խորհրդաւոր,
Եկեր գարուն մեզ հոգւոր,
Ղամբափաղ ջան լուսաւոր,
Զմեզ հրաւիրող զդասս երկմաւոր՝

Ճրագ լուսաւոր հոգւոց մարդկան
Եւ ասող պայծառ անասունեան,
Մարիամ, մայր ողորմութեան,
Դու մեզ օգնեա ի ծամ մահուան

Յոստով, սիրով անհզրակամ
Ցանկամ տեսող, վարդ կարմրեցփնամ,
Նարդոս ծաղիկ և Պաղասամ,
Զմեզ սրամեա միշտ անասամ

Շնորհազարդ անթառամ ծառ,
Քան զարեզակն պարզ և պարծառ,
Ոսկի անուշամոտ ըտրվառ,
Մեր փրկութեան եղեր սրտմառ

Չքնադագոյն զաննդ քացեր,
Սկն անդին մեզ շնորհեցեր,
Պարտիս զնախամօրն լոծեր,
Զմեզ մաքրումն ազատեցեր

Զուր անմամ մեզ արբուցեր
Եւ հաց կեցաց՝ պարզեցեր,
Ռան լուսոյ՝ մեզ ծանուցեր,
Եղեմ դրախտին դռն բացեր

Աղբրոնի, անաբառ կոյս,
Մեղաւորաց ապաւէն, յոյս,
Վստմ իմ ժաղքեաց առ Տէր Յիսուս,
Ի եր ազատիչ անգեալ գերոյս

Տունկ պտղաբեր անմահական,
Գեղեցկափայլ արփիանման,
Բամեալ լուսին թոյր լրման,
Զմեզ սուրբ տեսող արա արժան

Յողաբեր ամպ և սիւն լուսոյ,
Պանծալի թագունի արգոյ,
Հանալ պսակ եկեղեցոյ,
Զմեղօք մեռեալս կենդանացոյ

Փաթացիք, կոյս անասական,
Քո ծառայիցս լեր օգնական,
Քեզ երգելով զերգս օրհնութեան,
Տացուք փառք սուրբ երրորդութեան

88. ՏԱՂ ԱՌ ՏԻՐԱՄԱՆՔՆ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱԼ

Յանձնարմնոց վերօրհնեալ,
Մարիամ կոյս գովեալ,
Ես եմ մեղօք մեռեալ,
Յարո զիս և ընկալ

Ոսիսն ցլն սրտմտեալ,
Մախանօք գուն գործեալ,
Յանցիս զիս լսբոնեալ
Օգնեա՛ ինձ, կոյս օրհնեալ

Վիպառան ես լացից
Եւ ղօղեալ թագուցից,
Պարտոց իմոց զգիծ
Ջնջեա, ո՛վ կոյս անքիծ

Նոռագեմ պաղատեանս
Որբս և անօգնականս,

Ով դա ասող լուսափայլ,
Պարգևեա ինձ փրկանա

Սնադոս վառ պահեալ
Զիմ հոգւոյս ըզլապսեր,
Միշտ հայեցա՝ որդւոյ ըս
* * * *

90. ՏԱՂ ՂԱՐԻԳՈՒԹԵԱՆ

* * * *

Փողոցն շրջելով, միշտ որոնէ,
Վաճաղ[ուս]կան տեսանէ, լալով հարցանէ
«Միթէ խապար կամ գիր ունիք մեր տանն»

Երբ գիրն տեսանէ, խնդրութեամբ բանալ,
Դնէ աչաց փայ, փոքր ինչ հովանալ,
Աստուծոյ փառս տալ և շատ գոհանալ,
Որ դարձային համար * * * *

Թափառական երկիր, Նաղաշ Շովմաթան,
Զի՞նչ ցաւեր քաշեցիր մէջ դարձութեան,
Միթէ աստուած բացէ դուռն ազատութեան,
[Դէպի գիւղն Շոռօթ ա՛խ, դէպի վաթան]

ՀԱՎԱԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՈՂԵԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՀԻԱՆ ԳԵՂԵՏԿԱՐՈՒԵՍՏ
ՎԱՐՊԵՏ ՅՈՒՆԱԹԱՆԻ ՆԱԳԱՇ, ԶՈՐ Ի ՌՃՀԱ ԹՈՒՌՁ*,
ԱՄՍԵԱՆՆ ԼՈԿՏԵՄԲԵՐԻ ԻԸ** ԱՌ ՏԷՐ ՓՈՒՅԵՑԱՐ
Ի ԻՐԲԵՐ ԳԱՅԱԹԻ, ԱՅԱՅԵԱԼ ՅՈՐՆԻՈՅՆ
ԻՐՈՏ ՅԱԿՈԲՅԱՆ

Րդրամ արատաստօք, կոծով սխարտեան,
Հատաչմամբ ձայնիս, պաշի դատնութեան,
Այսօր անկայ ես մեղաց մէջ մթան,
Փանդի վայմամեաց հայրն իմ Յովնաթան

Գործովն Նաղաշ և գիտում բանի,
Այս քաղցրատեսիլ և քաժ պիտանի,
Փո ման լսողն՝ լայ, հոգոց հանի,
Նառնն Վա՛յ, առա՛գ, վարպե սօ Յովնաթան

Ո՛ր է շնորհալից վարպետն իմաստուն,
Որ միշտ զարդարէր քաղում սրբոց տուն,
Մէջ Հաղապտամեաց՝ ծաղիկ, ոսկի սիւն
Այլ ոչ երեխս, Նաղաշ Յովնաթան

* ՃԻՃՀԱ բողոք— 1722 թվականին

** Հոկտեմբերի ԻԸ—Հոկտեմբերի 28 ին

Շնորհալից ձեռն նկարող սրբոց,
Խաղիսպքեալ եղև, անբասկ և խոց
Քարտուղար տաւից հնոց և նորոց,
Բանաստեղծ, վարպետ, Նաղաշ Յովնաթան:

Բաղմազան շնորհք վարպետաց ոսեսալ,
Ակն պատռասկան, ոսկի թագ հիսեսալ,
Գարուն էր՝ երանգ երանգ ծաղիկ բոսեսալ,
Անուշանուտ վարդ, վարպետ Յովնաթան:

Լցեսալ շնորհիւ աղբիւր գիտութեան,
Հմուտ ընթերցմանց, քերականութեան,
Եղեր արժանի բազում գովութեան,
Հանճարեղ վարպետ, Նաղաշ Յովնաթան:

Բազում վանորայք և շատ միաբան,
Գիտուց կարդացողք և աստուածաբան,
Գիմէին առ քեզ, հարցանէին բան,
Տայիւր պատասխան, վարպետ Յովնաթան:

Ունէիր հրաման՝ առնել քորվան,
Վարուցն պարկեշտ, գովելի բան,
Խոնարհատեսիլ, զինչ անմեղ գառն,
Խոնեմ արկառագ, Նաղաշ Յովնաթան:

Կանգնէիր դիմաց, աչօք խլազին,
Ի ժամ սոսկալի սուրբ պատարագին,
Սուրբ վերաբերումն, խորհուրդ անագին
Դու մերձեցայի, վարպետ Յովնաթան:

Վարսուն և մէկ ամ յորժամ վնարեաց,
Եկն Գաբրիէլ, հոգին հրաւիրեաց,
Պապանձեաց լեզուն, և գոյնն շրջեաց,
Պակասեաց ի մէնջ վարպետ Յովնաթան՝

Բերան քաղցրախօս, համեղ զինչ ուտին,
Ո՛րնց պատանեցին, գերեզման եղին,
Եւ միշտ արտատուեմ նման զարման գետին՝
Վասն քո մահուանն, Նաղաշ Յովնաթան

Երկիր շատ շրջեաց տաք լաշխարս օտար,
Ամէն սիրելեաց օգնական, սատար
Դու որպէ՛ս մեռար, գերեզման մտար,
Բազմաց սիրելի, Նաղաշ Յովնաթան

Կարօտ մնացար շնորհացդ և բաճիդ
Եւ և Յարութիւն փոքրիկ պատանիդ,
Մենք միշտ լալով զամբ վերայ տապանիդ,
Ասեմք Ո՛ր ես, հայր, վարպետ Յովնաթան:

Ծանօթ էիր համայն մեծաց իշխանաց,
Բարի հառառով փոխեալ ի կենաց,
Ինքն պակասեալ, անուցն մնաց,
Այր երեւիի, Նաղաշ Յովնաթան՝

Ոնիս շատ ծանօթ եղբարք պատուական
Քո Նանն լուսն և խելաց անկան,
Ծաղ հեռաւտանէ փաղաքին ցանկան՝
Քոյին տեսոյեան, վարպետ Յովնաթան

Անտամբ հոշակեալ, նաև բանիբուն,
Յոյժ ուսումնասէր, անճինջ և անքում,
Դու արժան լիցիս ընտրելոց դասում,
Իմ բազմաշխատ հայր, Նաղաշ Յովնաթան:

Կատարեաց արածր մարգարէից բան,
Թէ լցալ իբրև այրի տքումութեան,
Նաև ցամաքեաց ծաղիկն շուշան,
Թարջամեաց քաղցրիկ վարպետ Յովնաթան:

Երկնից հրախրողքն գան առ քեզ դասեմ,
Ծնորոք, գիտութիւն ի քէն պակասէմ,
Բազում սիրելիք ողբալով կասեմ
Ո՛ր է մեր վարպետ Նաղաշ Յովնաթան

Եկեմ հրաման երկնից տիրակաւ,
Նույն ժամայն իստարեցաւ բիշն ակաւ,
Ասաց Ողջոյն ձեզ, որդիք տիրակաւ
Քաղցրութեամբ յամենեաց հոգին Յովնաթան:

Հառաչմամբ ողբալ Յակոբ քո որդին,
Բարեխօս առնէ գետրք ամուրդին՝
Դասել հոգին քո դասս չորրորդին,
Իմ ձերունի հայր, վարպետ Յովնաթան:

Հաղագասս հօրէդ գասեալ հեռացաք,
Բարի խրատուց քոց մեկնեալ գրեցեաք՝
Թէպէտ շատ լացաք, ոչինչ շահեցաք,
Դարձեալ առ անտոմս ապառնեցաք:

Ով իմ սիրելիք, եղբարք պատուապան,
Յորժամ ընթերմուք երգս ողբերգական,
Խնդրեմ, որ ասեք սրտիս լիակամ
Տեր քեզ ողորմեսցի, վարպետ Յովնաթան

Հաստատուն էիք զղջմամբ մեղացի,
Զժանք քո յիշեցով, անձամբ դողացի,
Զքեզ առնեմք արժան մեկ «Հայր մեղալ»-ի,
Գորովագութ ճայր իմ, Նաղաշ Յովնաթան:

Շարադրող բանիս նուստը և անպիտան
Որբացեալ Յակոբ, գերիս անարժան,
Ես ծառայ լինիմ միշտ և յափտեամ
Քո գերեզմանին, իմ ճայր Յովնաթան

ՔԱՌԱՐԱՆ

Ա

Աբլամ (ապլան) — միմար ազնու

Ագապա — արդարության, անաչառ արդար դատ

Ադամիանա — մարդավայել

Աթառ փաթառ — պատաստոված ծվեն ծվեն

Ալանա (Աստուպատու) — Ալանե—երփնեքանդ Ալանա — ամենիք

Ալան զալան (սուստում) — խարերա

Ալթուն (սկզբափի ալթուն) — ոսկի ոսկեղեն Դրամ 450 դամեկանա

Ալիշ-վերիշ — անստար

Ալթալանն — վերջին ժամանակ վերջին օր (օր դառնաստանի)

Ահալ — վիճակ, դրաքում

Ահա — ուխտ, երդում խոստում

Աղապար — մեծ աղա պարոն տեղ, բարձրադիրք մարդ

Ամբար (ամպար) — բուրումնավետ նյութ

Ամլորդի — ամուլի տղի (Հովհաննես Արարիչը)

Ալլի — դարձյալ

Ալմախանալ — մալիյի պատրաստելու տեղ կամ մալիքապատ դամիմ

Ալման — դանին, սրան, գալիք

Անեղ — բամբակ զգելու գործիք: Չեղան

Անդազ — անկուտրում համառ անուղղելի

Անինաֆ — անիֆիզ, անգար

Ազգանի ջաֆ — եփվող կերակրի նրևի ջափը

Աշխանալ — շկերակրատուն, խոհանոց մաշարան

Աշղլամալ — աշուղանիան երգ (նաև սիրտ նրդ)

Աշրաֆի (Աշրաֆի ալթուն) — ոսկե դրամ Հանտ Ալթուն

Ապով — մուխով

Աչար — արդյոք

Աջիկ — խեղճ ամնաբակ, թալլ, սկար, ամօզմակամ

Ամար — մուշտակ (սպիտակ, ման թելիկ սև)

Արձատեղ — արժփաղեղ արծվի կտք իսկը տուգելի չրի մասին է

Արմաղամ — նվեր, քննա

Ասարամ — շենթաթում, ճոխաթթում

Մաքար անկ — ժողովանչիկ

Աքնար — աղետք պոչավոր

Արիկ ճարմ — պոչի մազերը կտաղե, փոխարկարար մեկին կոպիտ կամ սուս պատասխան տալ և հեռացնել

Բ

Բաղամ — թիկունք և կամք Առվորացար թիկունք

Բազատում — կտորեղենի վամառանոց շտեյս

Բարձիշ — թաղվել, խորանաղվել

Բալլու — նշմարելի, նկատելի, տեսանելի

Բալ ու բուք — մշուշ ու բուք

Բաղալ — նպարագամառ

Բաղդամ (բաղամ) — աղեղամ

Բաղասաշ — ձաղասլանիկ մատել

Բանաշուկ — մանուշակ

Բանդի — ձաշիշ, բուսանում դեղ արք հարեցնում թեցնում է

Բանդաղուկ — ձառա գլխի

Բանդիլամ — կապված

Բանիթում — գիտում

Բանն բաթակ — նորի գծագրությամբ

Բանվառ — բացված

Բաշխիշ գլխիս մալն — բաշխմաշ իմ երանդը ըստ ապաստելիդ ամ մանց գլխաջամակի

Բաս — մթքում, գրադ, գրադ

Բատամ — տե՛ս Բաղամ

Բարխանալ — թեև գոյք ապրանք ապրանքատեղի

Բեռնոսան — աե ս Բոնոսան
 Բերաֆա — աղէկըսիրտ, ամհարխտաքիմ խոստովնազանց
 Բեքնասֆ — աե՛ս Անիմասֆ
 Բեմաքվաք — ամգութ
 Բեշարալ — ամնարակ անկշ
 Բլաիրաք — անկերպարանք, տմարդի
 Բիզմազ — լիմաջող, անկարող
 Բիլ տութ — կալ տութ
 Բիշլիկ (բիրլիկ) — մերթաջն միանալն միասին հաշտ
 Բիքնան — խորոված
 Բիքիոն (քիթոն) — քոլոր ածրազ
 Բունիաք — հիմք
 Բոտզ — հաց տակեր ձե
 Բասայ Սադր Նշան — Բիստ գյուղամ (Գաղթնում) եկեղեցի
 Բոնասան — գրպարտաքլոն

Պ

Պաղում — լաքցնում, պանում, ծանկում
 Պեպլութ (գելութ) — օգտա ներանդա մուտք
 Պեպֆ — հալ
 Պեռզ-դոպախ — աշք-անդանջ
 Պերգեսաջի — աջնտարանական մասկաջութլուն
 Պիրիվտաք — անելամեջի դրության մեջ լնկած, կապված
 Պորակ — պորա գառու մարմանդ
 Պոզ (գլոզ) — ծաղիկ փաթդ
 Պոլ — կոկորդ
 Պործեկի — ածուխ
 Պաղաբաթուն — արծաթյա կամ պղնձյա թել նմանեցրած ոսկո
 Պոլլիմաք — կեռաս, հակ նռան ծաղիկ
 Պեղխամուտ — ծիծաղել, տրախամուլ, հրնվել բառացի վարդի պար-
 աեզ Պոլլիանդուտ տալ — նմանվել վարդի պարտեզի քաջված
 վարդի
 Պա՛մահրաք (կոմահրաք) — մեղաք ր, մանջադործ

Գ

Գալակ — ողորմություն խնդրող, ժաղացկամ
 Գալակ (գալլաք) — տափրիչ, վարձավոր
 Գալու-դրամայ — խեմք ու խելագար
 Գան — ժամանակ, պահ ճաղմակցումն ճալն պահել Համոզ
 Գառառակ — թաշկինակ արքիշ
 Գառառաք — արձակուրդ հրաման, իրավունք, օրենք, արտոնություն
 Գալեքաք — կովարար թշնամի քողոցող
 Գիան — զրամի միավոր
 Գիլալ (Վեմիտ դիզաք) — մալանաքար հիմար
 Գիլանայ — խելագար
 Գիլանքոտ (Վարնգալ և դիլանքոտ) — դատավոր
 Գնդոց — դղբոց թմրյուն
 Գնդում — զգում (փոխարեքաք գլուխ)
 Գոշամա — զոշամա սենեկ, պատրաստել, հարցաբել
 Գոթել (ձի՛ք եւ հորում) — մորում մարից սկսում, կրկնում շարունակում
 Գորառայ — քանտաքկլայ
 Գու կու պիտիս — դու եւ անհրաժեշտ Զո կարիքը կա, Գու պիտի ք
 Կեա
 Գունա — աշխարհ

Ե

Էարաղ — բնիկու, համդատանալու պատկերու տեղ
 Էպրազան — խառն խոբմուրդ
 Էրադի — թշնամի, մալառակաթդ
 Էազմարդիս — վերարկոսի տեսակ անմրնի ժամանակ հաղմելու, ամն-
 րնանոց
 Էանուդ — աջոխն
 Էառ — վերք
 Էարաղ — ոսկեթեկ, տարբերակն Ջենք
 Էկեղեցու խազն — եկեղեցու պատի ներքը

Եղատու — կեղատու

Ենթիփորոն — ուղևորականի վերնաղջկատ

Երկքառ տաք — երկքոյ մեկ քշված, տարանված վտարված

Ջ

Ջամաքեկար — բանալ, աշխատող

Ջամբաղ — մաղիկ, շուշան

Ջանեար — զբաղմունք

Ջապուն (զաբուն) — ճնշված նվաղ թուղ բարակ

Ջար — հեծեծանք ողբ

Ջարա-զրուխ — ալիկ սթմառ ափեղ լիֆեղ

Ջարգեար — ոսկերիկ

Ջարդարտափ — զարդարվեք

Ջարրնջի — անքոն անճանգլիստ

Ջենեալ — ղոնված, փոքրված

Ջերալ — քանդի որովհետեւ

Ջերոլ — սմբոլ

Ջովի — ակտրժակ ճաշակ զրտանք

Ը

Ըռախտ — հանդերձ հոսե ձիտ արք

Ըռահմ — զուք

Ըռըշվաք — կաշառք

Ըռուվաքս — իքավունք

Ըրազի (ուադի) — համաշույն ձավան

Թ

Թարլիս — մնարազետ, խորամանկ

Թալիմ — խրատ ուսմունք վարժություն

Թալսիս — տե ս թարլիս

Թախշա — ճիճ ձևի տներում պատերի մեջ կամարաձոր խորոջըում՝
 ընտիր ածամների համար (ս. 100)
Թանր — տեղը անտակ, մեծան
Թաղ («Թու գալ թաղըն») — շենքի կամար
Թամասուկ — պարտամուշմակ
Թամրոց (բամբուղ է խաղալիս) — խաղի տեսակ
Թաշխար — թազակիր թազադրոթ
Թառաղ (բազաղ թառաղ) — թարս սատղ (նոր սատղ)
Թաթիթ — տե՛ս Դաստիկի դաստուր
Թաքջմանդու — թաքջմանիշ
Թալան — աղանաթաղ
Թալթաթթաշ — տե՛ս թաթաթթաշ
Թարվանթաշ — գլուղաթանոնապական կտրուկ գործիք զանակի տեսակ
Թաղ (քընծա ես Նաղաշին թաղ) — ցանցք, թակարդ, ձեռքը
Թաթի մալեր — բաքլալիս՝ նոխաղի մաղեր
Թէճէտակ — մուշմակ
Թոմմար — մախարտինք, պարտաժամք
Թունթաթուն — տեղանաճաղ անհանգստություն, ըստ Ռիմ հաճառքի
 լսող ուժի ներգործություն
Թալրան, թուռա (տանկ) — դիմա՛շան
Թալրդան — շրտաժ, շտապ
Թութինջ — մաքմիշի մի տեսակը

Ի

Իլան-Տաղի — Օսառուր Բագու (Նախիջևանում)
Իխտիար — իրավունք
Իդրար — խառնում պայծառ զաշն
Իման — հաճախ
Ի լառ Ի տղրոց — առեղսրից
Ինքիզար — կարոտ, անձկություն
Ինքիմաս — աղաչանք, միջնորդություն
Իննի — մաքաթիտ ծովալին թանկագին թար
Ինսաֆ — խիղճ

Ինքնագր — արամնայ

Ինքնագր — բնականորեն գոյացած (շինքնագր, ջերմեռանկ հաճարմ—
խոսքը Թորքիսիի հանքային աղբյուրների մասին է)

Իշկանայ — ուտելիքի տեսակ

Իրխար — տև և Իզրար

Իքմին — իբ ամարկա

Լ

Լար — շրթունք

Լանկարի — լանկար պղնձյա մեծ աճամ

Լենեկ — չոր, փայտա վերմակ

Խ

Խազն — տե և Եկեղեցու խազն

Խարալի — չինական

Խաղխալքեայ — քաղքաղված աղիքված

Խաշար առտուն — խաշարակ գործվածք (կտավ) լազն ծակադիներով
«Բաջ առեղ»

Խիլալ (խելալ) — խաղար պարզև

Խին — զկեկրակրին համ տալա մասեր հյութ, նրդք, հակ լեղ

Խոյ — խոմ

Խնկոտու — տրտինգ

Խուշկ — չոր

Խուռա — խառառ հլուամ

Խոփոբուն — խոտամ վառ

Մ

Մամուր — մառառակ, ծածմ

Մոխարարիկ — ծոխ արարիկ ծխեղջուր

Կ

Կարմրեքփեան — Կարմրագույն

Կուրաց — աիկնիկ խառվիլան

Կուլթանկ — վերմազգեստի տեսակ

Կարանկաի (շուրամկաի գզան լամբոն) — լավ շնասան կտորի մ
սրան կնկույններէջ ստաշփան վառարան լամբան

Լ

Լազար — մարդ լամբարեղենի տեսակ հազար

Լալ ու անվալ — ճեպ ու քեֆ տրամադրութուն, վիճակ

Լաղիդար — մշմարտութուն

Լափար — բնավորութուն

Լարգիզ (հարկիզ) — երեք, բոլորովին

Լարթանկ — հրուշակ, ճալփա

Լեյրալ (մէլքէլ) — Բոտաթ, ճեպիկ

Լէքալ — տե՛ս Լեյրալ

Լիլալ — ճեօնք գեղեցկաց, «մոր յաւին» մանիկ

Լիլլար — միլլաշտ, միջանկտ

Լարալ (մարդե) — որչուն աճեղ

Լարալ (հետ իրերաց) — իրար հետ, միասին

Ղ

Ղալամի (շուրամիկ ղալամի) — ջնտիր կտորեղեն

Ղալամալալ — գոշով քաշած հոնքեր, գեղեցիկ հոնքեր

Ղալամքար — փորագրիչ ման ջնտիր կտորեղեն գոյնզգոյն ծա-
ղիկներով

Ղալապալու — աղմուկ աղաղակ

Ղանր — վիշտ

Ղամար — լուսին

Ղամբարափալ — ջամափալ, լուսափալ

Ղամզայ — գեղեցկություն կամանց անքերի և խոնքերի Ղամզել — ան-
քով անել

Ղաղել — համեմայն, հոծաթ

Ղաղաթ — ձուգ հոգատարություն Թոժ, ճնարափորություն

Ղան — արշուն Հանկաքիթ: Իշխան

Ղանչխաշմի — աթամ ձալմ ձանի

Ղապալա — ուտելիքի տեսակ

Ղաթաղաշ — անահոն, սև խոնքերով

Ղաթառուզան — ճվազելու գործիք

Ղաթիլ — ձանկարծ

Ղեղաշ — ջեղաշ ջեղանաթաղ անքի պղտվ մալել

Ղեշ (առանելոյ դռն) — պատրաստ, զգառա

Ղեղթաթտան — անտնալ

Ղեղթանդ — ծառա, կապված անքով

«Ղեղիմ պէս չափէ» — համեմատաբար կեղծապի չափից ճշտիւր (հիմա-
Գեղիմ)

Ղեթիթ — անալմի

Ղեթշաղ (քնամաթ) — գոտու տեսակ

Ղալա — մանմեղանկանության անքալարան, ձարալ

Ղրնդի — կաթմիթ

Ղոդնաղ — թաշ կաղան ան մոտ

Ճ

Ճախ — ժալառ, ցախ, խոիլ, փայտի մանգաթ

Ճաժ — ջան, անան

Ճան — գործիքի ձան Վեգ

Ճառ — ջան

Ճաթիթ հաղ — կեղծի կամ եղիպատաքեղնի հաղ

Ճզվեր ճաքեր — ուտելաղ փքվեր, պաքեթ

Ճոպ — գրական

- Մազա՞ք — նախա՞յ — օգնության ճիշ
 Մաշուն — հունք
 Մաք — ազնւած, զարմացած հիացած
 Մաքաւար — նպատակ, պահանջ տենել, Ծնորհք, կարգադրելով
 Մալառ («հոտած մալան») — սրտելի տեսակ
 Մակամ — միջոց
 Մահմատի — դրամի միավոր
 Մաղալ — տե՛ս Մանղալ
 Մաղաթալ — ջարանձաւ
 Մաղբուղ — ձեռնհռնալն
 Մայեմ — մարա, մակաղդ տեղւո՛ւ Սեփական գտմար ընդհանուր գործածության մեջ
 Մաշիկ — հիացած, հիացածունք
 Մանեղիկ — կանաչի գլխաշոր
 Մանղալ — կրակաբանի տեսակ
 Մանսար — հրովաքտակ
 Մաշի դնել — մաշիկ դնել — ճանապարհ գցել, կռիվները մատուցել
 Մառաղան — արհեստավորին անհրաժեշտ ապրանք, գործիքներ
 Մառաղ (մառաղ) — ախորժակ
 Մարմորինա — մարմարյա
 Մառ — բաց կապույտ
 Մէման — կապիկ
 Մէլլ — ճակտոմ ցանկություն, համակրանք ճանաչություն
 Միզան — կշեռք
 Միլաք — ցեղ
 Միրզահանալ — միրզապաշտպէ, միրզա—գրառք, գիտուն
 Մհառ—«մի տեսակ կշիռ և դրամ»
 Մուատի — հաշիվդ, բողբոջ, հակառակորդ
 Մուքաթակ («մօլն ու ջամպն է մուքաթակ») — նվիրական, վաղեմու
 Մուճալ — հնարավոր ժամանակը
 Մուլեխաք — եռոյ, զրադմունք, արհեստ հզուշություն
 Մուլքաղ — նակատի զարդ

Մոռչկույտ — անգործ, պարտազ, ցրված ժողոված
 Մութասալ քաժար — ակամակութ
 Մութառ — նապաստ, կրակամբ, իղձ
 Մութթաման (մութթամում) — ճաշի տեսակ հազի մարմ

Յ

Ժապենիազ — ապենիազ անկարտու, անգլխազ

Ն

Նադան (նառան) — անգետ
 Նազար — ռիվանդություն
 Նալալ — հեծեծանք
 Նալ[լ]ար — ամեծք, նզովք
 Նաշի — անգետ, կնձի ժլատ վատքար
 Նիսանֆ — տե ս Ինսանֆ
 Նով — նավ
 Նոխտք — սխան

Շ

Շադալ — անասունների արգելանոց տառնվազնելու տեղ
 Շամալ (կուտ) — թխամորթ, անամորթ
 Շամֆ-դամար — արև-լուսին
 Շամուան (շամասան) — մոմակալ
 Շափշուզ (սխաժափ և շաշխուն) — Ռիմար, խնդազանկաս
 Շար — զրկնք, պատ Անդու՝ կանաչի գլխաշոր, լազաների շոր՝ շաքոֆ
 Շարթ — խաղանկալ, կրդում
 Շառառ (սժոնգար շառաան) — նվազելու գործիք
 Շհրանալ — զծվի Ռիմարաան
 Շկոտալ — խնդաքար (սփուղ), խենթորեն սիրամար
 Շըպենդ — արշառա, պալլենդ
 Շիշակ — երիտասարդ

Շախ, շոխ — զավեշտական, զվարճախոս
Շահքար — համքար
Շոր (սՇոր մազեմ) — աղի ալտեխ

Ո

Ոնց — ոչ Ինչպես
Ուսարանց — ուսարելի ուսակոտոր ճշդարար

Ռ

Ռզուն դարպ — երեսդ ան աներես

Ջ

Ջալապում (չեխախ) — չեխախ հասուն կոշում տիպոս
Ջամ — զմաս
Ջանգալ-փարան — աղան թաղան մազենեղ անկարգ
Ջախ — գլխարի գործիչ որով խիում է աղիքավարին
Ջիլնկար — լողնազորն զինազորն
Ջիլի — չում, լալն քաղված
Ջուղթամանալ — հաշմանդամմա կաղա

Պ

Պաղան — տեղ և Բաղան
Պախիլ — հախանջ
Պանախան — տեղ և Բաճախիլան

Պաշարել — մուրթելի դարմանալ շփոթելի
 Պարի — քարի, գոնի գրալքիս
 Պարտիս զնախանթն — եղև նախանոր մեղքերը
 Պետապարս — պեռի նման մեծի ճախարար
 Պիտլիկ (պիտլակ) — այն նաքմարանքի ուղղաճակաց փայտերը որոնց
 վրա բարձրանում և փռվում են խաղողի փայլի թնկերը
 Պենն շատա — չցատկես
 Պուլուրմիշ — պուլուրմիշ անել նրամալել
 Պուտնալ (պուրնալ — փառաբանել ձաղ արարունք) — փառաբանել խո-
 րեղեն
 Պպուշ — թերևս աղշած կամ պշած
 Պրաս (պրաս) — սրակառ սրտառ (չրտունքը կտրված)

Ջ

Ջար — բռնաբերում, անարդարաբերում, զրկանք
 Ջելիմ — ջամնիմ, երիտասարդիմ
 Ջիծ — նրազի ալուվուզ պատրույզի վրա առաջադրած սև, կլոր մրագնդիկ
 Ջնուն — տե՛ս Ջոնուն
 Ջորջորպուկ — արտնշալուկ
 Ջոնուն — խելագար

Թ

Թալքի — զաղալուկետ, տեր
 Թեախն — խեմ խուլկ քաղաքամ

Ս

Սաղ — ժաքուր, անխառն
 Սալվի (սելվի) — հաճի (կիսաթիխ)

Մակն — համար, պատճառով մասին

Մանամ — մեղադրյա սկսվառակ

Մանարի — ստավոդանի հիմազ

Մադի — մարտվակ

Մաղվաթ (սաղաղաթ) — արողջութիւն

Պանդակ (տանգակ) — հաշի տնամկ

Մաշդ — իւանթդ, վերանդ

Մապր — ճամբերութիւն

Մարգարաթան (սարկարաթան) — մոլոր

Մարդակ — ջրամբար

Մարիկ — լարիկ

Մարիզակ (սարմնակ) — հսկիչ, վերակարգ

Մարմաշ — գլխամոց կտրարիչ

Մեխիզ — խեղճ

Միան — սև

Միզուտ — Շողոթի ալգիների տարածքը

Միւրանի — անոր (գինու ջրի)

Մկէզ — արտահետ

Մկոսմ — ամանի տնամկ

Մոթիկ — մետիկ գլորիկ

Մոպր (տոպր) — կոսիտ

Մումազ (սումէ) — մշամ ճրամաճ

Մուշ — մեղք

Մուքք եզիտ — մատուտ Շողոթի մոտ մփրված հաճախուճ արքին

Մողաշ — գաղափիքների մասնակից գաղափիքը պարող

Մրտմտեակ — չարացած

Մոդ — առց ցնել տանի

Վ

Վադալ — ժամկետ

Վալալ — մուքք մեղադրյա կտրեղին

Վալափոռչ—սևձղամ վերարկու որ է վալափոռչ ցկարենք (մեռ յճ2291,
թերթ 114ա)
Վափիր — խեղճ մոլոր
Վառա՛ — տե՛ս Վեռն
Վառվառն — քառ, կեղծ, խաբարախ
Վաքաղ — ոսկրա ցուրթ թերթ
Վերկի — արոր մահ՛ Յ եզ՛ լեվան գութանք
Վէսն ու հազ — որպիսութիւն պրութիւն, ճիւղ ու քնֆ
Վլադար — վիլանի թել կամ վիլանի մետաղա առանցք (վիլան գոր-
ծիք որի վրա փաթալում են թելը)

Յ

Յանկ — ջփռի ունկ, բոցելու, կապելու անցք
Յառաւոր — տե՛ս Դառաւոր
Յարախելու (սկսիւն տարախելու գտերիդ քառնք)— ունկ զարգ
Յիւրթ-զալամ — թանաքաման-զրիչ
Յնկոզ գետի— շնկ, չքնկ զվարակ
Յոմ—գինու աճան
Յոտնա — կռուցիկ
Յոմուզ — էջի քոտակ
Յրոք — պարզեմերով առաքեմ, ըմբալարեկութեամբ
Յօլու — գալար
Յջառնալ արած — ճառուկ կամալորված, պատրաստա

Բ

Բարահամես — վառառն, հուլա
Բարունք — ասուցապէտ

Փ

Փարեքանգակ — ցիրուցան
 Փարկակ (փարգիակ) — կարգին
 Փարվաշակ — սնան, խնաման
 Փայք — մարտը
 Փերգել (փերցիկ) — դարս կար ծալք
 Փերփշան — մոլորված իրեն կորցրած խեղճ ցրիվ ազնի
 Փոխք (փոխ) — երգի տնայակ
 Փափառնոտ — բոբրոսանոտ
 Փրփնչագոշ — Ռոստո շրի գոշգոշում ծալք

Ք

Քառափետի — թռչո՞ւմ պողթ՞ւմ
 Քատակ — մման
 Քեարխանակ — արհեստանոց, գործատուն
 Քնդիտ — քրիդ
 Քոքակ — ծերացած արու շուն
 Քուզան — կռժ պափոր
 Քունդած դարձառ — շլացվակառ քանտաքիլառ
 Քուռ փարդ — ծալլ, հիմար
 Քաթ — մերկ քաղ
 Քեզտադի — խադի տնայակ
 Քոշակակ — կոտր թաղիք

Պ

Պմտոզ — մերձավոր հարազատներ
 Պրգու — մեծ, զվեպվոր, բանակ
 Պրքազուխ — մեջտուղ

Որբախ — որևէ գործի կիսըմկեր, գործըմկեր

Որոհ — հակողության արտառել թերևս չըջել, մամ գս

Ձ

Ձայտառ — զգուտ

Ձիզար (անդռակի) — փական

Ձիթղան (ձիթղան, ձիղան) — ողջ սուգ, շիվան

Ձիթի — զբամական վրալոր

Ձրբենալ — փթթորիկ

Ս Ի Ր Ո Ս Ա Պ Ե Ր

- 1 Տաղ սիրոյ ի Նաղաղ Յովհարամէ ասացեալ լաճ— Լուսնի մման պայծառ կրնա բոլորած 14
- 2 Տաղ սիրոյ, Նաղաղ Յովհարամէ, «Տաղանկջաւ դարսմե»-ի ՀայճԸ է— Գառուկեր մի տնօր լուսնի մման 15
- 4 Տաղ ի վերայ Գորջաստանայ գողաղներին ի Նաղաղ Յովհարամէ ասացեալ— Գողեմ սրտիս տրտնակում 19
- 4 Տաղ սիրոյ Նաղաղ Յովհարամէ ասացեալ «Քուսար քարոյր քուսար» ի ՀայճԸ է— Նոր ծաղկեցաւ ծառը, գարունն էմաւ, է՛ր եւ իճնէ՛ Որսանալիս 22
- 5 Տաղ սիրոյ, ի Նաղաղ Յովհարամէ ասացեալ լաճս— Գեղեցիկ պատկեր իս դու իմ պատուի 25
- 6 Տաղ սիրոյ ի Նաղաղ Յովհարամէ ասացեալ լաճս— Ոստի կու գաս, քաղցր բլրով 26
- 7 Տաղ սիրոյ Յովհարամի «Քարի վար օրադիմ հոշալ» ի ՀայճԸ է— Ուրախութեան զրեզ գողեմ, պատուեր գողելի 27
- 8 Տաղ սիրոյ Նաղաղ Յովհարամի «Գար գալոյ» ի ՀայճԸ է— Եկ գնամք քաջելն, ծառանք յորս բոլորն շարած վարդի 28
- 9 Տաղ սիրոյ, «Աղաղաք, բու գոճ» ի ՀայճԸ է— Նազելի ծաղիկ, տամ քեզի խորն 30
- 10 Տաղ սիրոյ ի Նաղաղ Յովհարամէ— Անսոր եղև պայծառ արև 31
- 11 Տաղ սիրոյ Նաղաղ Յովհարամէ ասացեալ, «Յուս եմի»-ի ՀայճԸ է— Նոր իմ սիրելի, զարմամ ծաղիկ բարձր տնայ կար միտ վարտն քեր 32
- 12 Տաղ սիրոյ— Գողեցի ծաղիկ եւ դու ի մէջ ծաղիկանցմ վարդ թա ջնաք 35

13	Տաղ սիրոյ—Նոր ծաղկեցաւ ազգին, եղի է գարուն	33
14	Տաղ սիրոյ—Նոր գարուն է, թնշեաց մարտ	36
15	Տաղ սիրոյ Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Գարուն եղի, բարցր խոտի իլլովն	42
16	Տաղ սիրոյ—Անէն առատաւ կու գաս ծաղկեերով	48
17	Տաղ սիրոյ—Ալսոր ծաղկեցաւ մոր արեւ	44
18	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ—Քանի կանչեմ առեմն, ամա ց եւ շունիմ դարար	48
19	Տաղ սիրոյ Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Նման եւ դու կարմիր վարդի	47
20	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Գարուն որ եղի ամադն ապրիլի	49
21	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ արս—Քաղաք եւ խորաքի Մոսկով	50
22	Տաղ սիրոյ—Մամուշակ—բանաշույլ ամբող	51
23	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Առաւօտուց մից քի տեսաք զարդարած	53
24	Տաղ սիրոյ Նաղաշ Յովնաթանի առաջեակ—Կանչիմ ֆիլդան ան ու զարդ	54
25	Տաղ սիրոյ—Էղեակ եւ աշվանն	56
26	Տաղ սիրոյ—Ալսոր ինն խիտս պատուական է	57
27	Տաղ սիրոյ—Խմ ետքն ճշտով դամով	58
28	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ վասն ուրա- խութեան—Առաւօտուց զամ քո տեսն, մաղամի	60
29	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ, ձեռապարեան քնն գոյնն է—Ասել եւ, քն Գարնամ զմառն	61
30	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Մաղանցաւ գե- րան, մարտ թնշեակ	63
31	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Նոր տեսաք զեկ մոր պրնկի	65
32	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Ո վ լման եւ արեգական	66
33	Տաղ սիրոյ—Նաղամի, դու դիտ քո թագուն շուռ կու գաս էր եւ իմեցէ մեռամալիս	70

Խ Ն Զ Ե Ր Ն Ե Ի Մ Ս Գ Ե Բ

- p>35 Տաղ ի վերայ Այսազին ջրադաշին ի Նազաշ Յովնաթանէ
-
- ասացեալ— Յամենայն ժամ տաքութ փառս տեսան սոսա-
-
- նայ լազննիադին 75
p>36 Տաղ Շուղաթեցի Նազաշ Յովնաթանէ ասացեալ ի վերայ
-
- սրափառքեան սեղանոյ,—Նառննք ի մէջիս հարք և եղ
-
- բարք և մէն պարտեալք . 77
p>37 Տաղ սրափառքեան ի Նազաշ Յովնաթանէ ասացեալ— Ճառարս
-
- գարնան եղանակին 79
p>38 Տաղ սրափառքեան ի Նազաշ Յովնաթանէ ասացեալ— Ճառուն
-
- երենցաւ յաղքառաշունչ գարուն 81
p>39 Տաղ ի վերայ գարնան և սրափառքեան ի Նազաշ Յովնաթանէ
-
- ասացեալ— Շորժամ եղն գարուն, առն ճաղեցաւ 83
p>40 Տաղ սրափառքեան ի վերայ սնազանչ ի Նազաշ Յովնաթանէ
-
- ասացեալ— Այսօր ընծամք պարկաշ 85
p>41 Տաղ յուն Բարեկենդանին ի Նազաշ Յովնաթանէ ասացեալ
-
- բան— Այսօր խիտա՛որ է սրափառքեան 87
p>42 Տաղ սրափառքեան ի Նազաշ Յովնաթանէ— Եղալք ալսօր ժո
-
- ղովեցիք ընկերք միաբան 89
p>43 Տաղ սրափառքեան ի վերայ սեղանոյ ի Նազաշ Յովնաթանէ
-
- ասացեալ— Յարժան որ մարդասէրն աստուած պարզեցեալ
-
- մեզ զայս քարիս 90
p>44 Տաղ սրափառքեան սեղանոյ Նազաշ Յովնաթանի շնամէջ
-
- ի մէջիս ին ճաքնն է— Յամենայն ժամ տեսան սոսա-
-
- նայ ասցէք գոմութին 92
p>45 Տաղ յուն Բարեկենդանին ի Նազաշ Յովնաթանէ ասացեալ—
-
- Եկալք ալսօր, որովք ժարդկան 94
p>46 Տաղ ի վերայ գինոյ և սրափառքեան ի Նազաշ Յովնաթանէ—
-
- Քիմին որ հասնի՛ ահուշ է 95
p>47 [Խրատ գինի խմողայ]— Եզրալքք յորժամ լազմիք սնազն 96

- 48 Տաղ ի վերայ ստու մեռեալ կառնին, զոր մկներն տանին քա-
ղեն, ի Նաղաշ Յովնաթանէ աստղեալ— կառում մեռաւ,
ափսոս եղ վախ 88
- 49 Գովմաթաճոթին երեսնայ շաղկապին— կամօք զտիլ զուք
երեսն 89
- 50 Տաղ ժիւղակաւսն ի Նաղաշ Յովնաթանէ աստղեալ վասն կա-
ռանք— Տեանք եղրաքք ալս ի մշ լամ է 101
- 51 Տաղ ի վերայ կանանք, զոր ճեղտոթին կրեն ի ձեռնայ մեծ պա-
սիւն և չափալին, Յովնաթանէ աստղեալ— Ո վ եղորմելի
խելն կանանօք 106
- 52 Ռաւանտոք ի վերայ Ճանվիրտանք տէր Արքանմիւն ի Նաղաշ
Յովնաթանէ— Ո վ Ճանվիրտանք տէր Արքանմ 110
- 53 Վարք Ռոտոբոյ տիրակաւ տեմար տղակոթ վերի գասին— Վարք
և յիշատակ զրն տաշտակալի 117
- 54 Անարգանք ճերքի գասին ժոճերքին, զոր աստղ— Բեղշկն
բղղալ մման ոչխարի 118
- 55 Վարք Ռաւանտար ժոճերքան Շոտոցտ— Գրէ կէին էշի քարվան 119
- 56 Խափանցի եղէլի արած պաշտան, որ տեսց (Շարական) —
Հայք անգլիպքն, քարկիւման, մարդասէր 125
- 57 Օրճուրթին զեղաքի եղէլի (Այս վերոգրեալ շարականին օրճ-
անքն է) — Օրճենսքէ չորքանկիւմն 127
- 58 Տաղ ի վերայ մաճունի, զոր ընծայ քնքին Նաղաշ Յովնա-
թանին— Ճանկարծ լուսլ աւետեալ ձայն 128
- 59 Տաղ ի վերայ ագուկեթ Քաւմանին, զոր քառասուն ամալ տկաւս
կարգալ— Գրեքն անուն 130
- 60 Տաղ ի վերայ խալսմիւրք արեղալի ի Նաղաշ Յովնաթանէ,
զոր զրեալ էր հասանտոր, և ճա զայս պատահեալն զրեալ—
Գոեմիկ է տոմն և ճեղղալ 132
- 61 Անարգանք ինքնամատան մարդալ վերայ է աստղեալ Յովնա
թանէ— Անգլտ և տղա 133
- 62 Վասն Վարդան մամանարին, որ վտան իւր քնատ ինկելուն,
կկեղեցալ որճակն ազանեք, տանլով թե չե՛մն քան ունեւ
ճեւտ օտար ժամերօ— Գրնմ քաթուխ յոյժ եղրալի 135

63	Տաղ ի վերայ ճաշին, զոր Բարեկենդամին տէր Գրիգորն ան- զամէն մէկ հաւ ետոր ժամհարին, թէ մտրտաման շինէ, ժամհարն առնալ զճաց, զինովցաւ, հասն զողանալ ետոր— Յորժամ եղև Բարեկենդամ	142
64	Գատախիանի բոլորէն խաղակիցք կրօնատորին միտ, զոր գառ- բանեալ էր սուրբ Կարապետ ի գեղջակ քառի առա- ջեալ քան— Ով տէր եղբայր իմ պատուական	149
65	Տաղ ի Կապուշ Թովմարամէ վասն ճաշեալ, փես, չկադուկ բազ- կաքանին, զոր ասացեալ— Տէր Աստուածատուր իմն ասաց մի քան	155
66	Տաղ ի վերայ տէր Արամեանի բաղչին, զոր շինեալ էր կիւ- ղիտոյ փարակին— Տէր Արամիան շինեղ բաղչալ	157
67	Վասն կարճամտութեան կանանց— Կանանց խելքերն են ալն ծաղիկն հըման	159
68	Խօսք ազնաւ մարդոյ, զոր գրեալ էի հպարտաբար— Ին մեղատուս ասոյնք կենց	159

Խ Ո Ց Ա Յ Ր Ա Մ Ա Ն Կ Ա Ն Ց Պ Ա Ղ Ի Ր

69	Տաղ Ըստուրեկի Կապուշ Թովմարամէ ասացեալ վասն ճաշոյ— Փա՛րք և զօնուրիւն տամք մեր ստեղծողին	164
70	Վասն գեղեցիկ արուեստաւորաց, որ ոչ ճանաչող կայ և ոչ պատիւ զնոց— Ընդրեալիք մարդ կայ, որ չիմ լինիք քուն	167
71	Վասն տղէտ, հաջորտ զտղուկաց և իմշտամասան բարկաջող մարդոյ— Ըստ գիտում մարդն չի ուրախանալ	169
72	Վասն ընդպարտ մարդոց և տղայոց խրատ— Կամեալ զայ բաթի լաւ մարդն ալն է	172
73	Վասն փրկչի և անհող մարդոյ— Փղնթի մարդիքն են քեծմոլքի մանդալ	174
74	Խրատ պետեական հասարակաց— Ո՛րվ մարդ որ կամիս կե- անքդ երկարի	175
75	[Լուսաբոյր դուր ամենեքեան]—Լուսաբուր զոր ամենեքեան	180
76	Վասն հասարակեանց գիտելաթիւ աշխատաւորաց— Լաւ արու- եստ ուսիր և շատ գիտութիւն	184

77 Վասն երախտամեաց ժարդոց— Ռեանք ի մարդոց	185
78. Վասն ջանջալ և խարերնոյ ժարդոց— Հալալ պատիւոյն	188
79 Վասն էմտիպար ցոլցանմելոյ— Էմտիպարի կապ	188
80 Վասն քսու և շաքախոս ժարդոց— Քսու մարդ[ը]ն է	191

Ա ի խ ա ղ և ի

81 Ողբերգութիւն յաղազս մահուան տեղան Յաննանու աստուած ծառան վարդապետին աստղնորդին Գողթննաց նախնե- գին ի Նաղաշ Յովնաթանէ շարադրեալ— Տորդորմանք արաւստաւից	193
82 Ողբերգութիւն վասն մահուան Սիմէոնի աստուածաբան վար- դապետին, աստղնորդին Երեմկալ տարր Կարապետի վանից ի Նաղաշ Յովնաթանէ շարադրեալ— Օղբան ար- տաւաստօր, պոսիս Ռեմոսեան	195
83 Ողբերգութիւն յաղազս մահուան Մանգասի Յամպալին Ար- դրոսմելոյ զոյ ի Քաթալ յաղաքի հանգեստ ի Քրիս- տոս 1141 թուոյ— Եկազս զիս լաքէն, ազգ պատմադին	199
84 Տաղ և զովասանութիւն սքսոյ եկեղեցւոյն Շոտոս գեղդին և բարձրարիւն կարողիկէն, որ կատարեալ է ի վերայ նո- քսո— Աստուած անմաս և անքնին	202
85 Տաղ ի վերայ զանգամաւորան վանից սուրբ առաքելոյն Քով- մալի, որ ի յԱգալիս— Տէից յուսոյն ծագեալ զեզ լոյս	208
86 Վասն շարորրննաց աստրն զովասանութիւն ի Նաղաշ Յով- նաթանէ շարադրեալ— Այսօր ՌԱյեաք աւանեաց հայն	209
87 Տաղ ի վերայ Ջաւոյին Հալոյ— Տորման զալ պոսեմառ Ջա- ւոյիցն հալոյ	218
88 Ազօրք և անդ գոսասանութեան ան սուրբ աստուածածինն ի Նաղաշ Յովնաթանէ աստղեալ թանս ալս— Ամեհորմնեալ Աստուածածին	220
89 Տաղ ան Տիրամայրն ի Նաղաշ Յովնաթանէ աստղեալ— Յան մաքմնոց վերորմնեալ	228
90 Տաղ դարբնարեան— Փողոցն շրջելոյ անջա որոնէ	224

Հ ա զ ն է Վ ա թ

Ողբերգութիւն յաղապս մահուամբ գնդեցիարունաւ զարպեա
մովնարանի Նազաշ, զոր ի ՌՈՂՆ թառոյ, ամսեանն Յոկ-
տեմբերի ԻՃ առ Յէր փոխեցաւ ի իւրում գաւառի, առե-
ցեալ չորսուցն իւրոյ մահիրալ — Ողբում արտաբերոյք, կո-
ծով տխրութեան
Քառասուն

225

280

«ՀԱՅ ԲԱՍՄԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆ»

ՄԱՏԵՆԱԳԼՐ

Նաղաղ Հովնաթան

Տարեր

СЕРИЯ «АРМЯНСКАЯ
КЛАССИЧЕСКАЯ ЛИРИКА»

Наган Ованян

Стихотворения

(На армянском языке)

Под редакцией «Советский трест»

Ереван — 1983

Խմբագիր Ռ. Գ. Պարզպան

Նկարիչ՝ Ն. Հ. Համբարյան

Գլխ. խմբագիր՝ Գ. Խ. Գրազմիրյան

Տեխ. խմբագիր՝ Մ. Է. Թանճադյան

Վերանայող տրագրիչ՝ Մ. Գ. Պախանյան

НБ № 4461

Հաճեցված է շարվածի 10 08 82 Ստորագրված է տպագրության 20 01 88 Ֆորմատ 70×108 /₃₂ Պուրջ տպագր № 1 Տպատեղակ չ'տրքը: Տպագրություն բարձր: 11,2 պարզ, տպ ժամ, 15,68 պարզ ճերվ թերթ, 8,65 Բրտտ ժամ Տպարանակ՝ 20000 Գառնիք 1316 Գրնը 05 կուլ

«Առաջնական գրող» Բրատարակություն, Երևան—9, Տերյան 91
Издательство «Советская проза», Ереван 9, ул. Терпиз, 91
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ, ԱՐԴԻԱԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ և գրքի առևտրի գործերի պետական կոմիտեի Հ. Մեղակարսի անվան պրիգրաֆկոմիտե
Երևան—9, Տերյան 91

Политграфкомбинат им. Аконя Меганарта Госкомитета по делам издательства, полиграфии и книжной торговли Арм. ССР Ереван-9 ул. Терпиз, 91.

ՀԱՅ ՔՆԱՐԵՐԳՈՒԹՅԱՆ ՄՍՏԵՆԱՇԱՐՈՎ ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

- 1. Անտիկ շրջանից մինչև և դարը**
- 2. ՆԵՐՍԵՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ— Երգեր, Եղեմիայի ողբը**
- 3 ՖՐԻԿ— Տաղեր**

